

Správa o činnosti za rok 2023

ŠVK v Prešove, 2024

**Štátna
vedecká
knižnica**
v Prešove

Správa o činnosti a hospodárení za rok 2023

Organizácia: **Štátna vedecká knižnica v Prešove**

Rezort: **Ministerstvo kultúry SR**

Typ hospodárenia: **rozpočtová organizácia**

Miesto konania verejného odpočtu: **prezentačná miestnosť, Námestie mládeže 1**

Dátum a čas konania verejného odpočtu: **15. máj 2024 o 11.00 h.**

Správa je na webovom sídle zriaďovateľa: www.culture.gov.sk

Správa je na webovom sídle knižnice: www.svkpo.sk

Vypracovali:

Mgr. Valéria Závadská,

Bc. Karin Brugerová, Ing. Eva Čabalová, Mgr. Roman Čonka, Doc. Mgr. Marcela Domenová, PhD.,
PhDr. Valéria Ferková, Ing. Anna Hajníková, Mgr. Mária Halienová, PhDr. Renáta Šmidová, Jana
Vitališová

Obsah

1. Identifikácia organizácie	7
2. Pôsobnosť a strednodobý výhľad organizácie	8
2.1 Poslanie knižnice.....	8
2.2 Hlavné činnosti.....	8
2.3 Strednodobý výhľad rozvoja knižnice.....	9
2.4 Personálna politika	11
3. Kontrakt knižnice so zriaďovateľom a jeho plnenie	13
3.1 Zhodnotenie plnenia Kontraktu na rok 2023	13
3.1.1 Výkon odborných knižničných činností	15
3.1.2 Vedeckovýskumná činnosť	27
3.1.3 Dokumentovanie rómskej kultúry.....	38
3.2 Zhodnotenie čerpanie výdavkov na prioritné projekty	47
3.3 Informačné technológie.....	47
4. Rozpočet organizácie	51
4.1 Zhodnotenie plnenia záväzných ukazovateľov rozpočtu.....	52
4.2 Príjmy knižnice	54
4.2.1 Príjmy knižnice podľa ekonomickej klasifikácie	54
4.2.2 Prostriedky prijaté z rozpočtu EÚ a iné prostriedky zo zahraničia	54
4.2.3 Úpravy schváleného rozpočtu príjmov v priebehu roka	54
4.3 Výdavky knižnice.....	55
4.3.1 Výdavky podľa ekonomickej klasifikácie	55
4.3.2 Výdavky knižnice podľa funkčnej klasifikácie	57
4.3.3 Výdavky knižnice hradené z prostriedkov EÚ a spolufinancovania zo štátneho rozpočtu.....	59
4.3.4 Výdavky z iných prostriedkov zo zahraničia	59
4.4 Finančné operácie.....	61
4.5 Príjmy, výdavky a finančné operácie súvisiace s COVID-19	61
4.6 Prehľad pohľadávok a záväzkov za rok 2023	61
5. Personálne otázky	62
5.1 Organizačná štruktúra	62
5.2 Stav zamestnancov	63
5.3 Priemerná mzda.....	64
6. Hodnotenie a analýza vývoja knižnice v danom roku	65
7. Hlavné skupiny užívateľov knižnice	67
Prílohy	69
Príloha 1 Organizačná štruktúra platná k 31.12.2023	69
Príloha 2 Zhodnotenie výsledkov kontrol k 31.12.2023	71
Príloha 3 Štatistika výkonov knižnice.....	75
Príloha 4 Digitálne kultúrne objekty spracované v roku 2023.....	76
Príloha 5 Ohlasy na knižnicu v médiách.....	80

Použité skratky

BOZP – bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci
DICRK – dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry
DKO – digitálny kultúrny objekt
EIZ – elektronické informačné zdroje
EK – ekonomická klasifikácia
HKD – historický knižničný dokument
HKF – historický knižničný fond
IKT – informačné a komunikačné technológie
IVC – informačno-vedecké centrum
KF – knižničný fond
KIS – knižnično-informačný systém
KIS3G – knižnično-informačný systém 3. generácie
kn. j. – knižničná jednotka
MK SR – Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MVS, MMVS – medziknižničná výpožičná služba, medzinárodná medziknižničná výpožičná služba
NK ČR – Národní knihovna České republiky
NOC – Národné osvetové centrum
NR SR – Národná rada Slovenskej republiky
OASF – oddelenie akvizície a spracovania fondov
OEP – oddelenie ekonomiky a prevádzky
OHKF – oddelenie historických knižničných fondov
OIT – oddelenie informačných technológií
OKIS – oddelenie knižnično-informačných služieb
OOF – oddelenie ochrany fondov
OZ/o.z. – občianske združenie
RFID – Radio Frequency IDentification (slov. rádiová frekvenčná identifikácia)
SAK – Slovenská asociácia knižníc
SNK – Slovenská národná knižnica
ŠVK – Štátna vedecká knižnica v Prešove
TSK – Týždeň slovenských knižníc
TVT – Týždeň vedy a techniky na Slovensku
UKB – Univerzitná knižnica v Bratislave
VVČ – vedeckovýskumná činnosť

1. Identifikácia organizácie

Názov: **Štátna vedecká knižnica v Prešove**

Sídlo: **Hlavná 99, 081 89 Prešov**
prevádzky:
Námestie mládeže 1 (oddelenie knižnično-informačných služieb)
Námestie mládeže 4 (dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry)
Jilemnického 3/c (oddelenie ochrany fondov – referát skladov knižničného fondu v prenájme)

Zriaďovateľ: **Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky**

Dátum zriadenia: 1. september 1952
Rozhodnutie MK SR o vydaní zriaďovacej listiny č. MK-5893/2018-110/17023 zo dňa 1. 1. 2019

Forma hospodárenia: štátna rozpočtová organizácia

Kontakt: tel.: +421 51 245 1101
e-mail: kniznica@svkpo.gov.sk, URL: www.svkpo.sk www.portalsvk.sk

Štatutárny orgán: **Mgr. Valéria Závadská, riaditeľka**

Členovia vedenia ŠVK:

Brugarová Karin, Bc. – vedúca oddelenia ochrany fondov

Čabalová Eva, Ing. – vedúca oddelenia akvizície a spracovania fondov

Čonka Roman, Mgr. – vedúci dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry

Domenová Marcela, doc., Mgr., PhD. – vedúca oddelenia historických knižničných fondov

Ferková Valéria, PhDr. – vedúca oddelenia knižnično-informačných služieb

Hajníková Anna, Ing. – vedúca oddelenia ekonomiky a prevádzky

Halienová Mária, Mgr. – vedúca oddelenia informačných technológií

2. Pôsobnosť a strednodobý výhľad organizácie

2.1 Poslanie knižnice

Zákon NR SR č. 126/2015 Z. z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o knižniciach“) je základnou legislatívnou normou pre fungovanie knižničného systému na Slovensku. Úlohy vedeckých knižníc v ňom uvedené sú premietnuté do zriaďovacej listiny Štátnej vedeckej knižnice v Prešove (ďalej len „knižnica“) č. MK-5893/2018-110/17023 zo dňa 01.01.2019. Svoje poslanie vidí knižnica nasledovne:

Štátna vedecká knižnica v Prešove je štátnou rozpočtovou organizáciou zriadenou a riadenou Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky. Ako verejná kultúrna, informačná, vedecká a vzdelávacia inštitúcia v oblasti knižničnej, bibliografickej, vedeckovýskumnej, edičnej a vydateľskej činnosti systematicky buduje a sprístupňuje knižničný fond, tvorí špecifický digitálny obsah a poskytuje knižnično-informačné služby. Prostredníctvom prezentačných aktivít pre širokú verejnosť predstavuje výsledky svojich odborných činností.

Slúži občanom prešovského regiónu, predovšetkým študentom, pedagógom, odborným a vedeckým pracovníkom, orgánom štátnej správy a samosprávy a podnikateľskej sfére. Špecifické úlohy, ktoré jej vymedzuje zriaďovacia listina, ju oprávňujú poskytovať služby celej slovenskej i medzinárodnej odbornej verejnosti.

2.2 Hlavné činnosti

V rámci svojho poslania vykonávame rôznorodé odborné činnosti, ktoré z hľadiska ich dôležitosti aj časového rozhrania členíme na:

1. *stále činnosti:*

- akvizícia knižničného fondu z domácej i zahraničnej produkcie, t. j. získavanie neperiodickej a periodickej literatúry, špeciálnych dokumentov rôznymi formami nadobúdania,
- elektronické spracovanie všetkých druhov získaných dokumentov, spracovanie historického knižničného fondu, analytické spracovanie článkov tvorbou bibliografických záznamov v knižnično-informačnom systéme Virtua a tvorbou autoritatívnych záznamov,
- ochrana knižničného fondu, uloženie a presúvanie dokumentov zo skladu za účelom vypožičania a späť, starostlivosť o skladové priestory, revízia knižničného fondu, zabezpečovanie knihárskych a konzervačných prác,
- poskytovanie knižnično-informačných služieb v zmysle zákona o knižniciach, prístup k externým informačným zdrojom, prístup na internet,
- dokumentácia rómskeho kultúrneho dedičstva, najmä jeho živých prejavov, tvorba digitálnych kultúrnych objektov a ich sprístupňovanie a prezentácia prostredníctvom internetu;
- správa a prevádzka informačných a komunikačných technológií, podpora práce s rôznymi aplikáciami, bezpečnosť informačných systémov,
- riadiaca, ekonomická a kontrolná činnosť v spolupráci so systémom Štátnej pokladnice, vytváranie podmienok pre plynulú prevádzku knižnice a plnenie úloh v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a požiarnej ochrany, zabezpečovanie ochrany osobných údajov,

2. *dlhodobé činnosti:*

- spolupráca pri budovaní spoločnej databázy knižníc používajúcich KIS Virtua,
- vedecko-výskumná činnosť v oblasti dejín knižnej kultúry,
- digitalizácia hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva,

- d) príprava a realizácia strednodobých a dlhodobých projektov (2 a viac rokov) a zapájanie sa do medzinárodných projektov a spolupráce,

3. *krátkodobé činnosti:*

- a) kultúrno-spoločenské a vzdelávacie aktivity pre verejnosť a aktivity na propagovanie ponúkaných služieb,
- b) realizácia odborných podujatí pre odbornú verejnosť a odbornú knižničnú komunitu,
- c) príprava a realizácia krátkodobých (max. ročných) rozvojových projektov,
- d) edičná a publikačná činnosť.

Uvedené činnosti predstavujú základný rámec pracovnej náplne všetkých organizačných útvarov knižnice, avšak v rámci konkrétneho rozpočtového roka sa môžu vyskytnúť aj činnosti a aktivity, ktoré v tomto výpočte nie sú zahrnuté, nie sú ani pravidelné a môžu byť súčasťou projektov.

V roku 2023 sme plnili svoju verejnú funkciu a realizovali verejnoprospešné činnosti nielen v súlade s vyššie uvedenými základnými dokumentmi, ale v súlade s kontraktom, ktorý sme uzatvorili so zriaďovateľom na rok 2023.

2.3 Strednodobý výhľad rozvoja knižnice

V strednodobom výhľade má knižnica pred sebou **jeden hlavný cieľ** a niekoľko menších čiastkových cieľov.

Hlavný cieľ

Knižnica má **nevyhovujúcu priestorovú situáciu**. Spravuje dva od seba vzdialené objekty s nevyhovujúcim dispozičným riešením, ktoré nie je vhodné pre knižničné účely. Ďalší objekt si prenájima. S touto nevhodnou lokalizáciou knižničných budov súvisia prevádzkové problémy a tým aj zvýšené a neefektívne vynaložené náklady.

V minulosti sa ponúkalo niekoľko riešení: od prenájmu nevyužívaných objektov v správe iných subjektov verejnej či štátnej správy, ale aj súkromných vlastníkov, či bezodplatného prevodu prebytočného majetku z iného rezortu a následnú rekonštrukciu, cez kúpu objektov a ich rekonštrukciu, až po novostavbu budovy knižnice.

So súhlasom zriaďovateľa sme v roku 2006 uskutočnili súťaž návrhov na **novostavbu knižničnej budovy**. Jej výsledkom bol nielen víťazný architektonický návrh, ale aj jeho dopracovanie do podoby stavebného zámeru, ktorého spracovanie bolo nevyhnutné v zmysle zákona o verejných prácach. Tento stavebný zámer bol v roku 2008 posúdený štátnou expertízou (Protokol o vykonaní štátnej expertízy č. 17/2008 zo 4.9.2008), ktorá s výnimkou drobnej korekcie rozpočtu potvrdila predpokladané náklady na realizáciu novostavby vo výške cca 27 mil. € bez DPH. Avšak z dôvodu finančnej krízy rokov 2008-2009 ministerstvo pozastavilo akékoľvek plánovanie investícií do prípravy projektovej dokumentácie. Novostavba knižnice ako verejná práca bola vyradená z Rozvojového programu priorít verejných prác a jej ďalší osud bol nejasný.

Vzhľadom na rokmi sa zhoršujúci stav depozitov knižnice sme boli nútení riešiť túto situáciu formou prenájmu veľkokapacitného objektu pre uloženie celého knižničného fondu. V priemyselnej zóne mesta sme v roku 2012 prenajali budovu, v ktorej pre získanie väčšej úložnej kapacity prenajímateľ neskôr (2015) zabezpečil v jednej časti inštaláciu mobilného regálového systému. Takto získaná rezerva postačuje iba na cca 10 rokov, z čoho vyplýva nutnosť v blízkej budúcnosti hľadať ďalší priestor pre uloženie fondu.

Stavebný pozemok pre novostavbu knižnice sa nachádza v lokalite v širšom centre mesta, ktorá je určená pre občiansku vybavenosť. V prípade podpory zriaďovateľa a opätovného zaradenia novostavby do Rozvojového programu priorít verejných prác, je možné využiť víťazný architektonický návrh, ktorý bol spracovaný ako nadčasový.

Na základe komunikácie s víťaznou architektonickou kanceláriou SPDe s. r. o. Bratislava sme získali **súhrnný orientačný prepočet rozpočtu stavby** na základe existujúceho stavebného zámeru vo výške cca 48 mil. € bez DPH a **návrh harmonogramu prípravy a výstavby na roky 2024-2028**.

Čiastkové ciele

Za posledných 12 rokov knižnica výrazne zmodernizovala a zefektívnila svoje **odborné knihovnícke procesy**, zaviedla rôzne technické a technologické inovácie a rozšírila portfólio svojich odborných aktivít, ktorými sa dostala ešte viac do povedomia verejnosti. Najúspešnejší technologický projekt sa týkal implementácie RFID technológie v knižnici, ktorého výsledky ocenila ako používateľská verejnosť, tak aj zamestnanci knižnice.

Získali sme Osvedčenie o spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj s platnosťou na 6 rokov (v roku 2022 po pozitívnom hodnotení druhýkrát). Hlavnou odbornou oblasťou, v ktorej sa **vedeckovýskumná činnosť** realizuje a pre ktorú máme odborné kapacity, sú **dejiny knižnej kultúry**. Ide o širokú oblasť, ktorá aj vzhľadom na množstvo vzácnych historických dokumentov vo fonde knižnice poskytuje obrovský priestor pre definovanie a riešenie výskumných úloh, či už samostatne alebo v spolupráci s inými výskumnými pracoviskami.

Knižnica sa stala jedinečným celoslovenským odborným pracoviskom s vlastným know-how vo sfére **tvorby digitálneho obsahu pre oblasť rómskej kultúry**. Svojimi aktivitami a ich výstupmi v tejto oblasti sa posunula a posúva za hranice Slovenska. Základy pracoviska položil národný projekt financovaný z EFRB a po jeho ukončení sa pracovisko stalo integrálnou súčasťou knižnice a svoje odborné aktivity výrazne rozšírilo.

Výzvou pre celú knižnicu, vrátane vyššie pomenovaných špecializovaných činností, je **implementácia nového knižnično-informačného systému**. Ide však o finančne, technologicky a personálne tak náročný projekt, že individuálne riešenie nepovažujeme za schodné, ani za efektívne. Spolupráca minimálne rezortných knižníc je v tomto smere nevyhnutná, k čomu je zase nutná podpora zriaďovateľa.

Za čiastkové ciele, ktoré podporia doterajšie aktivity knižnice v existujúcich priestoroch, považujeme:

- a) intenzívne komunikovať so zriaďovateľom a rezortnými knižnicami pri hľadaní spoločného efektívneho riešenia nového knižničného softvéru;
- b) vypracovať stratégiu strednodobého rozvoja knižnice, vrátane personálnej politiky, ktorá bude v súlade so stratégiou zriaďovateľa;
- c) hľadať ďalšie možnosti zavádzania technických a technologických inovácií pre všetky odborné činnosti knižnice;
- d) zvýšiť limit zamestnancov o dvoch zamestnancov pre posilnenie vedekovýskumnej činnosti v oblasti dejín knižnej kultúry a pre komplexnejšie plánovanie menších projektov, podujatí a aktivít pre verejnosť vrátane marketingovej činnosti.

2.4 Personálna politika

Personálna politika knižnice zahŕňa nielen pracovnoprávnú oblasť, t. j. uzatváranie pracovných pomerov a obdobných pomerov a odmeňovanie zamestnancov, ale aj vytváranie a zlepšovanie pracovných podmienok, ochrana zdravia a bezpečnosť pri práci, odborné vzdelávanie a kolektívne vyjednávanie.

V personálnej oblasti sa riadime príslušnou platnou legislatívou, a to najmä zákonom č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme, zákonom č. 553/2003 o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a Zákonníkom práce v platnom znení. V neposlednom rade sú to aj ďalšie právne predpisy ako zákon o sociálnom fonde, zákon o bezpečnosti pri práci, zákon o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia, zákon o kolektívnom vyjednávaní apod..

Dlhodobá (oficiálna evidencia je vedená od roku 2002) sa priemerný vek zamestnancov knižnice pohyboval v rozpätí od 42 do 45 rokov. Od roku 2017 pozorujeme postupné zvyšovanie priemerného veku o viac ako tri roky (na takmer 48,5 roka), čo znamená, že podiel starších zamestnancov knižnice bol vyšší pravdepodobne pre štátom prijatú vyššiu vekovú hranicu odchodu do starobného dôchodku.

Vzhľadom na túto skutočnosť od uvedeného roka si postupne 9 zamestnancov uplatnilo nárok na starobný dôchodok a ukončilo pracovný pomer, ďalší 4 zamestnanci, ktorí v súčasnosti pracujú, sú v dôchodkovom veku a do roku 2028 získajú ďalší 4 zamestnanci nárok na starobný dôchodok.

Z uvedeného vyplýva, že v priebehu cca 12 rokov ukončilo, resp. plánuje ukončiť pracovný pomer až 17 zamestnancov, pričom viacerí pôsobili, resp. pôsobia na dôležitých pozíciách ako štatutár, vedúci ekonóm knižnice, systémový knihovník, vedúci oddelenia, príp. na špecifických pozíciách ako kameraman, špecialista na článkovú bibliografiu so špecifickými jazykovými kompetenciami alebo knihár – konzervátor.

Nahradenie odchádzajúcich zamestnancov nie je v súčasnosti jednoduché vzhľadom na viaceré špecifiká, ktoré knižnica má. Nie všetky pozície sú jednoznačne podmienené len absolvovaním konkrétneho odboru, u viacerých vyžadujeme aj iné kompetencie, znalosti a zručnosti potrebné pre výkon práce. Výberové konania na obsadenie uvoľnených miest realizované za posledných 10 rokov jednoznačne identifikovali problém získať perspektívnych zamestnancov pre knižnicu, a to najmä na pozície, pre ktoré neexistuje možnosť získať absolventa konkrétneho študijného odboru (či už preto, že taký odbor školy neponúkajú, napr. digitalizátor, kurátor metadát, alebo o ponúkaný odbor nie je záujem. Často je dôsledkom tohto stavu prijatie síce kvalifikovaných, ale vekovo starších zamestnancov, ktorí zvyšujú priemerný vek zamestnancov knižnice a zakrátko si uplatňujú nárok na starobný dôchodok a ukončia pracovný pomer.

Záujem mladých ľudí (25-30 rokov) o prácu v knižnici je minimálny, čo súvisí na jednej strane s tabuľkovými platovými tarifami a neatraktívnymi finančnými benefitmi (napríklad veľmi nízke osobné ohodnotenie), a na strane druhej obmedzeniami rozpočtovej organizácie poskytnúť iné finančné či nefinančné benefity prostredníctvom kolektívnej zmluvy. To sú hlavné dôvody, ktoré sú pre schopných a perspektívnych uchádzačov demotivujúcim faktorom pre prácu v knižnici a preto viaceré špecifické pozície je a bude problém kvalifikovane obsadiť.

V súčasnosti je prepočítaný limit zamestnancov knižnice stanovený na 40, pretože v rokoch 2021-2022 bola nariadené zníženie o 10 %. Tento stav je nielen nevyhovujúci, ale je na hranici adekvátneho plnenia verejnoprospešných úloh, ktoré má knižnica v súlade so zákonom o knižniciach a zriaďovacou listinou plniť. Napriek snahe postupovať pri znižovaní stavu maximálne efektívne a plniť úlohy dané zákonom a zriaďovacou listinou, predsa len došlo k obmedzeniu niektorých odborných činností, čo sa zákonite odrazilo aj na nižších výkonoch.

Práce, ktoré je možné zabezpečiť dodávateľským spôsobom, máme takto vyriešené už niekoľko rokov. Nové pracovné postupy a procesy, dopad legislatívy či potrebu vytvorenia nových pozícií sme riešili a riešime organizačnými zmenami tak, aby sme jednotlivé pracovné činnosti vykonávali čo najefektívnejšie. Obmedzujúcim faktorom však je stále limit zamestnancov a najmä celoplošné znižovanie bez ohľadu na to, či má knižnica rezervy, resp. či tie rezervy vie využiť iným spôsobom.

3. Kontrakt knižnice so zriaďovateľom a jeho plnenie

3.1 Zhodnotenie plnenia Kontraktu na rok 2023

Knižnica uzatvorila s Ministerstvom kultúry SR **Kontrakt na rok 2023** pod číslom MK-3177/2023-421/2223 ako interný plánovací a organizačný dokument na prehľadovanie vzťahov medzi zriaďovateľom a knižnicou v oblasti realizácie činností a ich financovania. Kontrakt bol uzatvorený v súlade so zriaďovacou listinou knižnice na realizáciu nasledovných činností:

1. výkon odborných knižničných činností,
2. vedecko-výskumná činnosť,
3. dokumentovanie rómskej kultúry.

Na zabezpečenie uvedených činností bol schválený celkový rozpočet bežných výdavkov vo výške 1 391 826 €, z toho mzdové prostriedky vo výške 606 786 €, súvisiace finančné prostriedky na poistné a príspevky do poisťovní vo výške 212 067 €, bežné výdavky na tovary a služby vo výške 541 070 € a bežné transfery vo výške 31 903 €. Príjmy boli stanovené vo výške 20 500 €.

Konečným cieľom uvedených činností je poskytovanie verejných služieb, preto kontrakt zadefinoval tieto ciele a ich ukazovatele:

1. *v rámci výkonu odborných knižničných činností*
 - a) doplniť do knižničného fondu 7 500 knižničných jednotiek, z toho kúpou 4 200 knižničných jednotiek,
 - b) analyticky spracovať 1 300 bibliografických záznamov článkov zo seriálov,
 - c) poskytnúť spolu minimálne 160 000 absenčných a prezenčných výpožičiek s počtom 4 000 registrovaných používateľov a 250 000 návštevníkov,
 - d) zrealizovať 10 podujatí pre verejnosť s počtom 500 návštevníkov,
 - e) spracovať a poskytnúť 250 rešerší,
2. *v rámci vedecko-výskumnej činnosti*
 - a) spracovať minimálne 600 dokumentov historického knižničného fondu,
 - b) autorsky spracovať a vydať 2 knižné publikácie a spracovať a publikovať 4 samostatné odborné príspevky z oblasti knižničného výskumu, múzejníctva, vednoodborovej, personálnej a regionálnej bibliografie a biografistiky,
 - c) realizovať 3 odborné a vedecké podujatia (konferencia, výstavy) s počtom 10 prednášajúcich a počtom 100 účastníkov,
3. *v rámci dokumentovania rómskej kultúry*
 - a) vytvoriť 134 nových digitálnych kultúrnych objektov v členení: 94 videoobjektov, 40 fotografií / skenov 2D objektov s počtom návštev 10 000,
 - b) vytvoriť a cielene prezentovať špeciálny digitálny kultúrny objekt – audiodramatizáciu 2 diel klasickej slovenskej a svetovej literatúry vrátane ich cielenej prezentácie pre 200 žiakov a študentov,
 - c) zaznamenať minimálne 15 nových spomienkových rozprávání,
 - d) vytvoriť 3 audiovizuálne diela v rámci formátu Živé knihy za účelom ich televízneho vysielania s počtom 30 000 návštevníkov,
 - e) zrealizovať 1 špecifické odborné podujatie v oblasti rómskeho jazyka, resp. rómskej kultúry s počtom 12 prednášajúcich a počtom 20 účastníkov.

Stanovené ciele a ukazovatele sú hlavnými výstupmi a výsledkami uvedených činností, ktoré realizujú jednotlivé knižničné útvary samostatne alebo vo vzájomnej súčinnosti. Neodrážajú však všetky aktivity a výstupy, ktoré knižnica realizovala a dosiahla.

Vyhodnotenie kontraktu smerom k verejnosti plánujeme uskutočniť 15. mája 2024 o 11.00 v priestoroch konferenčnej miestnosti knižnice, ako aj živým prenosom na kanáli knižnice na YouTube. V posledných troch rokoch sme realizovali verejný odpočet fyzicky a zároveň prostredníctvom takmer 25-minútového video dokumentu, ktorý sme v čase odpočtu premiérovito spúšťali na YouTube. Túto formu odpočtu považujeme za dynamickú, atraktívnu a prítiažlivú pre verejnosť. Spracovanie odpočtu formou videa je však náročná na čas, techniku a personálne kapacity, aj preto zvažujeme do budúcnosti jeho modifikáciu na jednoduchšiu formu.

Obrázok 1 Verejný odpočet činnosti knižnice za rok 2022 na kanáli ŠVK na YouTube

Obrázok 2 Verejný odpočet v priestoroch knižnice

3.1.1 Výkon odborných knižničných činností

Pod pojmom *odborné knižničné činnosti* rozumieme knihovnícke procesy, ktorými knižnica naplňa svoje základné poslanie v zmysle zákona o knižniciach. Veľmi zjednodušene ich možno definovať ako budovanie knižničného fondu so všetkým čo s ním súvisí (akvizícia, spracovanie, uchovávanie) a poskytovanie výpožičných služieb verejnosti.

Ciele a ukazovatele pri výkone odborných činností a ich plnenie bolo nasledovné:

a) doplniť do knižničného fondu 7 500 knižničných jednotiek, z toho kúpou 4 200 knižničných jednotiek

Oddelenie akvizície a spracovania fondov realizuje akvizíciu knižničného fondu a spracovanie získaných informačných zdrojov, a to bez ohľadu na nosič, druh dokumentu a spôsob získania. Medzi informačné zdroje patria najmä neperiodické a periodické publikácie a v menšom počte špeciálne dokumenty. Pracovisko denne eviduje dochádzajúce seriály, do knižnično-informačného systému Virtua spracúva nadobudnuté informačné zdroje, realizuje analytické spracovanie článkov z periodických publikácií, vykonáva adjustáciu a verifikáciu knižničného fondu, vedie evidenciu dodaných darov a povinných deponátov, realizuje domácu a medzinárodnú výmenu dokumentov a ďalšie súvisiace činnosti.

K 31.12.2023 evidujeme v knižničnom fonde celkom **657 748 kn. j.** v celkovej hodnote **3 222 303,49 €**. Ide o domáce a zahraničné knihy, periodiká, špeciálne, audiovizuálne, elektronické, digitálne dokumenty a historické tlače. Uvedená hodnota vychádza z prostriedkov vynaložených na nákup, resp. z odhadovanej ceny pri prírastkoch, ktoré boli získané inak ako nákupom (darom, ako povinný deponát, výmenou, bezodplatným prevodom, či náhradou za nevrátenú výpožičku), avšak reálna hodnota je podstatne vyššia vzhľadom k tomu, že súčasťou fondu sú aj historické dokumenty.

Ročný prírastok za rok 2023 je v počte **8 207 kn. j.** Jeho skladbu tvorili *nákup* 3 438 kn. j., *dary* 1 255 kn. j., *výmena* 113 kn. j., *bezodplatný prevod* 30 kn. j., *povinný deponát* 3 212 kn. j., *vlastná produkcia edičných titulov* 9 kn. j. a *digitálne kultúrne objekty* 150. Plnenie ročného prírastku sme dosiahli na 109,4 %.

Pri budovaní fondu nie vždy ide o aktívnu akvizíciu zo strany knižnice, preto realizujeme rozličné formy nadobúdania. **Darom** sme do fondu doplnili 1 255 kn. j.. Od roku 2011 priebežne spracovávame dar etnografa a slavistu profesora Mikuláša Mušinku. V roku 2023 sme zaevidovali ďalších 609 kn. j. a za 13 rokov spracovávania bolo do fondu zaradených už 18 404 kn. j. K ďalším významným darcom v roku 2023 patrili domáci jednotlivci a inštitúcie Mgr. Alexander Mušínska, PhD., doc. Mgr. Valerij Paďák, CSc. a Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.

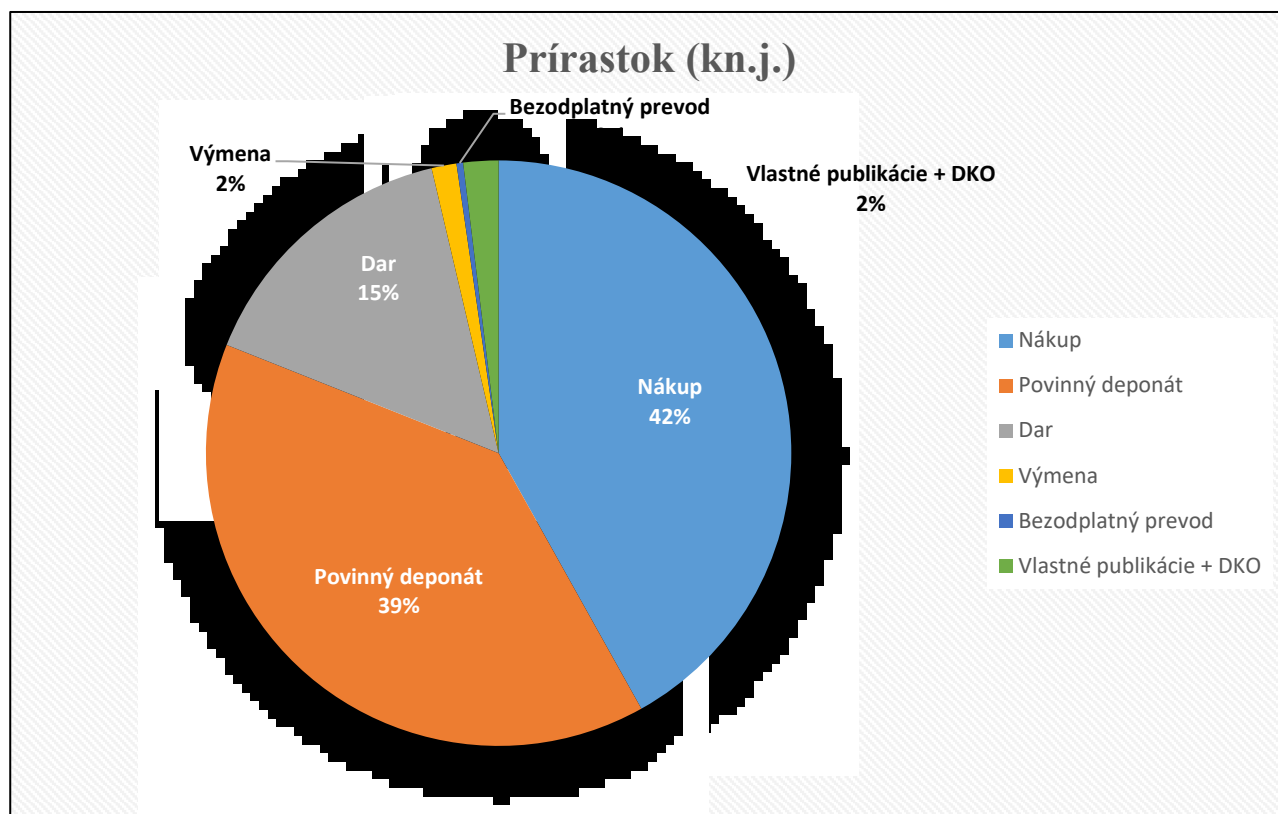
Výmennou spoluprácou sme nadobudli 113 kn. j., pričom sa na tejto spolupráci najviac podieľali Slovanská knihovna NK ČR v Prahe, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v Prahe, Univerzitná knižnica PU v Prešove, Ústredná knižnica FF UK v Bratislave, Archív a knižnica Biskupského úradu v Rožňave a Pamiatkový úrad SR. Vlni sme získali dokumenty aj **bezodplatným prevodom** v počte 30 kn. j. z fondu Knižnice ECAV – Centrum histórie ECAV v Bratislave. A nakoniec z **vlastnej odbornej činnosti** sme zaevidovali 9 kn. j. (edičná činnosť) a 150 digitálnych kultúrnych objektov.

Posledný spôsob nadobúdania fondov je nárok na **povinný deponát** v súlade so zákonom NR SR č. 256/2022 Z. z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o publikáciách) v znení neskorších predpisov. Nový zákon výrazne zmenil politiku odovzdávania povinných deponátov oprávneným príjemcom. Naša knižnica má nárok iba na odbornú a vedeckú literatúru, ale v prípade, že vydavateľ súčasne vydá aj tlačенú aj elektronickú verziu publikácie, nie je povinný nám tlačенý deponát odovzdať. V takom prípade máme nárok

na digitálny deponát. Oprávnenie získať povinné deponáty (tlačené aj digitálne) má Slovenská národná knižnica, ktorá má následne zabezpečiť distribúciu digitálnych foriem iným knižniciam, t. j. príjmom uvedeným v zákone. Napriek týmto zmenám v odovzdávaní povinných deponátov sme do fondu zaradili celkovo **3 212 kn. j.**

Hoci sme plnenie ročného prírastku mierne prekročili, jeho plánovanie je náročné vplyvom vonkajších podmienok. Skladbu ročného prírastku v percentuálnom vyjadrení predstavuje graf 1.

Graf 1 Ročný prírastok podľa spôsobu nadobudnutia

Spôsob nadobudnutia	Prírastok (kn.j.)
Nákup	3438
Povinný deponát	3212
Dar	1255
Výmena	113
Bezodplatný prevod	30
Vlastné publikácie + DKO	159

V roku 2023 sme zakúpili spolu **3 438 kn. j.** v celkovej hodnote **83 542,96 €**. Druhovú skladbu zakúpených dokumentov je nasledovná: knihy 3 299 kn. j., 9 špeciálnych dokumentov a 130 periodických titulov (z toho 92 zahraničných a 38 slovenských periodík). V snahe rozširovať ponuku elektronických informačných zdrojov bol zakúpený prístup do 4 databáz. Na nákup dokumentov boli využité iba finančné prostriedky alokované z vlastného rozpočtu schváleného zriaďovateľom v kontrakte na rok 2023. Počet dokumentov získaných kúpou bol ovplyvnený cenou odbornej literatúry, ktorá sa v porovnaní s rokom 2022 výrazne zvýšila.

Pri nákupe dokumentov v roku 2023 sme vychádzali z profilácie knižnice a zameriavali sme sa na spoločensko-vedné a humanitné odbory, a to pedagogiku, psychológiu, filozofiu, históriu, lingvistiku, literatúru, ekonomiku a právo. Naďalej sme dopĺňali fond dokumentmi z oblasti slavistiky, ukrajinistiky, rusinistiky, romistiky, knižnej kultúry, dejín knižnej kultúry, politiky, prírodných vied, školstva, numizmatiky, archeológie, geografie a umenia. Knižničný fond bol rozšírený aj o študijnú literatúru z odborov manažment, zdravotníctvo, medicína, ošetrovateľstvo, sociálna práca, teológia a rozvoj podnikania.

V snahe poskytovať rôznorodé elektronické zdroje sme sa zamerali na akvizíciu databáz. Na základe vyhodnotenia štatistických ukazovateľov za roky 2022 a 2023 z ročného prístupu do databázy právnickej literatúry BECK online sme k 30.06.2023 túto spoluprácu s nakladateľstvom C. H. BECK, s. r. o. ukončili. Počas roka 2023 boli **obnovené ročné prístupy** do databázy **STN online** (normy), do historicky zameranej maďarskej databázy **ARCANUM DIGITHECA**, do databázy **EPI Právny systém PREMIUM** a po prvýkrát sme zakúpili **ročný prístup** do online knižnice elektronickej kolekcie odbornej a populárno-náučnej literatúry **BOOKPORT**. Nákup dokumentov vo finančnom vyjadrení reprezentuje tabuľka 1.

Tabuľka 1 Výdavky čerpané na nákup fondu

Ukazovateľ	rok 2021	rok 2022	rok 2023
knihy + špeciálne dokumenty	60 005,37	96 928,85	61 363,02
seriály	4 416,06	10 436,84	8 159,94
elektronické databázy	7 878,40	3 690,96	14 020,00
SPOLU, v tom:	72 299,83	111 056,65	83 542,96
- rozpočet bežných výdavkov	62 299,83	61 056,65	83 542,96
- prioritný projekt	10 000,00	50 000,00	0

Na nákup knižničného fondu sme vlani vyčerpali sumu **83 542,96 €**, pričom boli využité iba finančné prostriedky alokované z vlastného rozpočtu schváleného v kontrakte. Tento ukazovateľ sa podarilo splniť iba na 81,9 % pretože na plnenie malo vplyv niekoľko faktorov.

Konečný prírastok kúpou bol stále ovplyvnený vyššou cenou odbornej literatúry. Kým v rokoch 2017-2021 sa priemerná cena jedného dokumentu pohybovala v rozpätí od 16-19 €, už v roku 2022 predstavovala sumu takmer 25 € ako dôsledok inflačných tlakov, energetickej krízy a pod. Na rok 2023 sme tento ukazovateľ naplánovali o cca 7 % nižší, čo nie je veľa, ale predpokladali sme, že po poklese inflácie bude literatúra cenovo dostupnejšia. To sa však nepotvrdilo.

Činnosť oddelenia, vrátane akvizície kúpou, bola výrazne ovplyvnená personálnymi zmenami, a to návratom jednej zamestnankyne z rodičovskej dovolenky, odchodom ďalšej zamestnankyne do starobného dôchodku a nástupom vedúcej oddelenia na materskú dovolenku. V dôsledku týchto zmien bola menovaná nová vedúca OASF, organizačnou zmenou bolo zrušené miesto knižničného manipulantu a zriadené miesto knihovníka pre realizáciu odborných knihovníckych činností na oddelení. Uvedené skutočnosti si vyžadovali reorganizáciu práce a čas potrebný na plnohodnotné začlenenie sa zamestnancov do nových činností, čo sa, spolu s vyššími cenami, odrazilo na výkone oddelenia a aj na dosiahnutých výstupových ukazovateľoch.

b) analyticky spracovať 1 300 bibliografických záznamov článkov zo seriálov

V knižničnom systéme Virtua sme spracovávali všetky získané prírastky, realizovali sme dennú evidenciu všetkých dochádzajúcich novín a časopisov (8 814 čísel bežného ročníka dochádzajúcich periodík), a spracovávali uzavreté ročníky časopiseckých a novinových titulov, ktoré boli následne odovzdané na väzbu.

Excerpovanie časopiseckých článkov z ukrajinských a rusínskych periodík vykonávame ako jediná knižnica na Slovensku, pretože dokumentovanie tejto menšinovej literatúry vyplýva z našej špecializácie. Tvoríme úplné bibliografické záznamy z periodík vydávaných na území Slovenska priamo do systému Virtua do produkčnej databázy. V roku 2023 pokračovala excerpčia rusínskych a ukrajinských periodík *Nove žyttja*, *Duklja*, *Veselka*, *Rusyn*, *NN info Rusyn*, *Studium Carpatho-Ruthenorum* a *Artos*.

V spolupráci s oddelením historických knižničných fondov boli **excerpované aj články zo zborníkov** *Historické rukopisy a neznáme rukopisné diela vo fondoch historických knižníc mesta Prešov I. : (venované životu a dielu Jozefa Šelepca)*, *Historické rukopisy a neznáme rukopisné diela vo fondoch historických knižníc mesta Prešov II.*, *Cestou necestou I. : (krajina - priestor - kultúra - osobnosti)* a *Non scholae, sed vitae discimus- : (školstvo - knižná kultúra - osobnosti)* vydaných knižnicou v rokoch 2010, 2011 a 2022.

V roku 2023 vydavatelia prestali do knižnice zasielať 45 periodických titulov, pričom dôvody boli rôzne: ukončenie vydávania, sprístupnenie iba online alebo skutočnosť, že knižnica stratila oprávnenie na povinný deponát v súlade s novým zákonom o publikáciách. V priebehu minulého roka bolo zaevidovaných 15 nových periodických titulov. Celkový prírastok viazaných ročníkov novín a časopisov je 954 kn. j., keďže jedno prírastkové číslo je pridelené jednému ročníku periodického titulu. Do Súborného katalógu periodík, ktorý prevádzkuje UKB, sme v roku 2023 potvrdili 875 redigovaných holdingových záznamov a 29 nových holdingov periodických titulov.

V rámci **analytického spracovania článkov** zo zborníkov a rusínskych a ukrajinských periodík bolo spracovaných **1 320 bibliografických záznamov** a stanovený ukazovateľ sme dosiahli (plnenie na 101,5 %).

c) poskytnúť spolu minimálne 160 000 absenčných a prezenčných výpožičiek s počtom 4 000 registrovaných používateľov a 250 000 návštevníkov

Jednou z hlavných funkcií knižnice v zmysle zriaďovacej listiny a platného zákona o knižniciach je **poskytovanie knižnično-informačných služieb**, pričom výpožičné služby predstavujú hlavný produkt zo všetkých ponúkaných služieb a je o ne aj najväčší záujem.

Výpožičný proces realizujeme na oddelení knižnično-informačných služieb. Rovnako ako ostatné knihovnícke procesy pracujeme v knižničnom systéme Virtua, konkrétne modul výpožičky, v rámci ktorého sme vlani evidovali spolu **158 134 výpožičiek**. Z uvedeného počtu bolo 144 535 absenčných výpožičiek, vrátane 89 865 prolongácií, a 13 599 prezenčných výpožičiek. Používatelia si mohli požičané dokumenty naďalej predlžovať 5x na dobu 30 dní v prípade, že požičané dokumenty neboli žiadané iným používateľom. Periodicitu výpožičiek u najviac žiadaných dokumentov sme operatívne obmedzili na výpožičnú dobu 2 týždne, čo ocenili aj samotní používatelia, lebo sme dosiahli rýchlejší obrat žiadaných dokumentov.

Súčasťou výpožičných služieb sú aj **medziknižničné výpožičné služby** v rámci spolupráce slovenských aj zahraničných knižníc. Ich cieľom je sprostredkovať používateľom prístup k dokumentom, ktoré knižnica vo svojom fonde nemá, ale nachádzajú sa vo fondoch iných slovenských alebo zahraničných knižníc (MVS žiadajúca). Súčasne požičiava aj dokumenty, ktoré má vo vlastnom fonde a žiadajú ich iné knižnice pre svojich používateľov (MVS požiadaná). Záujem o službu MVS a MMVS považujeme za mierne klesajúci. Napriek množstvu dokumentov dostupných v elektronickej podobe je naša knižnica zaradená medzi pravidelných a najviac oslovených poskytovateľov služieb MVS a MMVS na Slovensku.

Už 6 rokov prevádzkujeme **samoobslužný návratový automat**, ktorý využíva technológiu RFID a používateľom slúži nonstop na vrátenie dokumentov požičaných z fondu knižnice, čo prinieslo veľkú výhodu pre našich používateľov predovšetkým v čase, keď bola knižnica z pandemických dôvodov zatvorená. Za rok 2023 bolo prostredníctvom návratového automatu vrátených 31 531 dokumentov.

Nedávna epidemiologická situácia a veľký záujem o literatúru zo strany používateľov nás inšpirovali k príprave pokračujúceho projektu *Implementácia RFID technológie v knižnici – nové služby*, ktorého obsahom bol nákup a inštalácia **samoobslužného výpožičného zariadenia** remoteLocker, pre ľahšie zapamätanie **knihomat**. Projekt sme zrealizovali ešte v roku 2021, ale prevádzka zariadenia bola spustená začiatkom roka 2022. Prevádzka knihomatu v roku 2023 naplno potvrdila, že išlo o dobrú investíciu, nakoľko bolo prostredníctvom knihomatu vypožičaných spolu až 3 949 dokumentov, o 1 975 viac ako v roku 2022.

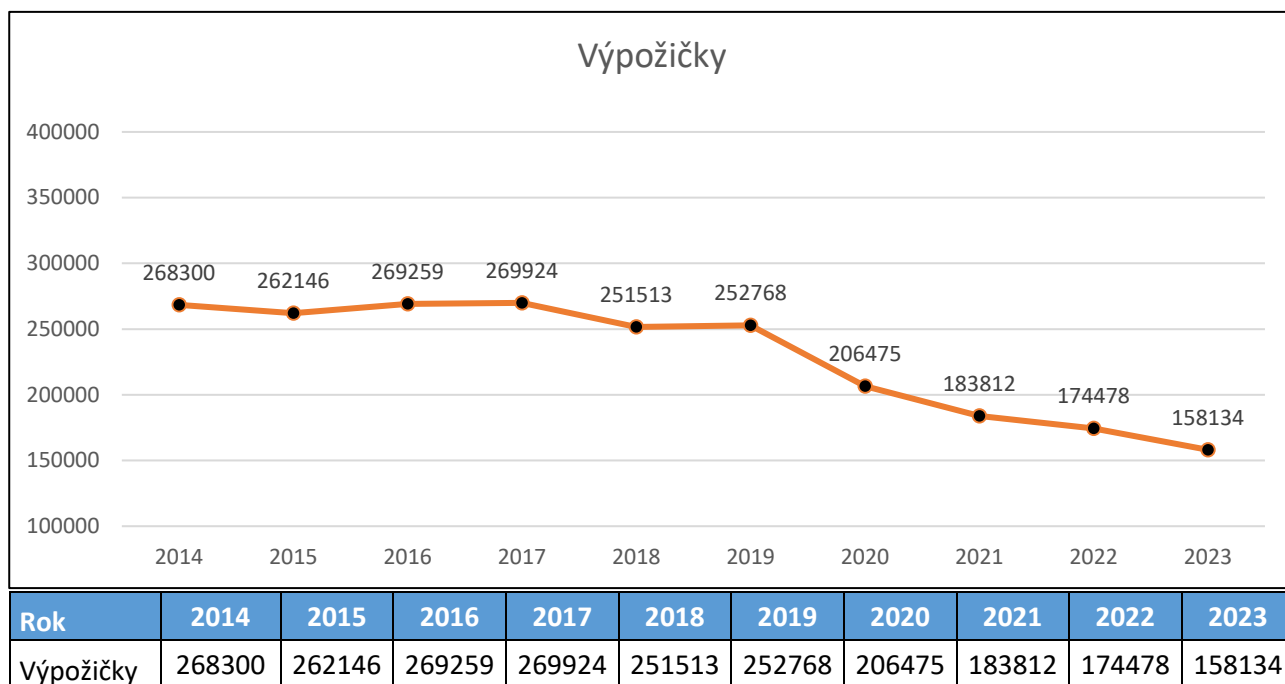
Prostredníctvom tretieho RFID zariadenia **samoobslužné výpožičné zariadenie selfcheck**, ktorý majú používatelia k dispozícii v čase otvorenia knižnice, si v roku 2023 vypožičali 25 693 dokumentov a môžeme konštatovať, že záujem o služby samoobslužných zariadení sa zvyšuje. Z celkového počtu 144 535 absenčných výpožičiek bolo v roku 2023 zrealizovaných 29 642 výpožičiek prostredníctvom samoobslužných zariadení (20,51 %) a 114 893 výpožičiek operátormi v požičovni (79,49 %).

Celkový plánovaný ukazovateľ výpožičiek bol naplnený na 99 %. V porovnaní s rokom 2022 musíme konštatovať mierny pokles počtu absenčných výpožičiek a prolongácií ako aj mierny pokles prezenčných výpožičiek, čo pripisujeme čiastočne demografii a čiastočne zmene správania počas pandemických rokov. Naozaj sme predpokladali zvýšený záujem o výpožičky po skončení pandemického obdobia a rekonštrukcii knižnice. Žiaľ, musíme konštatovať, že náš predpoklad sa nepotvrdil, pretože situácia v čase pandémie zmenila užívateľské správanie a používatelia využívajú viac internetové zdroje (online prednášky, PDF dokumenty, e-knihy, aktuálnejšie informácie...).

Dokonca to nezmenila ani rekonštrukcia študovne, kam študenti častejšie chodia za relaxom, resp. využívať možnosť individuálneho štúdia v tzv. coworking space, samostatnej miestnosti študovne. Namiesto výpožičiek využívali príručný knižničný fond v študovni, z ktorého si v súlade s autorskoprávnou legislatívou zhotovovali skeny a xerokópie. To sa odzrkadlilo aj v miernom náraste týchto služieb oproti roku 2022. Za poklesom prezenčných výpožičiek vidíme tiež fyzické premiestnenie fondu aktuálneho ročníka dochádzajúcich periodík do čítárne na Hlavnej 99. Pod najväčší hendikep poskytovaných služieb sa podpisuje roztrieštenosť poskytovaných služieb a absencia jedného komplexného priestoru.

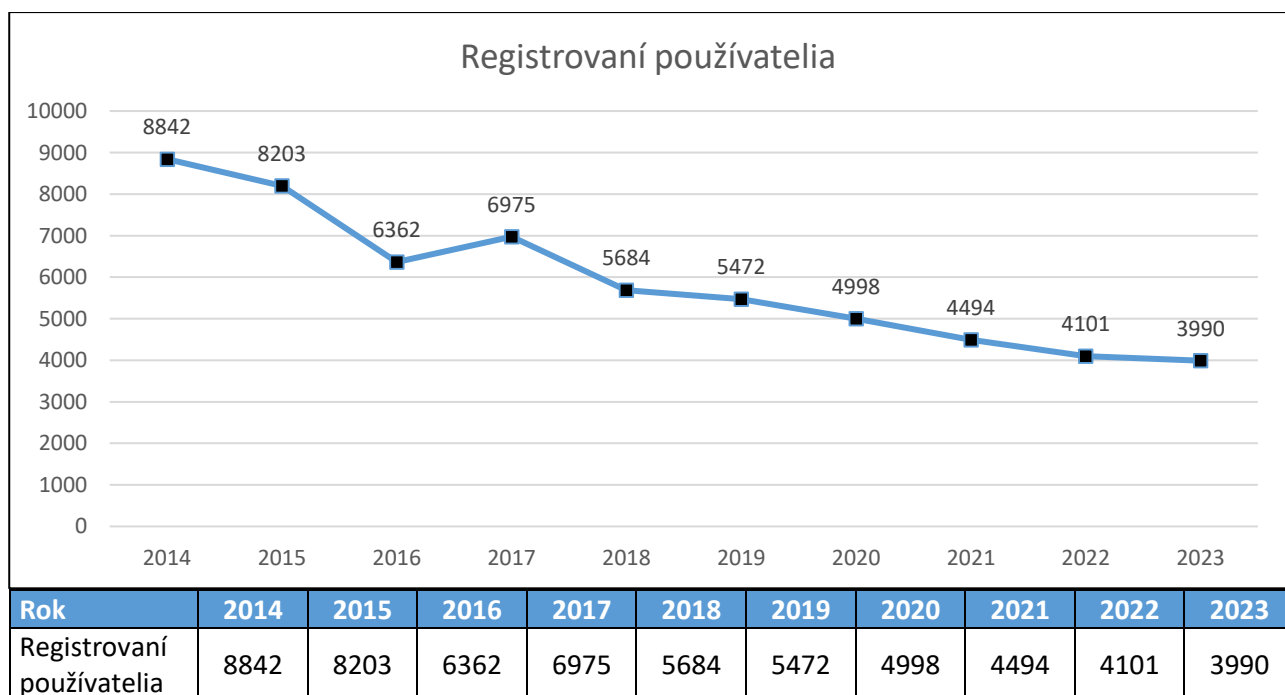
Situácia sa v posledných dvoch rokoch výrazne zmenila a dôraz na online informačné zdroje sa zvýšil, ale skúsenosti z práce s používateľmi ukazujú, že aj napriek množstvu rôznorodých informácií, študijných materiálov a odborných článkov dostupných na internete a v elektronickej forme, sú tlačené dokumenty stále veľmi žiadané a teda má význam budovať knižničný fond v tejto forme. Z toho plynie aj záujem o ich požičiavanie, aj keď je znížený.

Graf 2 Vývoj výpožičných služieb

Počet registrovaných používateľov za rok 2023 bol **3 990**, čo predstavuje pokles 111 používateľov oproti roku 2022, čím bol tento ukazovateľ naplnený na cca 99,75 %. Postupný vývoj počtu registrovaných používateľov knižnice za posledných 10 rokov uvádzame v nasledovnom grafe 7 *Vývoj počtu registrovaných používateľov*. Oproti roku 2022 poklesla aj aktivita používateľov, aktívnych používateľov sme dosiahli 2 932, čo bolo o 202 menej. Prehľad vývoja registrovaných používateľov v porovnaní s novými a prolongovanými za posledných 10 rokov uvádzame v grafe 7 *Vývoj registrovaných používateľov v porovnaní s novými a prolongovanými používateľmi*.

Graf 3 Vývoj registrácie používateľov

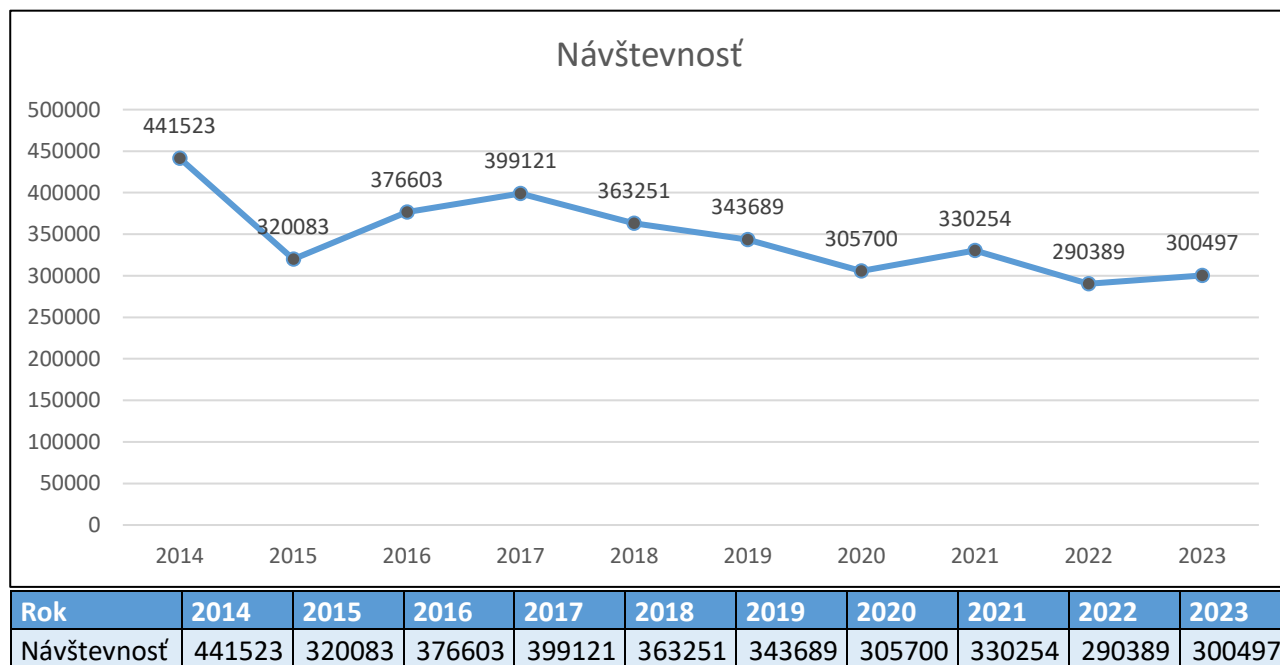

Ukazovateľ návštevnosti knižnice pozostáva z fyzickej návštevnosti knižnice (požičovňa, študovne, podujatia) a z návštevnosti virtuálnej (webová stránka, online katalóg, sociálne siete, televízne vysielanie). Jeho hodnotu stanovenú v kontrakte sa nám podarilo prekročiť. Oproti plánovanému počtu 250 000 návštevníkov knižnice sme dosiahli počet **300 497** návštevníkov, čo predstavuje nárast o 10 108 návštevníkov (plnenie na 120 %). Nárast návštevnosti odôvodňujeme aj sledovaním návštevnosti na sociálnych sieťach a YouTube, ktoré sme predtým nesledovali. Uvedené číslo zahŕňa celkovú vlnajšiu návštevnosť knižnice nasledovne:

- a) požičovňa v počte 44 497 používateľov,
- b) čítareň a študovne v počte 7 466 používateľov,
- c) online katalóg knižnice 135 186 návštev,
- d) webová stránka 70 842 návštev,
- e) portál knižnice 23 722 návštev,
- f) sociálne siete a YouTube 15 459 návštev,
- g) návštevnosť podujatí v počte 8 261 návštevníkov.

Návštevnosť knižnice je jedným z najdôležitejších ukazovateľov a graf *Vývoj návštevnosti* poskytuje prehľad za posledných 10 rokov. Z nasledovného grafu je zrejmý postupný pokles celkovej evidovanej návštevnosti od roku 2014, hoci v roku 2016 a 2017 opäť rástol. Tu však veľkú úlohu zohrala podľa nášho názoru iná metodika počítania virtuálnej návštevnosti do roku 2015. Od roku 2018 pozorujeme znova mierny pokles. V roku 2021 obdobne bol tento ukazovateľ opäť vyšší, čo súvisí aj s evidenciou sledovanosti našich digitálnych výstupov a tiež môžeme uviesť, že istú úlohu zohrala pandémia covid-19 a okamžitá reakcia našej knižnice na zavedenie nových služieb. Ďalší trend v návštevnosti je zatiaľ ťažké predpovedať.

Graf 4 Vývoj návštevnosti

Súčasťou knižničných služieb sú aj prezenčné služby, ktoré ponúkame prostredníctvom čítárne a všeobecnej študovne, a do konca roka 2023 aj v informačno-vedeckom centre.

V čitárni, ktorá je tri roky organizačne začlenená pod oddelenie akvizície a spracovania fondov, ponúkame prístup k dochádzajúcim periodikám. Táto organizačná zmena vyplynula čiastočne z toho, že akvizíciu a spracovanie všetkých dokumentov vykonáva práve toto oddelenie, a čiastočne z potreby vyriešiť prezenčné výpožičné služby v súvislosti s rekonštrukciou. V čitárne je tiež prístup k online verziám tlačенých periodických titulov, zakúpeným databázam a k registrácii do knižnice. Používatelia si na nové miesto čítárne zvykajú, aj keď takéto triedenie služieb do rôznych lokalít nie je dobré riešenie.

Moderná klimatizovaná **všeobecná študovňa** s fondom 9 529 dokumentov vo voľnom výbere, s klasickými študijnými miestami a relaxačnou zónou s pohodlným oddychovým sedením je výsledkom rozsiahlej rekonštrukcie. Do jej priestorov je bezbariérový vstup výtahom, ponúka samostatný priestor na individuálne štúdium, tzv. coworking space, zvukovo izolovaný tichý priestor pre 8 osôb, ktorí popri štúdiu potrebujú komunikovať medzi sebou, ale nechcú rušiť ostatných návštevníkov študovne. Spolu ho využilo 64 návštevníkov.

V študovni ponúkame voľný prístup k prezenčnému fondu študovne, prezenčné štúdium viazaných ročníkov periodík donesených zo skladu, prístup k WIFI, informácie o knižnično-informačných službách, prístup k rovnakým databázam ako v čitárni, ktorá sa nachádza v inej lokalite. Používatelia majú v priestoroch študovne možnosť vyberať si knihy, listovať alebo čítať, rozčítanú knihu odložiť do poličky so záložkou so svojím menom, kde ich bude čakať. Zároveň sa občerstviť, vypiť kávu a príjemne stráviť svoj voľný čas, či relaxovať na pohodlných sedačkách. Všetci používatelia majú k dispozícii uzamykateľné skrinky, ovládané platným knižničným preukazom, na odloženie vrchného odevu či tašiek.

V informačno-vedeckom centre sme okrem informácií o knižnici a jej službách poskytovali najmä prístup na internet, ktorý bol veľmi využívaný. Počítačové stanice boli využívané na vyhľadávanie, na odosielanie online žiadaniek a rezerváciu dokumentov, vyhľadávanie v databázach, na prácu v dostupných aplikáciách. Tieto stanice umožňovali prístup k MS Word, MS Excel, ku grafickým programom ako je Microsoft Office PowerPoint, Microsoft Office Publisher, Microsoft Office Visio, Microsoft Expression Design a k mapám Európy v programe Ma20p-Microsoft MapPoint Europe.

Vzhľadom na ukončenie udržiavateľnosti, zastaranosť zariadení zakúpených z projektu v roku 2008, ale najmä pre nedostatok zamestnancov sme sa rozhodli činnosť centra ukončiť a služby ním poskytované a najviac využívané od januára 2024 zabezpečiť prostredníctvom všeobecnej študovne a čítárne.

d) zrealizovať 10 podujatí pre verejnosť s počtom 500 návštevníkov

Oddelenie knižnično-informačných služieb v roku 2023 naplánovalo 10 podujatí s návštevnosťou 500 osôb. Počas roka pripravilo a zrealizovalo **11 kultúrnych a vzdelávacích podujatí** a dosiahlo **návštevnosť 1628 osôb**, čím splnilo plánovaný ukazovateľ.

1. Týždeň slovenských knižníc

V rámci celoslovenského podujatia Týždeň slovenských knižníc (6.-10.3.), do ktorého sa zapájame pravidelne každý rok, sme vlni uskutočnili seminár *3D tlač a jej možnosti*, nahliadnutie do sveta aditívnej výroby, aj s ukážkami výstupov tlačiarne. Kúzelná fyzika s názvom *Načo je nám fyzika?* bola ďalším spoločným podujatím Michala Figuru a knižnice pre verejnosť. Podujatia TSK 2023 navštívilo spolu 162 osôb.

2. Cyklus Cestovateľské zápisky Antona Fogaša

S cyklom cestovateľských prednášok sme začali ešte v roku 2020, kedy sme stihli zrealizovať dve takéto prezentácie, ale pre dvojročné pandemické obdobie sme tento cyklus prerušili. V roku 2023 sme zrealizovali 3 prezentácie s názvom Slovensko-poľské pohraničie (18.4.), Jemen (8.6.) a Kanada (18.10.). Túto aktivitu odborne garantuje prešovský pedagóg, geograf a cestovateľ doc. Anton Fogaš. O jeho prednášky, doplnené bohatým obrazovým materiálom, je stále väčší záujem. Návštevnosť cestovateľského cyklu bola spolu 102 osôb.

Obrázok 3 Z cyklu Cestovateľské zápisky Antona Fogaša

3. Týždeň astronómie v knižnici

Počas Týždňa vedy a techniky v roku 2022 sme premiérovane začali spolupracovať s OZ Astronómia pre všetkých. Vzhľadom na veľmi veľký záujem zo strany škôl sme sa rozhodli pripraviť pre žiakov a študentov celotýždňové podujatie v máji (22.-26.5.) s prezentáciou troch programov, ktoré toto združenie ponúka. Tento program zabezpečovali Matúš Rázga, Alica Holubčík a Viktória Zemančíková.

Ľšlo o programy *Slnčná sústava*, *Čierne diery a polárne žiary* a *Virtuálny vesmír* a ich obsahom boli zaujímavé prednášky a prezentácie, vrátane vesmírnych videí prehliadaných cez virtuálne okuliare, a program v prenosnom planetáriu. Celý týždeň bol zavŕšený podujatím pre verejnosť s programom *Cesty za hviezdami ukazmi* astrofotografa Tomáša Slovinského a jeho prednáškou o zaujímavých príbehoch z cestovania za prirodzene tmavou oblohou, či sopečnou kalderou v oblakoch. Bonusom lektorov bolo pozorovanie slnka ďalekohľadom a výstava nočných fotografií. Návštevnosť *Týždňa astronómie v knižnici* bola 589 osôb.

4. Nemá krása miniatúrnych drevín

V septembri (18.-22.9.) sme sprístupnili výstavu živých bonsajov spolu so sprievodným slovom dlhoročného prešovského pestovateľa Františka Senderáka. Výstavu a prednášku navštívilo 19 osôb.

5. Týždeň vedy a techniky na Slovensku

Začiatkom novembra (6.-10.11.) sa konal TVT 2023 a hlavnými podujatiami pre verejnosť bola výstava *Vedecká hračka – vynálezy* a predstavenie *Kúzelná fyzika – experimenty* známeho popularizátora fyzika Michala Figuru, ktorý u nás pravidelne prezentuje už od roku 2016. Kúzelná fyzika sa uskutočnila počas TVT je už tradíciou vzhľadom na obsah predstavenia, ktoré popularizuje fyziku ako vedu.

Vedecká hračka – technika prvýkrát vystavovaná na TVT 2022 bola pre nás impulzom, aby sme podobné podujatie uskutočnili aj v roku 2023, len s iným obsahom. Jej autorka Beáta Puobišová na jej otvorení predstavila a popisala jednotlivé artefakty, ktoré si mohli žiaci a študenti vyskúšať. Výstava trvala celý týždeň a bola veľmi navštevovaná, čo bol nápor na zamestnancov oddelenia služieb. Vzhľadom k tomu, že sa konala v priestoroch všeobecnej študovne, obmedzenia sa dotkli aj návštevníkov študovne, čo sa nestretlo s pozitívnym ohlasom. Návštevnosť oboch podujatí TVT 2023 bola 638 osôb.

5. Kritické myslenie a globálne vzdelávanie

Dve prednášky *Ako správne kriticky myslieť* a *Globálne vzdelávanie* realizovala psychologička a lektorka kritického myslenia Zuzana Labašová z CEEV Živica a Komenského inštitútu (15.11.). Súčasťou prednášky o globálnom vzdelávaní bol workshop praktickej výroby produktov, ktoré nezaťažujú prírodu. Návštevnosť oboch podujatí bola 69 osôb.

6. Kyberšikana – odvrátená tvár internetu

S Krajským riaditeľstvom PZ v Prešove spolupracujeme už dlhšie obdobie najmä pri závažných témach a v novembri (22.11.) sme spoločne uskutočnili prednášku o kyberšikane na internete. Bola určená mládeži s cieľom posilniť právne vedomie mládeže poukázaním na zodpovednosť a bezpečnosť na internete, ale aj na riziká online sveta. Zo strany PZ v Prešove túto prednášku a následnú diskusiu realizovala Gabriela Gabošová. Na prednáške sa zúčastnilo 49 osôb.

Ku každému z uvedených cyklov a podujatí sme pripravili tematické výstavy dokumentov z knižničného fondu, ktoré boli k dispozícii nielen počas podujatia, ale zväčša trvali jeden mesiac. Ich cieľom bolo tému podujatia návštevníkom ešte viac priblížiť, resp. umožniť im aj okamžité vypožičanie.

Okrem plánovaných podujatí realizujeme **pravidelné informačné, kultúrne a vzdelávacie aktivity**, ktoré majú iný charakter ako podujatia s externým hosťom. Ide o aktivity samotnej knižnice a majú za cieľ informovať o službách a fondoch knižnice, či prezentovať kultúru regiónu digitálnym či online spôsobom. Takými bola informačná výchova, čiže exkurzie pre študentov alebo iných záujemcov, aktivita *Naučme sa rešeršovať* (vyhľadávanie elektronických informačných zdrojov), *Bibliografická hodinka* (ako správne citovať použité zdroje), digitálne výstavy výtvarných diel, fotografií či našej vlastnej činnosti vo Window gallery (Galéria v okne), týždenné výstavy nových prírastkov alebo odborné výstavy v privátnej zóne na webovej stránke pre registrovaných používateľov knižnice.

V októbri sme vyhlásili **súťaž na tvorbu esejí** na tému *Čo pre mňa znamená byť Európanom*, a to v súvislosti s 20. výročím vstupu Slovenska do Európskej únie. Súťaž je určená študentom stredných a vysokých škôl a bude vyhodnocovaná v máji 2024.

Napriek splneným ukazovateľom, je nutné konštatovať, že príprava podujatí akéhokoľvek charakteru nie je pre nás jednoduchá, a to z dvoch dôvodov: **nedostatočné personálne kapacity a nevyhovujúce priestorové možnosti**. Vyhľadávanie tém a lektorov, ktoré zaujmú širokú verejnosť si vyžaduje časové kapacity jedného zamestnanca, ktoré na tento účel pri súčasnom limite zamestnancov nedokážeme vyčleniť. Pri samotnej organizácii podujatia je nevyhnutná komunikácia so školami, organizačné zabezpečenie pri podujatiach, čo je pri súčasnom stave zamestnancov veľmi ťažké, najmä ak situáciu počas podujatí komplikuje častá práceneschopnosť zamestnancov útvaru.

e) spracovať a poskytnúť 250 rešerší

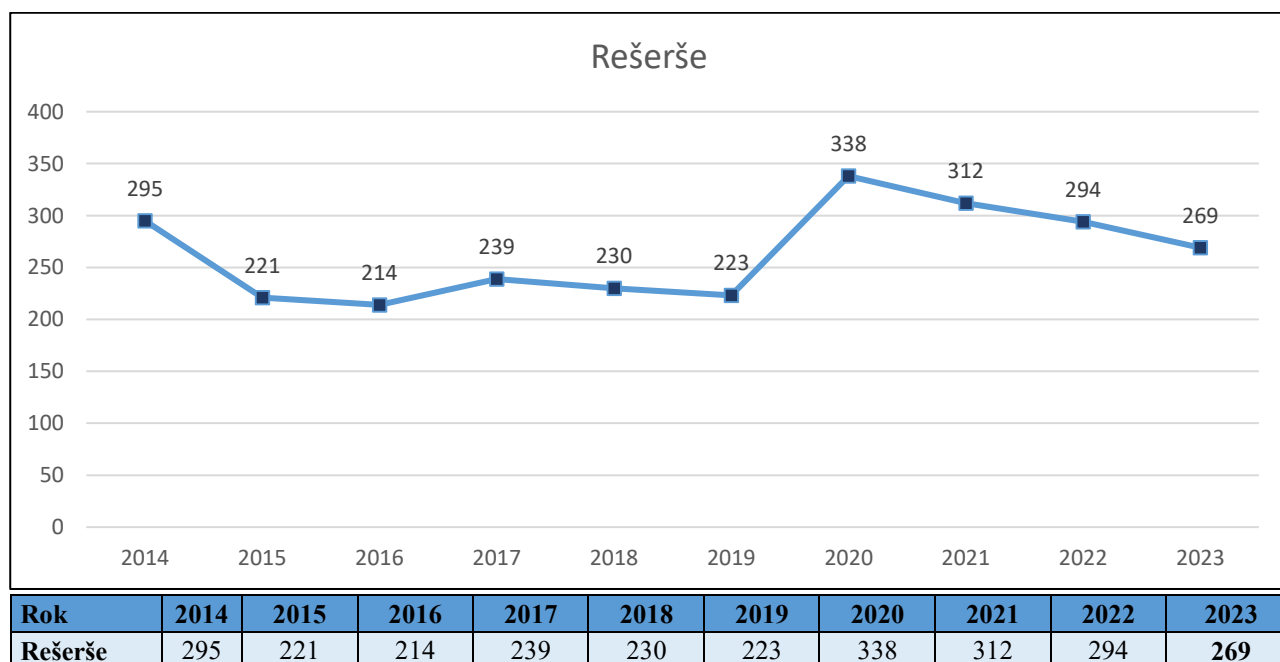
Využitie **rešeršnej služby** nie je viazané na registráciu do knižnice, a keďže ide o platenú službu, môže ju využiť ktokoľvek, kto prejaví záujem. Objednávku je možné realizovať osobne, telefonicky alebo elektronicky, pričom často je nevyhnutná aj osobná, príp. telefonická konzultácia k vypracovaniu rešerše z dôvodu bližšej špecifikácie možných zdrojov k požadovanej téme. Viedie nás k tomu snaha vyhľadať relevantné zdroje tak, aby ich mohol používateľ všetky využiť. Rozsah záznamov v rešerši býva rôznych a odvíja sa od témy zadávanej objednávateľom rešerše, časového rozpätia rokov vydania požadovaných zdrojov, jazykovej požiadavky na zdroje, okamžitej dostupnosti a pod.

Plánovaný údaj spracovania rešerší sa nám podarilo dosiahnuť aj prekročiť na cca 102 %. Spolu sme spracovali a poskytli **269 rešerší**, čo je napriek splneniu ukazovateľa mierny pokles v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Najviac požiadaviek pre vypracovanie rešerší bolo z odborov zdravotníctvo, resp. ošetrovateľstvo, pedagogika, história - dejiny, právo, manažment a ekonomika.

Vyhotovovanie väčšieho počtu rešerší nie je pre nás ľahké vzhľadom na personálne kapacity oddelenia knižnično-informačných služieb, kde sa zamestnanci venujú najmä výpožičným službám. V prípade väčšieho množstva požiadaviek naraz sa doba vyhotovenia predlžuje, čo zase nevyhovuje používateľom.

Vývoj rešeršnej služby za posledných 10 rokov uvádzame v nasledujúcom grafe, z ktorého vyplýva, že sa približujeme k úrovni pred pandémiou covid-19.

Graf 5 Vývoj spracovania rešerší

Ďalšie činnosti v oblasti výkonu odborných knižničných činností

Odborné činnosti súvisiace so starostlivosťou o knižničné fondy zabezpečuje oddelenie ochrany fondov. Jeho hlavnou náplňou je denný prísun a odsun dokumentov zo/do skladov a ich prepravu do/z požičovne, do príručných knižníc študovní a jednotlivých oddelení, revízia knižničného fondu, prevádzka knihárskej dielne a starostlivosť o priestory skladov. Prenajatý sklad, lokalizovaný v priemyselnej zóne Prešova, je objekt, v ktorom je umiestnený celý knižničný fond s výnimkou HKF. Kapacitne a dispozične vyhovuje nielen uloženiu knižničného fondu, ale vďaka mobilnému regálovému systému, zabudovanému do jednej časti objektu, ponúka skladovú rezervu na cca 10 rokov. V súčasnosti sa toto obdobie končí a bude nutné hľadať ďalšie skladové priestory.

OOF je plne zapojené do práce v KIS Virtua, prostredníctvom ktorého sa zabezpečuje tlač žiadaniek priamo na oddelení, čo urýchľuje prácu a predovšetkým značne šetrí čas pri overovaní dostupnosti dokumentov. V roku 2023 bolo **prijatých spolu 45 599 žiadaniek** na dokumenty knižničného fondu.

Činnosť knihárskej dielne bola zameraná hlavne na väzbu periodík, na malé aj väčšie opravy dokumentov a v minimálnej miere na väzbu interných materiálov a ďalšie kartonážne a rezačské práce pre potreby knižnice. Na tomto pracovisku sme realizovali kníhviazačské práce v počte **2 338 zv.**, z toho bolo zviazaných 1 234 zv. seriálov, opravených 1 104 zv. poškodených dokumentov z knižničného fondu. Z dôvodu personálnych zmien ku koncu roku 2022 neboli vlni vykonané žiadne opravy dokumentov HKF. Externé kníhviazačské služby sme využili len v prípadoch zlatenia väzby niektorých časopiseckých titulov, a to v počte 166 zv. časopisov pre potreby príručnej knižnice všeobecnej študovne, pretože na práce s tým spojené nemá knižnica vo vlastnej dielni dostatočné technické vybavenie.

Na úseku ochrany fondov bola v zmysle zákona o knižniciach, vyhlášky MK SR č. 201/2016 Z. z. o spôsobe vedenia odbornej evidencie, vyrad'ovaní a revízii knižničného fondu v knižniciach a internej Smernice o evidencii, vyrad'ovaní a revízii knižničného fondu v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove vykonaná **pravidelná revízia knižničného fondu** v počte 29 405 signatúr, t. j. **40 274 kn. j.** Na základe výsledkov revízie sme vyradili nevrátené, za ktoré sme prijali náhrady, multiplicitné a poškodené dokumenty, spolu v počte 1 346 kn. j. Najviac bolo vyradených multiplicitných dokumentov, boli to prevažne skriptá, učebnice, ktoré máme vo fonde vo viacerých exemplároch a neboli vôbec v takom počte využívané.

Súčasne s revíziou fondu sme k revidovaným dokumentom prirad'ovali čiarový kód, ak v dokumente chýbal, a realizovali sme čipovanie (vlepovanie etikiet s čipom) starších dokumentov fondu v počte 22 006 zv.

Tabuľka 2 Výkony opráv dokumentov a úbytky

Ukazovateľ	Skutočnosť 2021	Skutočnosť 2022	Skutočnosť 2023
Knihárske práce, z toho:	3 344	3 300	2 338
- oprava dokumentov	1 678	1 636	1 104
- väzba novín a časopisov	1 605	1 602	1 234
- opravy HKF	39	62	-
Úbytky knižničného fondu	1 910	1 503	1346

3.1.2 Vedeckovýskumná činnosť

Vedeckovýskumná činnosť je špecifická činnosť knižnice, ktorú vykonáva oddelenie historických knižničných fondov v zmysle zákona o knižniciach, ktorý v § 7, ods. 2, písm. b) uvádza „...vykonáva vedecko-výskumnú činnosť a podieľa sa na vedecko-výskumných projektoch.“

Vedeckovýskumnú činnosť realizujeme na základe rozhodnutia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR *Osvedčenie o spôsobilosti vykonávať výskum a vývoj* s platnosťou na 6 rokov. To je dôvod, prečo knižnica pre výkon vedeckovýskumnej činnosti v oblasti dejín knižnej kultúry kladie vysoké požiadavky na odborný potenciál a kvalifikáciu zamestnancov (požadované vzdelanie, orientácia v problematike, jazykové kompetencie). Väčšina odborných zamestnancov útvaru má absolvovaný tretí stupeň vysokoškolského vzdelania. Práca s historickým fondom, ktorý je pre výskumnú činnosť základom, si totiž vyžaduje iné odborné zručnosti než na prácu s bežným fondom.

Vedeckovýskumná činnosť v roku 2023 sme realizovali prioritne v oblasti výskumu dejín knižnej kultúry, dejín regiónu a s ním spojenými osobnosťami. Pracovali sme hlavne s primárnou pramennou bázou, t. j. so starými tlačami z vlastného HKF, prednostne s dokumentmi s vročením do roku 1918, resp. až do roku 1945, ak boli dokumenty spojené s problematikou tematického výskumu. Pre kompletizáciu alebo komparáciu stavu poznania a pramennej bázy sme pracovali aj so sekundárnymi zdrojmi, prípadne s primárnymi zdrojmi z iných fondových a pamäťových inštitúcií.

Výskum možno rozdeliť na tematické okruhy:

- (1) riešenie konkrétnych vedeckovýskumných úloh, spojených s problematikou osobností, školstva a jazyka, vojnových dejín,
- (2) výkon heuristiky, spracovanie a analýza dokumentov pri príprave a realizácii viacerých odborných podujatí OHKF ako boli konferencie, publikačná a výstavná činnosť.

Niektoré čiastkové výstupy boli prezentované počas roka formou prednášok na odborných konferenciách alebo v podobe štúdií publikovaných v odborných periodikách a zborníkoch. Zamestnanci OHKF vystúpili so 7 príspevkami na viacerých konferenciách na Slovensku a v zahraničí (Česko, Poľsko), publikovali 6 štúdií, ďalšie boli zaslané do tlače. Konečné výstupy stanovených výskumných sú plánované v rokoch 2024 – 2025 ako edičné výstupy, alebo ako štúdie v zborníkoch.

Knižnica je prostredníctvom práce OHKF veľmi aktívna v príprave a realizácii odborných podujatí určených odbornej verejnosti. Organizovanie interdisciplinárne ladených vedeckých konferencií, spravidla s medzinárodnou účasťou, ktoré sú vhodnou pôdou na prezentácie výskumov odbornej verejnosti v oblasti dejín knižnej kultúry a príbuzných oblastiach, je už viac ako 10-ročnou tradíciou. Konferencie tematicky venujeme príslušným historickým medzníkom, výročiam či jubileám v tom ktorom roku, a to na medziodborovej úrovni. V roku 2023 sme sa venovali problematike školstva, osobností a fenoménu vojny, resp. vojnových dejín, ktoré zasiahli do života ľudí a mali vplyv na ich každodenný život. Zaujal nás odraz vojny v jednotlivých typoch prameňov ako aj v súdobej literatúre.

Plánované úlohy a ciele sme plnili nasledovne:

a) pri budovaní vlastných elektronických databáz bibliografických a biografických informácií spracovať minimálne 600 dokumentov

Knižnica vo svojom fonde eviduje predbežne cca 20 000 dokumentov, ktoré sú datované do 16. – 20. storočia (do r. 1918), pričom veľká časť fondu spadá do roku 1830. Obsahovou náplňou OHKF je predovšetkým spracovanie uvedených vzácných a starých tlačí, výskumné aktivity v oblasti dejín knižnej kultúry a a edičné spracovanie tvorby osobností regionálnej a nadregionálnej kultúry. Na základe zmluvy o spolupráci spracúvame aj knižnicu Rehole piaristov na Slovensku v počte cca 7 500

dokumentov. Tieto historické dokumenty spracúvame postupne elektronicky do knižničného systému a zároveň vo forme publikačných výstupov, edične vo forme monografií, odporných publikácií, katalógov a súpisov.

V roku 2023 sme sa v rámci výskumu zamerali na problematiku školstva v Prešove s dôrazom na učebnice a pedagógov z obdobia 19. – 20. storočia, jednotlivé osobnosti a ich dielo. Výsledkom tejto práce boli publikačné a konferenčné aktivity, ale aj analýzy textov, ktoré plánujeme zahrnúť do edičných výstupov v roku 2024. Ďalej sme realizovali heuristiku materiálu a zaujímavých titulov pre potreby pripravovaných výstav, ale aj do plánovaného edičného titulu, ktorého vydanie však posúvame na rok 2024. Heuristiku sme zamerali tiež na staré tlače s dôrazom na knižnú grafiku a tému vojny a jej zobrazenia v dejinách tlače 16. – 19. storočia za účelom prípravy odbornej výstavy a tvorby základných popisov. V roku 2024 plánujeme vydať prvýkrát aj katalóg z výstavy, ktorý zachytí najzaujímavejšie ukážky z knižných titulov.

V priebežnom bibliograficko-analytickom popise starých tlačí a rukopisov postupujeme v chronologickej (16. – 20. stor.), jazykovej (slovaciká a inorečové dokumenty) a tematickej línii s dôrazom na historické územné a jazykové slovaciká a slaviká vydané do roku 1918, prípadne s vročením do roku 1939 – 1945, ak sa viažu na výskumné témy. To všetko realizujeme v súlade so spomínaným *Osvedčením o spôsobilosti vykonávať vedu a výskum*.

V rámci analytického spracovania dokumentov historického knižničného fondu sme vlni spracovali 602 bibliografických záznamov (plnenie na 100 %). Časť dokumentov, ako už bolo uvedené, bola aj s vročením po 1918, a to z dôvodov výskumu slovacík, slavistiky do publikačných a prezentačných výstupov.

Spracovanie bibliografických záznamov knižničných jednotiek HKF je podstatne náročnejšie ako spracovanie súčasného fondu, formulár celého bibliografického záznamu dokumentu HKF (vecné aj menné spracovanie) je analytický a oveľa rozsiahlejší. Správny popis dokumentu si vyžaduje znalosť práce s historickým dokumentom, do čoho spadá znalosť paleografie čiže starších typov písma, následná zručnosť vedieť historické písmo prečítať, poznanie historického kontextu a súvislostí, ďalej jazykové kompetencie, keďže najviac zastúpené jazyky používané v starých tlačiach boli hlavne latinčina, maďarčina a nemčina (aj vo svojich vývinových podobách). V neposlednom rade, zvlášť v našej knižnici, je veľmi dôležitá znalosť slovanských jazykov, ich písanej podoby a ich historického vývoja (vrátane hlaholiky a cyriliky, cirkevnej slovančiny) až po súčasnú azbuku a latinku. Situáciu pri spracovaní historických dokumentov azbukou písaných slovanských jazykov ovplyvňuje aj absencia záväznej vtedajšej normy jazyka, využívanie viacerých historických podôb písma, čo spôsobuje problémy pri transliterácii v rámci súčasných pravidiel.

Naviac do uvedeného ukazovateľa nie je zahrnutá tá časť práce, ktorá súvisí s ochranou a starostlivosťou o HKF, kedy po zásahu do dokumentu, napríklad z dôvodu ošetrovania, resp. aj v rámci revízy prác (kontrola starších záznamov) je potrebné vstúpiť do existujúceho bibliografického záznamu a informácie opraviť a aktualizovať, upozorniť na duplicitu či nezrovnalosti s fyzicky dostupným dokumentom a informáciami v záznamoch dokumentov v knižničnom systéme Virtua.

b) autorsky spracovať a vydať 2 knižné publikácie a spracovať a publikovať 4 samostatné odborné príspevky z oblasti knižničného výskumu, múzejníctva, vednoodborovej, personálnej a regionálnej bibliografie a biografistiky

Edičná činnosť v knižnici zahŕňa proces prípravy publikácie na jej vydanie, a to od stanovenia témy, cez spracovanie, recenzenské posúdenie, grafické spracovanie a sadzbu, až po tlač a samotné (latinky, azbuky) vydanie. V rámci tejto činnosti, ktorú odborne vykonáva OHKF a DICRK, vydávame niekoľko typov publikácií, najmä zborníky (zväčša konferenčné), monografie, katalógy. V závislosti

od typu publikácie je aj proces jej prípravy na vydanie odlišný, najmä z časového hľadiska aj z hľadiska náročnosti redakčných prác či obrazového materiálu, ktorý je jej súčasťou.

Edičná činnosť OHKF, ktorou vďaka odbornej výskumnej práci zamestnancov útvaru ako knižnica prezentujeme verejnosti výsledky práce v oblasti dejín knižnej kultúry, bola v roku 2023 završená vydaním konferenčného zborníka *Kameň mudrcov alebo sol' nad zlato... (prírodné vedy – veda a technika v knižnej kultúre a dejinách)* zostavovateľiek Marcely Domenovej a Lucie Němcovej.

Interdisciplinárne ladený zborník je zameraný na prezentovanie aktuálneho výskumu širšie koncipovaných prírodných vied od staroveku po súčasnosť. Obsahuje časť príspevkov, ktoré zazneli na rovnomennej vedeckej konferencii s medzinárodnou účasťou v septembri 2022 (21.– 22.09.) a viažu sa k botanike, medicíne, chémii, a i.. Celkom je to 19 výstupov v dvoch rubrikách, ktoré sú kategorizované podľa obsahu a charakteru príspevkov. Tie sú venované výskumu starých tlačí, rukopisov, dobovej periodickej tlače, kalendárov, učebníc, archívnych prameňov, výskumu osobností a ich vybraného diela či vynálezu (ako Mariano di Jacopo Taccola), Johann Rudolph Glauber, Jozef Krakowitzer, Wolfgang von Kempelen, Ján Alojz Wagner a i.), či iných tém, napr. z oblasti školstva či pamiatkovej starostlivosti. Zborník vyšiel v tlačenej verzii.

Vydanie druhého plánovaného titulu – katalógu sme posunuli na rok 2024. Dôvodom bol fakt, že zamestnankyňa, ktorá na ňom pracovala, bola neplánovane vyťažená inými dôležitými činnosťami v rámci útvaru. Keďže tento titul predstavuje v našej edičnej činnosti novinku, nechceli sme jeho prípravu uponáhľať, aby sa to neodrazilo na zníženej kvalite titulu. Pôjde o plnofarebnú publikáciu s dôrazom na obrazové ukážky zo starých tlačí a rukopisov a okrem najvzácnejších titulov HKF sme doň postupne zaraďovali a zaraďujeme materiály vyberané pre prezentáciu knižnice a jej historického fondu na dve výstavy. Titul, ktorý odrazí bohatstvo a variabilitu historického fondu knižnice, plánujeme finalizovať v 1. polroku 2024.

Vydané publikácie sú dostupné v e-shope na webovom sídle knižnice, niektoré sú prezentované v podobe online video upútaviek (trajlerov) na kanáli knižnice na YouTube, prípadne na prezentáciách edičnej činnosti v knižnici, aj online. V roku 2023 v rámci podujatia Týždeň slovenských knižníc sme pripravili prezentáciu zborníkov vydaných v roku 2022 pod názvom *Zo školy do sveta, zo sveta do knižnice*. Okrem vedúcej oddelenia doc. Mgr. Marcely Domenovej, PhD., ktorá zastupovala knižnicu, sa ako hostia zúčastnili recenzenti zborníkov doc. Mgr. Ján Adam, PhD. a Mgr. Anton Fogaš, PhD. Záznam z prezentácie, ktorá sa uskutočnila v čítárni knižnice, je dostupný na kanáli knižnice na YouTube. Od marca do decembra 2023 evidujeme 96 videní.

V roku 2023 bolo v tlači uverejnených 6 štúdií a okrem toho niekoľko menších príspevkov (2 správy o podujatiach, 2 anotácie/recenzie), ktoré tu neuvádzame. Ukazovateľ bol teda splnený na 150 %. Do tlače bolo zaslaných ešte niekoľko ďalších textov, ktoré vyjdú v prípade schválenia redakciami po recenznom konaní ako aj autorizácii textov v roku 2024.

Štátna
vedecká
knížnica
v Prešove

KAMEŇ MUDRCOV ALEBO SOĽ NAD ZLATO

(prírodné vedy – veda a technika
v knižnej kultúre a dejinách)

EDS. MARCELA DOMENOVÁ – LUCIA NĚMCOVÁ

Prehľad publikovaných vedeckých štúdií v roku 2023:

1. DOMENOVÁ, Marcela. Mens sana in corpore sano II. (vybrané prírodné vedy a lekárstvo v starých tlačiarach 16. storočia v historických knižniciach mesta Prešov). In: *Kameň mudrcov alebo soľ nad zlato (prírodné vedy – veda a technika v knižnej kultúre a dejinách)*. Eds. Marcela Domenová, Lucia Němcová. Prešov: ŠVK v Prešove, 2023, s. 91 – 108. ISBN 978-80-89614-92-9.
2. DOMENOVÁ, Marcela, NĚMCOVÁ Lucia. Klasickí a svetoví autori na stránkach čítaniek pre stredné školy v období 1. ČSR. In: *Literatúra vo výučbe – vyučovať literatúru*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta, 2023, s. 137 – 172. ISBN 978-80-555-3174-8 (tlačená verzia). ISBN 978-80-555-3178-6 (elektronická verzia).
3. NĚMCOVÁ Lucia. Učebnice prírodných vied vo fonde ŠVK v Prešove I. (prírodopis). In: *Kameň mudrcov alebo soľ nad zlato (prírodné vedy – veda a technika v knižnej kultúre a dejinách)*. Eds. Marcela Domenová, Lucia Němcová. Prešov: ŠVK v Prešove, 2023, s. 210 – 226. ISBN 978-80-89614-92-9.
4. OLŠAVSKÁ, Gabriela. Pedagóg Jan Nepomuk Woldřich a jeho dielo. In: *Menej známe osobnosti, spolky a udalosti na východnom Slovensku 1848 – 1948*. Eds. Martina Feniková Čarnogurská, Viktor Szabó. Košice: Štátna vedecká knižnica v Košiciach, 2023, s. 89 – 107. ISBN 978-80-85328-75-2.
5. OLŠAVSKÁ, Gabriela. Dielo lekárnik a alchymistu Johanna Rudolpha Glaubera. In: *Kameň mudrcov alebo soľ nad zlato (prírodné vedy – veda a technika v knižnej kultúre a dejinách)*. Eds. Marcela Domenová, Lucia Němcová. Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2023, s. 109 – 119. ISBN 978-80-89614-92-9.
6. ONDRIOVÁ, Mária. Elektrické vynálezy na stránkach Obzoru v druhej polovici 19. storočia. In: *Kameň mudrcov alebo soľ nad zlato (prírodné vedy – veda a technika v knižnej kultúre a dejinách)*. Ed. Marcela Domenová – Lucia Němcová. Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2023, s. 196 – 209. ISBN 978-80-89614-92-9.

Prehľad aktívnych vystúpení na vedeckých konferenciách a kolokviách v roku 2023:

1. DOMENOVÁ, Marcela, NĚMCOVÁ, Lucia. Kraków w Preszowie (unikatowe druki krakowskiej proweniencji w bibliotekach historycznych miasta Preszowa). In: vedecká konferencia *Cracoviae: Ex Officina Typographica: 550 lat drukarstwa polskiego*. Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie, 15.–18.11.2023.
2. NĚMCOVÁ, Lucia. Slovenská gramatika, českí autori, slovenské školy (učebnice slovenského jazyka v prvej ČSR). In: vedecká konferencia *V náručí jazyka*. Dvorana MKSR, Bratislava, 21.02.2023.
3. NĚMCOVÁ, Lucia. Vojna na stránkach čítaniek 1. ČSR. In: vedecká konferencia *Status belli – od vojny k mieru (vojna a mier v dejinách, knižnej kultúre a v prameňoch)*. ŠVK v Prešove; 27.–28.09.2023.
4. OLŠAVSKÁ, Gabriela. Pedagóg Jan Nepomuk Woldřich a Šariš. In: vedecká konferencia *Menej známe osobnosti, spolky a udalosti na východnom Slovensku 1848 – 1948*. ŠVK v Košiciach, 30. – 31.05.2023 (pre PN autorky referát prezentovala Lucia Němcová).
5. OLŠAVSKÁ, Gabriela. Evanjelická a. v. cirkev v Prešove počas 1. svetovej vojny. In: vedecká konferencia *Status belli – od vojny k mieru (vojna a mier v dejinách, knižnej kultúre a v prameňoch)*. ŠVK v Prešove; 27.–28.09.2023.

6. OLŠAVSKÁ, Gabriela. Český geológ, pedagóg a vedec J. N. Woldřich a Šariš. In: *XXV. kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografů*. Vědecká knihovna v Olomouci, 15.–17.10.2023.
7. ONDRIOVÁ, Mária. Rekvirované zvony v okrese Stará Ľubovňa. In: vedecká konferencia *Status belli – od vojny k mieru (vojna a mier v dejinách, knižnej kultúre a v prameňoch)*. ŠVK v Prešove; 27.–28.09.2023.

c) realizovať 3 odborné a vedecké podujatia (konferencia, výstavy) s počtom 10 prednášajúcich a počtom 100 účastníkov

OHKF v snahe predstaviť dosiahnuté výsledky odbornej verejnosti už tradične organizuje každoročne 1 – 2 interdisciplinárne ladené vedecké konferencie predovšetkým z oblasti dejín, resp. výskumu dejín knižnej kultúry. Sú zamerané na prepojenie aj s inou súvisiacou témou, dejinným medzníkom, jubileom či významnými udalosťami. V roku 2023 sme pripravili jednu vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou s názvom **Status belli – od vojny k mieru (vojna a mier v dejinách, knižnej kultúre a v prameňoch)**, ktorá sa uskutočnila v priestoroch knižnice 27.–28.09.2023. Počet prednášajúcich bol 24 a počet účastníkov 51.

Táto konferencia reflektovala na súčasný vojnový stav vo svete. Chceli sme ňou upozorniť na viacero udalostí, pamiatok, ale aj hodnôt, ktoré sú súčasťou nášho kultúrneho dedičstva a ktoré vojnovým stavom vo svete vždy trpeli. Jednotlivé referáty boli venované nielen vojnovým témam cez zachované archívne pramene, ale aj cez staré tlače, periodiká, kroniky, pohľadnice, hmotné pamiatky – pamätníky, jednotlivé osobnosti a ich dielo (ako Georg Lauterbeck, Julius Ludmann, Anton Rákay a i.), v ktorom sa odráža vojnový stav a realita života. Išlo o príklady s prepojením na cirkevné i školské prostredie, najmä v období 1. a 2. svetovej vojny. Zastúpenie mala dobová literatúra, téma vojny v literárnej tvorbe i reflexia vojny z rôznych uhlov pohľadu. Referujú boli zo Slovenska, Čiech a Poľska, z pamäťových a fondových inštitúcií, aj z akademického prostredia. Vedecká konferencia bola usporiadaná počas podujatia *Dni európskeho kultúrneho dedičstva 2023*.

Medzi odborné podujatia zaraďujeme **odborné výstavy**, ktoré prezentujú historické knižničné fondy ako zachované kultúrne dedičstvo. Týmto výstavami so sprievodným slovom lektora chceme pripomínať dejinné udalosti a osobnosti tak ako sú zachytené v historických dokumentoch.

1. Minulosť známa neznáma z depozitov ŠVK v Prešove do študovne starých tlačí, 08.03. – 08.06.2023

Táto výstava bola zostavená z dokumentov z historického fondu knižnice, ktoré sme v rokoch 2021 – 2022 prezentovali ako zaujímavé, unikátne a tematicky ladené na sociálnej sieti Facebook. Tentokrát sme umožnili záujemcom prezrieť si dokumenty zo 16. – 20. storočia fyzicky v priestoroch študovne. Z hľadiska tematiky medzi nimi bolo možné nájsť viacero okruhov spojených s jubileami, pamätnými dňami alebo významnými medzníkmi v našich dejinách. Okrem iného sme prezentovali diela osobností svetovej literatúry, medzi ktorými sme našli viacero nositeľov Nobelovej ceny za literatúru, ale aj osobnosti slovenskej a českej literatúry, osobnosti kultúry a umenia, dejín, vedy a techniky a prírodných vied. Pripomenuli sme si vznik alebo činnosť významných inštitúcií, predstavili zaujímavé architektonické pamiatky, prírodné a turistické pamätihodnosti, ktoré sú zachytené v starých tlačiach.

2. *Kde? Kedy? S kým? Čo sa vám raz v škole prihodilo? (Učebnice a čítanky slovenského jazyka z 1. ČSR), 20. – 24.02.2023*

S uvedeným názvom sme predstavili výstavu učebníc a čítaniek slovenského jazyka z obdobia 1. ČSR, ktoré sa nachádzajú vo fonde knižnice. Podujatie sme realizovali pri príležitosti Medzinárodného dňa materinského jazyka (21.02). Cieľom bolo prezentovať unikátne učebnice slovenského jazyka a poukázať na ich autorov a obsahovú hodnotu v kontexte dejín československého školstva, dokumentovania pamiatok materinského jazyka, pôvodnej slovenskej tvorby a budovania národnej identity, národného povedomia. Výstava bola doplnená o 6 prednášok, čo sa odrazilo na návštevnosti (121 účastníkov). Keďže o danú problematiku bol zo strany verejnosti záujem, toto podujatie nás motivovalo k výskumu školstva, ako aj príprave rozsahom väčšej, tematicky širšie koncipovanej panelovej výstavy na rok 2024, a to osobitne učebníc dokumentujúcich vývoj a výučbu materinského jazyka, učebníc a čítaniek z rokov 1918 – 1938.

3. *Veni, vidi, descripsi: Prišiel som, videl som, zapísal – nakreslil som, 04.04. – 31.05.2023*

Táto panelová výstava, pripravená ako putovná, sa ako jediná v roku 2023 realizovala mimo knižnice, a to v priestoroch partnerskej Krajskej knižnice Pavla Országha Hviezdoslava v Prešove. Bola zameraná na staré tlače z historického knižničného fondu z oblasti historickej geografie, kartografie a topografie, lexikografie, ale aj literatúry. Prostredníctvom jednotlivých kontinentov, cestopisov, atlasov a sčasti aj cez zachované učebnice zemepisu ponúkla pohľad na cestovanie a dobový stav poznania zachytený v tom-ktorom dokumente očami vedcov, kartografov, pedagógov i cestovateľov od obdobia novoveku. Snažila sa o zachytenie zobrazenia predstavy o svete, zobrazenie cestovnej siete, objavov, miestneho obyvateľstva a unikátnych pamiatok. Dôraz sme pritom kládli aj na naše územie. Jednotlivé diela, zaujímavé obrazové ukážky boli opísané a charakterizované z hľadiska obsahu a prínosu, keďže práve tieto dokumenty sú typické svojou vizuálnou stránkou.

4. *Vojnu treba začať tak, aby sa zdalo, že sa neusiluje o nič iné než o mier“, 25.09.2023 – 25.01.2024*

Panelová výstava knižnej grafiky, doplnená o expozičnú časť, bola otvorená počas Dní európskeho kultúrneho dedičstva 2023. Téma výstavy bola a je nanajvýš aktuálna, hoci naznačuje iné úmysly, ktoré vojenské konflikty a mocenské záujmy môžu i nemusia predznamenať. Názov výstavy tvorí preklad latinského citátu Ciceróna *Bellum ita suscipiatur, ut nihil aliud nisi pax quasita videatur*, t. j. *Vojnu treba začať tak, aby sa zdalo, že sa neusiluje o nič iné než o mier*.

Výstava prezentuje vybrané ukážky bitiek, vojen, zbraní či osobností (z radov hrdinov, panovníkov, šľachty, vojvodcov, politikov) v podobe knižnej grafiky v starých tlačiach, ktoré často retrospektívne dokumentujú isté dejinné i vojenské udalosti od obdobia staroveku do 19. storočia. Cieľom bolo poukázať na dokumentačnú a výpovednú hodnotu starých tlačí, ktoré sa zachovali v historickom fonde knižnice. Obrazové ukážky dopĺňajú samotné tlače, dokumenty, dobová literárna tvorba odrážajúca vojnové udalosti. Pre doplnenie kontextu bola verejnosti dostupná aj vybraná súčasná odborná spisba k vojenským dejinám podľa preferencií a záujmu o tú-ktorú vojnovú udalosť. Výstava bola usporiadaná paralelne s tematicky ladenou vedeckou konferenciou. Na túto tému v kontexte obdobia 1. sv. vojny chceme nadviazať v roku 2024.

Obrázok 5 Z výstavy *Vojnu treba začať tak, aby sa zdalo, že sa neusiluje o nič iné než mier*

5. Z police do knižnice, z antikvariátu do vitríny, 06.11.2023 – 06.12.2023

Výstava dokumentov starých a vzácných tlačí z historického knižničného fondu predstavuje vybrané dokumenty zo 16. – 20. storočia, ktoré sa v poslednom období podarilo získať do fondu knižnice, a to vďaka aktívnej akvizítovej politike knižnice. Boli zakúpené z antikvariátov, časť z nich knižnica nadobudla formou darov s fyzickými a výmeny s právnickými osobami. Zaujímavosťou si mohli osobne v rukavičiach prelistovať dokumenty, ktoré patria na jednej strane vročením medzi najstaršie, no na druhej strane v rámci prírastkov knižnice najnovšie knižničné jednotky a počas jedného mesiaca boli dostupné v študovni.

Cieľom tejto výstavy realizovanej počas Týždňa vedy a techniky na Slovensku v novembri 2023 bolo poukázať na fakt, aké dôležité je poznať našu minulosť aj z hľadiska vedy a techniky, aké boli podoby knihy, aký bol stav poznania kedysi a ako poznatky zachytené v starých tlačiach môžu slúžiť nielen ako zbierkový predmet, ale aj ako predmet aktuálneho výskumu. Výstavou sme chceli poukázať na obsahovú hodnotu starých tlačí zachovaných pre ďalšie generácie používateľov. Časť z týchto knižničných dokumentov bude ako ukážka zaradená do plánovanej publikácie *Klenoty Štátnej vedeckej knižnice v Prešove I.* (2024).

Na záver možno konštatovať, že počet plánovaných odborných podujatí bol vysoko prekročený. Celkový počet prednášajúcich na podujatiach bol 24 (plánovaný ukazovateľ bol 10). Počet účastníkov na všetkých podujatiach OHKF bol 756 osôb (plánovaný ukazovateľ 100). Vstup na uvedené podujatia bol voľný.

Niektoré témy verejnosť zaujali viac, iné poukázali na potrebu väčšej propagácie a komunikácie s externým prostredím (napr. so školami). Rozhodne je vhodnejšie pripravovať výstavy na dlhšie časové obdobie, prípadne zmenou koncepcie (ako putovné panelové výstavy) ich posunúť do verejnosťou viac navštevovaných priestorov knižnice alebo do iných kultúrnych alebo vzdelávacích inštitúcií.

Ďalšie činnosti v oblasti vedeckovýskumnej činnosti

V snahe čo najviac a čo najzrozumiteľnejšie prezentovať historický knižničný fond, vzácne dokumenty, historické udalosti v dobovej tlači a vôbec históriu ako takú sme v roku 2023 zamerali svoju pozornosť aj na iný typ podujatí a prezentáciu pracoviska a jeho činností.

Pre odbornú aj širšiu verejnosť boli okrem panelových výstav popísaných vyššie určené ďalšie výstavy, konkrétne:

- a) *virtuálne výstavy* sprístupnené v priestore privátnej zóny na webovom sídle knižnice. Takou online prístupnou výstavou bola pokračujúca a rok trvajúca odborná výstava z roku 2022 s názvom *Vek rozumu – vek racionalizmu : 17. storočie v starých tlačiach*, ktorá bola otvorená počas Týždňa vedy a techniky 2022 a trvala celý rok. Poukazovala na vybrané diela a ich autorov zo 17. storočia, označovaného ako vek rozumu a racionalizmu, na knižnú grafiku s dôrazom na európske prostredie raného novoveku, ktoré v dejinách prinieslo viacero zmien, nielen v oblasti politických či hospodárskych dejín, ale aj v oblasti myšlienkových prúdov a nazerania na svet, vedy, filozofie i náboženstva a považuje sa za priekopnícke. Dokumenty boli rozdelené do viacerých celkov ako jazyk, dejiny, politika, teológia a veda;
- b) *digitálne výstavy* umiestnené do Window gallery – Galérie v okne na sídlenej budove knižnice v centre mesta. Ide o výstavy pripravené a sprístupnené za podpory informačných technológií a s obsahom popularizačného charakteru. V spolupráci s košickou pedagogičkou, metodičkou a výtvarníčkou PhDr. Gabrielou Čiasnohovou sme sprístupnili digitálnu výstavu *Kostelníček v premalbe*. Výstava prezentuje slovenský ľudový ornament majstra Štefana Leonarda Kostelníčka (Kostelníček, 1900 – 1949) v jej premalbe na sklo, a to na základe ukážok tvorby – písma (abecedy), kytič a bordúr. Autorka tak prispela k modernému šíreniu slovenského ornamentu s prepojením na daného maliara. V zmysle licenčnej zmluvy, ktorú uzatvárame na všetky digitálne výstavy iných autorov, sme zopakovali v októbri výstavu *Znak – písmo – slovo* autora Mgr. Michala Lapčáka, kazateľa Bratskej jednoty baptistov v Košiciach, ktorý sa zaoberá starovekom levantskej oblasti, semitskými nápismi Orientu, biblickou archeológiou a blízkovýchodnými jazykmi.

V prípade všetkých odborných výstav, bez ohľadu na formu sprístupnenia, je treba uviesť, že ich realizáciou sa prezentuje kultúrne dedičstvo, ktoré knižnica spravuje, ochraňuje a sprístupňuje. Všetky fyzické výstavy boli lektorované, prípadne doplnené aj o prednášky.

Medzi ďalšie formy prezentácie možno zaradiť aj rubriky na sociálnej sieti Facebook, a to spomínanú rubriku *Minulosť známa neznáma*, ktorá ponúka informácie a obrazové ukážky z dokumentov HKF pravidelne dvojtyždňovom intervale (vlani sme takto vytvorili 25 príspevkov). Snažili sme sa reflektovať na pripomenutie si rôznych svetových a medzinárodných dní, preto sme prispeli príležitostne aj príspevkami v rubrike *Za dverami knižnice*, kde sme informovali o našich aktivitách či nami realizovaných exkurziách.

Organizačnou súčasťou OHKF je špecializovaná **študovňa starých tlačí** zameraná na prezenčné sprístupňovanie historických knižničných fondov a historických knižničných dokumentov. V študovni starých tlačí bolo k dispozícii 16 študijných miest, 1 nové multifunkčné zariadenie, 1 tlačiareň, 1 skener, 1 čítačka mikrofilmov a 3 počítače s pripojením na internet. Používajú sa najmä na individuálnu alebo skupinovú prácu s online katalógom knižnice, prípadne na overovanie iných informačných zdrojov pre výskum. Používatelia často preferovali prácu na vlastných zariadeniach.

Z knižnicou zakúpených prístupov do databáz je v priestoroch študovne dostupná plnotextová databáza maďarských periodík ARCANUM DIGHITECA. Služby študovne v roku 2023 využilo 1 096

používateľov a návštevníkov, z nich 252 malo záujem o štúdium historických dokumentov a dokumentov z príručnej knižnice študovne formou prezenčných výpožičných služieb. Väčšia časť evidovaných návštevníkov prejavila záujem o iné druhy služieb (prístup na internet, do databázy a i.).

V rámci sledovaných tematických skupín sa v popredí bádateľského záujmu v roku 2023 umiestnili požiadavky na školstvo, pričom v tejto skupine sme zaznamenali záujem o výročné správy prešovských škôl (priemyslovka, evanjelické kolégium), ale i dobové učebnice z fondu knižnice (najmä 1. polovica 20. storočia), čo súvisí jednak so záujmom bádateľov z cudziny, jednak s tematikou vedeckých konferencií usporiadaných knižnicou. Záujem registrujeme aj v tematickej skupine biografistika a encyklopédie, po ktorých nasledujú pomocné vedy historické, najväčší záujem sa sústredil na heraldiku a numizmatiku, nasledovali všeobecne ladené publikácie a kodikológia, prípadne kampanológia. Z kvantitatívneho hľadiska nasledujú edície prameňov a dejiny, v rámci ktorých sme zaznamenali najväčší záujem o dejiny Slovenska, nasledované všeobecnými dejinami a dejinami štátov. Tradične silný záujem bol venovaný regiónu, po ktorom nasledovali knižná kultúra, ale aj osobnosti prešovských a východoslovenských (aj menšinových) autorov. V rámci ďalších tematických skupín registrujeme využívanie bibliografií, záujem o problematiku cirkevných dejín, ale aj dvojjazyčné a výkladové slovníky (maďarčina, latinčina, ukrajinčina).

Ponuku všeobecných a odborných (s dôrazom na knižnú kultúru, kodikológiu) exkurzií, ktorých bolo vlni 14, využilo vlni 73 návštevníkov. Vysoký záujem zo strany verejnosti bol o výstavy, keď 308 návštevníkov – individuálne alebo skupinovo – prišlo na prehliadky výstav. V študovni bolo na prezenčné štúdium poskytnutých 856 dokumentov z príručky študovne, 139 historických tlačí, 1 kódex, 15 cirkevno-slovenských rukopisov, 3 inkunábuly a 10 tlačí 16. storočia.

V prípade, že sa zameriame na najžiadanejšie pravé a nepravé periodiká, v roku 2023 bol najvyšší záujem o slovenské historické periodikum *Historický zborník*, nasledovaný českým periodikom *Archivní časopis*, odborné periodikum s prepojením na archívnictvo obnovené v pomerne nedávnej dobe *Slovenská archivistika* sa umiestnila na treťom mieste. Záujem sme zaznamenali aj o *slovenské Vojské dejiny*, nasledované periodikom mapujúcim knižný trh a tlačiarensku produkciu *Ročenka československých knihtiskařů*, na ďalších miestach sa vyskytli regionálne zamerané tituly ako *Nové obzory a Ruskoje slovo*. V záujme bádateľov sa ocitli aj československé dejiny a vzťahy, a to vďaka nepravému periodiku *Československá historická ročenka*, záujem vzbudil aj *Zborník Spoločnosti slovenských archivárov* a prvých desať titulov uzatvára spoločenskovedný zborník, ktorý vydáva Východoslovenské múzeum v Košiciach *Historica Carpathica*.

Na oddelení sme podali 1 755 informácií (z toho 583 bibliografických, 1 172 faktografických informácií). O samostatné vzdelávacie skupinové aktivity ako je *Bibliografická hodinka*, *Naučme sa rešeršovať* bol minimálny záujem, ale poskytovali sme individuálne konzultácie potrebné pre prácu s online katalógom knižnice, resp. s katalógmi iných knižníc, využitím portálov, databáz a ďalších informačných zdrojov potrebných za účelom bádania. Následne sme používateľom poskytli informácie ako použité dokumenty a elektronické zdroje správne a eticky citovať.

Najvýraznejšia **spolupráca v rámci Slovenska** bola s pamäťovými a fondovými inštitúciami pri výskume najmä regionálnych dejín, retrospektívnej bibliografie a dejín knižnej kultúry, ako aj pri poskytovaní služieb a odborných informácií (overenie výskytu dokumentov, možnosti štúdia dokumentov, digitalizácia, akvizíčná politika), realizovaní výskumu, konferenčnej činnosti a výstavných aktivít, realizovali sme konzultácie a pracovné stretnutia. V partnerských knižniciach či archívoch, v SNK v Martine, ŠVK v Košiciach, v Archíve gréckokatolíckeho biskupstva v Prešove, v Štátnom archíve v Prešove a v Štátnom archíve v Košiciach sa uskutočnili pracovné cesty za účelom výskumu.

V rámci zahraničnej spolupráce sme udržiavali pracovnú komunikáciu s českými pracoviskami, so Zakarpatskou oblastnou všeobecnou vedeckou knižnicou v Užhorode, Vedeckou knižnicou Poľskej akadémie umení a Poľskej akadémie vied v Krakove či s Pedagogickou univerzitou v Krakove, a to na tému konferenčnej činnosti a možnosti publikovania.

Obrázok 6 Výstava Kostelníček v premaľbe

Kostelníček v premaľbe

Gabriela Čiasnohová
digitálna výstava malieb na sklo

1. 9. - 30. 9. 2023

ŠVK v Prešove, Hlavná 99
Window gallery

Štátna
vedecká
knižnica
v Prešove

... viac ako len knihy

3.1.3 Dokumentovanie rómskej kultúry

Dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry je špecializovaným odborným pracoviskom knižnice. Je integrálnou súčasťou organizačnej štruktúry knižnice a svojou činnosťou skĺbilo dokumentačnú, knihovnícku, čiastočne galerijnú a múzejnú činnosť do jedného celku. Významným faktorom je spôsob akým sa dokumentovanie a následné sprístupňovanie jeho výsledkov realizuje.

Za viac ako 10 rokov svojej činnosti vytvorilo digitálny obsah na tému rómskej kultúry, ktorý je vhodný nielen na prezentáciu rómskeho kultúrneho dedičstva, ale je dobrým podporným materiálom vo vzdelávaní na všetkých typoch škôl a významným výskumným zdrojom.

a) vytvoriť 134 nových digitálnych kultúrnych objektov v členení: 94 videoobjektov, 40 fotografií s počtom návštev 10 000

Ťažiskovou činnosťou dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry je tvorba digitálneho obsahu a následná prezentácia s cieľom jeho využitia na rôzne účely a pre rôzne cieľové skupiny. Celý proces tvorby začína mapovaním a identifikáciou rôznorodých prejavov rómskej kultúry v troch oblastiach: *orálna história a literatúra, hudobné dedičstvo Rómov, vrátane divadelnej činnosti, a Romovia a remeslá vrátane výtvarného umenia*. Po analýze a selekcii zmapovaných informácií sa realizuje nahrávanie kultúrnych prejavov v teréne, pokračuje spracovávaním nahrávok až do finálnej podoby (digitálne kultúrne objekty), vrátane popisných metadát, a ich sprístupnením na prezentačnom portáli knižnice a portáli Slovakiana. Hlavné typy objektov sú audio dokumenty, video dokumenty, skeny a fotografie.

Vytvoreniu DKO predchádza zaznamenanie živých prejavov v aktuálnom roku, ktoré sa spracovávajú v nasledujúcom roku. V 2023 sme zrealizovali spomienkové rozhovory s 22 respondentmi, z toho 19 rozhovorov z oblasti hudby a umenia, 3 rozhovory z oblasti kultúrno-spoločenského života. Zaznamenali sme rovnako hudbu piatich cimbalových kapiel a rovnako aj podujatia realizované pre verejnosť (Živé knihy) a odborné podujatie – konferenciu Aktuálny stav rómskych štúdií IV.

V roku 2023 bolo spracovaných **150 digitálnych kultúrnych objektov** (plnenie na takmer 112 %), ktoré boli zapísané do knižničného systému Virtua. Prehľad vytvorených DKO je uvedený ako príloha 4 tejto správy.

Pri tvorbe video dokumentov, ktoré sme plánovali v najvyššom počte za posledné roky, sme sa z obsahového hľadiska zamerali na tri oblasti: *spomienkové rozprávania, hudbu a odborné príspevky z konferencie*. Podklady na spracovanie DKO boli zaznamenané prevažne v roku 2022.

Centrum je celoslovenským pracoviskom, ktorého hlavnou úlohou je mapovať, dokumentovať a sprístupňovať výstupy z oblasti rómskej kultúry, jazyka a histórie. Časť našej práce je zameraná aj na realizáciu odborných podujatí a konferencií. Začiatkom roka sme spracovali a zverejnili 20 odborných príspevkov z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou, ktorú sme realizovali v decembri 2022. Odborné príspevky z oblasti romistiky, rómskeho jazyka, kultúry a histórie v online podobe sú prínosom pre ďalší výskum v tejto oblasti či už pre študentov vysokých škôl alebo pre vedeckých pracovníkov.

V oblasti spomienkového rozprávania sme spracovali a zverejnili rozhovor s výskumníčkou Slovenskej akadémie vied (SAV) Klarou Kohotovou o realizovaných výskumných aktivitách a ich výsledkoch. Spracovali sme rozhovor s Petrom Torákom, ktorý pochádza z Českej republiky, odkiaľ v roku 1999, po sérii rasovo motivovaných útokov, s celou rodinou emigroval do Veľkej Británie. Stal sa členom miestnej polície a venoval sa aj témam ako je moderné otroctvo. V roku 2015 získal Rad Britského Impéria za oddanú prácu s rómskymi komunitami v Peterborough. Po odchode z radov

polície sa naplno venuje komunitnej a charitatívnej práci a zároveň pôsobí aj ako honorárny konzul Českej republiky v Peterborough.

Michal "Mižu" Mižigár je potomok rómskej rodiny zo Slovenska, ktorá sa po 2. svetovej vojne z obcí horného Spiša presídlila do Čiech. Maturitu získal na Obchodnej akadémii v Písku, v štúdiu pokračoval na Karlovej univerzite v Prahe na Filozofickej fakulte, kde v odbore romistika dosiahol titul bakalára. V súčasnosti študuje na Stredoeurópskej univerzite (predtým v Budapešti, Maďarsko, neskôr vo Viedni, Rakúsko) na magisterskom stupni, v odbore komparatívna história. V dobe vzniku rozhovoru pôsobil vo Veľkej Británii v tíme projektu Roma of Great Abilities, kde pracoval s učiteľmi rómskych detí pochádzajúcich z Čiech a Slovenska. Rozhovor je prierezom jeho doterajšieho života, pôsobenia a poznatkov.

V oblasti rómskej hudby a rodinnej hudobnej tradície sme sprístupnili najviac rozhovorov.

Mgr. et Mgr. art. Štefan Cína pochádza z hudobníckej rodiny z obce Hnilec. Študoval hru na akordeón na Konzervatóriu Jozefa Adamoviča v Košiciach, neskôr pokračoval v bakalárskom štúdiu na Prešovskej univerzite v Prešove odbor Učiteľstvo hudobného umenia a techniky. Magisterský titul získal na Katolíckej univerzite v Ružomberku v odbore Hudobné umenie a cirkevná hudba, neskôr študoval hru na akordeón na Ternopil'skej národnej univerzite Volodymyra Hniatuka na Ukrajine. V súčasnosti pracuje ako učiteľ hudby na Súkromnej základnej umeleckej škole v Odoríne.

V roku 2007 založil kapelu Ľudová hudba Štefana Cínu, s ktorou nahrali CD s názvom Ja chlapec chudobní. S kapelou sa taktiež podieľali na hudbe k slovenskému filmu Loli paradička, na CD pre folklórny súbor Orgonina a folklórnu skupinu Jamničan. Spolu s kapelou sa zúčastnili niekoľkých veľkých TV programov, v roku 2017 to bola TV show Zem spieva, v roku 2018 Československo má talent.

Martina Ďuriková Cínová, DiS. art. pochádza z obce Hnilec, z hudobníckej rodiny. Vyštudovala hru na husliach na konzervatóriu v Košiciach, od roku 2020 je študentkou Katolíckej univerzity v Ružomberku odbor Učiteľstvo hudby a cirkevnej hudby. Od r. 2014 pôsobí ako učiteľka hudby na ZUŠ v Smižanoch. Od roku 2007 je členkou Ľudovej hudby Štefana Cínu.

Miroslav Pokoš pochádza z obce Šumiac z hudobníckej rodiny. Jeho rodina po otcovi sú Pokošovci zo Šumiaca, po mame Harvanovci z Telgártu. Sú to lokality, kde nikdy nedominovala gitara alebo klávesové nástroje. Vždy to boli husle, harmonika, kontrabas, cimbal. M. Pokoš hrá na kontrabas, husle a harmoniku, ale v hudbe je samouk. V kapele Pokošovci hrajú slovenský a rómsky folklór z Horehronia. So súrodencami Radom a Stanom vydali album Ľudová hudba Pokošovci 2, ktorý sa umiestnil na 15. priečke v rebríčku World Music Chart Europe v januári 2020.

Hudobné zoskupenie Manuša (Ľudia) tvoria profesionálni hudobníci. Iniciátorkou hudobného projektu je slovenská speváčka Júlia Kozáková, členmi sú Ľubomír Gašpar (cimbal), Viliam Didiáš (husle), Vojtech „Béla“ Botoš (viola), Ján Rigo (kontrabas). V roku 2022 vydali s podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín SR a Bratislavského samosprávneho kraja album s rovnomeným názvom. Album má 10 skladieb, pričom ide o tradičné rómske piesne v ich vlastných aranžmánoch.

Dušan Deme pochádza z Lučenca z hudobníckej rodiny. K hudbe ho od detstva viedol starý otec. Od 6-tich rokov hral na klavíri, ktorý aj študoval na základnej umeleckej škole. Študoval tiež spev. Od 14-tich rokov sa živí hudbou vystupovaním na rôznych podujatiach, neskôr pracoval na rôznych oceánskych lodiach ako klavirista a spevák. Sám inklinuje najmä k rómskej hudbe, k ľudovým piesňam, k džezu a k staršej slovenskej tanečnej hudbe. V rozhovore okrem spomienok na svoju rodinu hovorí aj o tom, čo si myslí o súčasnej rómskej hudbe či o budúcnosti tradičných cimbalových kapiel

na Slovensku, o jeho pôsobení v zoskupení Roland Horváth Orchestra, ale tiež o rómskom jazyku či kultúre.

Ján Jóny žije a pracuje v Michalovciach. Od malička bol vedený k hre na husliach, avšak hudobné vzdelanie nadobudol v hre na dychové nástroje, najprv na Vojenskom konzervatóriu v Roudnici nad Labem v Českej republike, kde študoval hru na tubu, neskôr na Konzervatóriu v Košiciach. Niekoľko rokov pôsobil, ako člen Vojenskej hudby Ozbrojených síl SR. Neskôr sa vrátil k hre na husliach a začal hrať s viacerými ľudovými súbormi. Od roku 2014 pôsobí na Súkromnej základnej umeleckej škole Jurošík v Michalovciach ako učiteľ hudby a v súčasnosti je členom ľudovej hudby Štefana Cínu. Každé spracované video postupne dopĺňujeme o titulky v slovenskom, rómskom a anglickom jazyku.

Pri spracovaní fotografií sme sa zamerali rovnako na hudobnú tradíciu Rómov. V samostatných portrétových fotografiách sú zobrazení členovia jednotlivých kapiel, ktoré sme v roku 2022 dokumentovali. Ďalšiu časť spracovaných fotografických digitálnych kultúrnych objektov tvoria archívne fotografie občianskeho združenia Jekhetane-Spolu, na ktorých sú rómske osobnosti z oblasti kultúrno-spoločenského života.

Archívna fotografia OZ Jekhetane-Spolu zachytáva rómskeho spisovateľa Jána Šándora z Prievidze. Autorom fotografie je Jozef Ferenc, fotografie vznikli v byte spisovateľa počas návštevy Daniely Hivešovej-Šilanovej v roku 1998. Presný dátum fotografie nie je na filme uvedený. Ján Šándor sa narodil v roku 1948 v Brne (bývalé Československo, teraz Česká republika) a od svojich 16-tich rokov žil až do svojej smrti v Prievidzi. Celý život pracoval ako robotník. Publikoval od roku 1979 v časopisoch Železničiar, Bosorka, Smer dnes, Prieboj, Romano nevo ľil, Sam adaj, Romano džaniben. Knižne debutoval súborom rozprávok a poviedok s názvom Rómsky sen (2004). V roku 2008 vydalo združenie Jekhetane-Spolu knihu rómskych rozprávok s názvom Čierna ruža v slovenskom a rómskom jazyku. Celkovo vydal 10 kníh, bol členom Spolku slovenských spisovateľov. V roku 2017 mu udelili In memoriam ocenenie Roma Spirit za celoživotnú literárnu tvorbu a rozvoj rómskej kultúry.

Na ďalších archívnych fotografiách je rezbár a sochár Jaroslav Cicko. Fotografie vznikli v obci Horná Štubňa, kde rezbár a sochár žil. Fotografie zachytávajú jeho sochy, ale aj stretnutie s Danielou Hivešovou-Šilanovou. Dátum fotografie nie je na filme uvedený. Jaroslav Cicko je známy rómsky výtvarník a sochár, ktorý svoje diela vytváral predovšetkým z dreva, ale i z kameňa. Narodil sa v roku 1939 v Martine a zomrel v novembri 2010 v Hornej Štubni v okrese Turčianske Teplice. Pracoval ako nástrojár v Závodoch ťažkého strojárstva v Martine a ako rezbár pôsobil v martinskom Štúdiu neprofesionálnych výtvarníkov. Bol lektorom na sympóziách neprofesionálnych umelcov. V roku 2000 vystavoval svoje diela a predvádzal ukážky rôznych postupov pri tvorbe svojich diel v Nemecku, Česku, Španielsku, Francúzsku a Taliansku. Najčastejším motívom jeho diel je žena vo všetkých jej podobách.

Archívna fotografia zobrazuje aj Milenu Hübschmannovú, významnú romistku, počas 5. kongresu Medzinárodnej rómskej únie (IRU), ktorý sa uskutočnil v dňoch 24.-28.07.2000 v Prahe. Na fotografii je spolu s významným historikom a lingvistom Marcelom Courthiadem. Táto fotografia bola zverejnená v novinách Romano nevo ľil č. 448-454/2000 na str. 14.

Doc. PhDr. Milena Hübschmannová, CSc. bola významná česká vysokoškolská pedagogička, zakladateľka romistiky na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. V rokoch 1951 až 1956 študovala hindštinu, urdštinu a bengálčinu na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Od roku

1953 sa prejavil jej celoživotný záujem o rómčinu, rómsku kultúru a aktívnu účasť v rómskom emancipačnom hnutí. Priebežne sa venovala zberu rómskeho folklóru, rozprávok, rozprávání, piesní, príslaví, hádanie, neskôr zberu etnologických údajov.

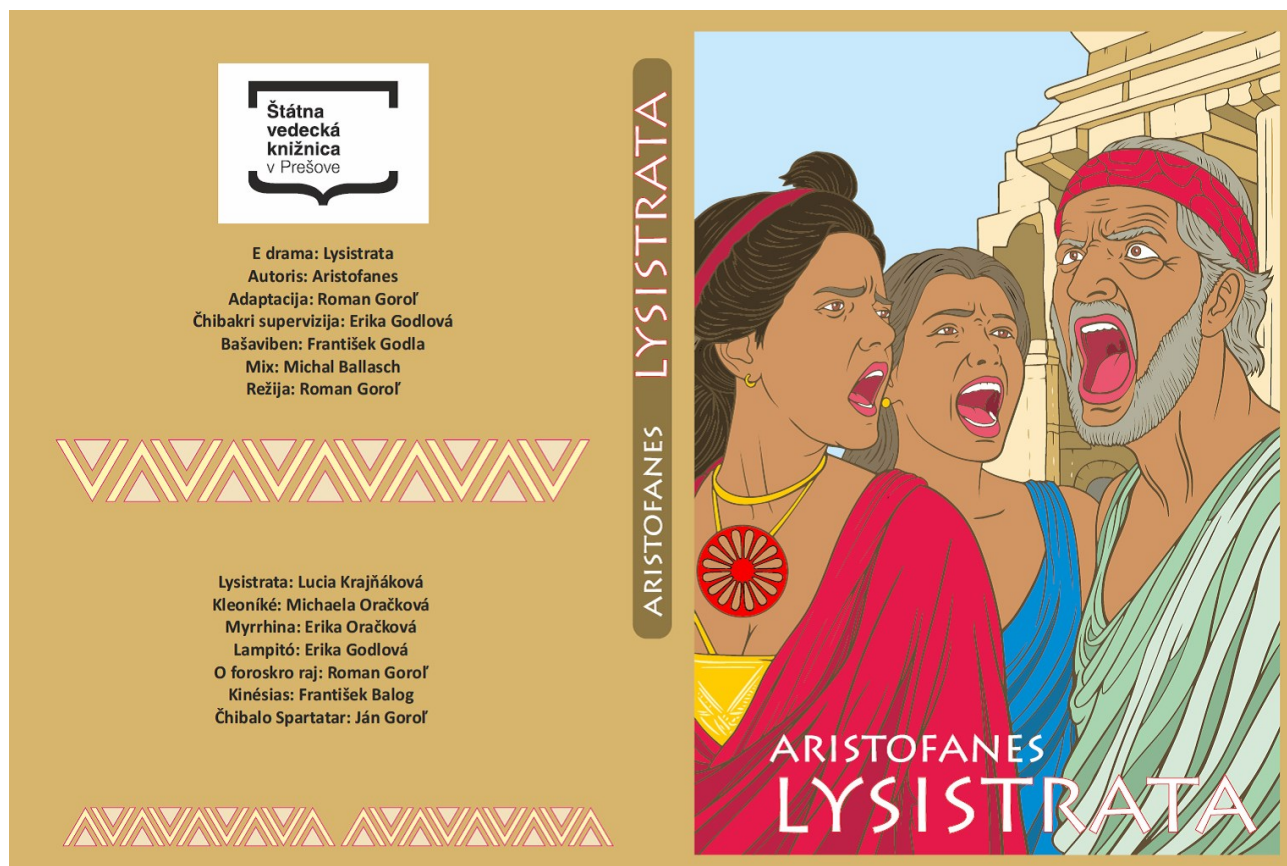
b) vytvoriť a cielene prezentovať špeciálne digitálne kultúrne objekty – audiodramatizáciu 2 klasických diel slovenskej a svetovej literatúry

Centrum sa od roku 2017 venuje aj tvorbe špeciálnych digitálnych kultúrnych objektov vo forme audiodramatizácií. Spracovali sme už diela slovenskej a svetovej literárnej klasiky v rómskom jazyku (Kráľovná vody, Rómeo a Júlia, Obraz Dorian Gray, Rysavá jalovica). V roku 2023 sme vytvorili ďalšie dve audiodramatizácie v rómskom jazyku.

Prvý dielom je **Lysistrata** od gréckeho dramatika Aristofana. Dielo vzniklo v roku 411 pred našim letopočtom a jeho dej je zameraný na ženy, ktoré sa rozhodli ukončiť vojnu sexuálnou stávkou. Spracovať dielo v rómskom jazyku pre dospelého poslucháča bola pre nás výzvou. Druhým dielom je poviedka spracovaná na motívy diela **Pani Rafiková** od Janka Jesenského. Dej je prepletený chamtivosťou, závišťou a intrigami s cieľom dosiahnuť svoj cieľ.

Na spracovaní diel v rómskom jazyku (scenár) sme spolupracovali s Romanom Gorolom, ktorý sa zároveň podieľal aj na réžii. Odborným garantom v oblasti jazyka bola Erika Godlová. Hudbu k obom dielam autorsky pripravil František Godla, grafiku k dielam vytvoril výtvarník Juraj Mandel. Obe diela sme nahrávali v spolupráci s RTVS – rozhlasovým štúdiom v Košiciach, ktoré dané diela zaradilo aj do svojho vysielania v decembri 2023.

Obrázok 7 Obálka CD s audiodramatizáciou diela Lysistrata

c) zaznamenať minimálne 15 nových spomienkových rozprávání

V 2023 sme zrealizovali **spomienkové rozhovory s 22 respondentmi**, z toho 19 rozhovorov z oblasti hudby a umenia, 3 rozhovory z oblasti kultúrno-spoločenského života.

Nosnou časťou aj v tomto roku bolo dokumentovanie rómskych cimbalových kapiel, ktoré majú rodinnú hudobnú tradíciu. Každá kapela mala odohrať minimálne 10 skladieb (vokálno-inštrumentálnych) s cieľom popísať jednotlivé skladby regiónu, odkiaľ kapela pochádza.

Začiatkom roka 2023 sme dokumentovali tzv. **kráľovnú rómskych piesní Moniku Rigó**. V sprievode prešovskej ľudovej hudby Ďusi band prezentovala rómske a maďarské piesne. V rozhovore hovorí o rodinnej hudobnej tradícii.

V prostredí rómskych cimbalových kapiel je fenoménom, ak zloženie kapely tvoria výlučne ženy. **Kapela LUNA** sa venuje tradičnej rómskej hudbe z regiónu Turiec. Je zložená zo štyroch členiek – Bronislava Cicková, Petra Cicková, Stanislava Cicková a Michaela Kazárová.

Treťou dokumentovanou kapelou bolo zoskupenie **Peter Balogh Orchestra**. Ide o kapelu, ktorej základ tvorí otec a syn a kapela sa dopĺňa o ďalších členov podľa obsahu, ktorý kapela prezentuje. Špecializujú sa na tradičnú rómsku, slovenskú, ale aj maďarskú hudbu, vo svojom repertoári majú aj prezentáciu svetovej filmovej hudby. Pri našom dokumentovaní mala kapela členov aj z Maďarska.

V spolupráci s RTVS sme v priestoroch rozhlasu dokumentovali aj verejnú nahrávku **kapely Barbory Botošovej** a prezentáciu jej nového albumu Roshambo. Poslednou dokumentovanou kapelou bolo zoskupenie s názvom **Roma Caffé Art z Košíc**. Členmi kapely sú sólisti divadla Romathan, ale aj profesionálni hudobníci z Košíc. S členmi každej dokumentovanej kapely sme urobili spomienkové rozhovory o rómskej hudbe a hudobnej tradícii.

V oblasti kultúrno-spoločenského života sme urobili rozhovor s Kristínou Mojžišovou o vzniku a zániku unikátneho projektu Rómskej tlačovej agentúry (RPA), o fungovaní národnostného vysielania v RTVS a zobrazovaní Rómov v médiách.

Obrázok 9 Dievčenskú kapelu LUNA aj s našou fotografickou knihou Keriben, kumštos u Roma

d) vytvoriť 3 audiovizuálne diela v rámci formátu Živé knihy za účelom ich televízneho vysielania s počtom 30 000 návštevníkov

Naším cieľom je spracované digitálne kultúrne objekty prezentovať čo najširšej verejnosti. Digitálne objekty vo forme audiovizuálnych diel (videí) prezentujeme prostredníctvom nášho portálu a portálu slovakiana.sk. Spolupracujeme ale aj s televíziami, ktoré tento obsah vysielajú a ktoré o rómsku tému majú záujem.

Od roku 2015 sme začali realizovať **projekt Živé knihy**, prostredníctvom ktorého sme verejnosti predstavovali zaujímavých Rómov a Rómky a ich životné príbehy. Je to forma komunikácie a interakcie medzi živou knihou – hosťom a návštevníkmi podujatia, kedy majú možnosť pýtať sa čo ich zaujíma. Živé knihy sme každoročne realizovali k trom významným udalostiam – *Svetový deň Rómov*, *Spomienka na obete holokaustu* a *Svetový deň rómskeho jazyka*. Počas pandémie sme kvôli opatreniam nemohli realizovať podujatia živých kníh pre verejnosť. Nahrávky však vznikali bez účasti verejnosti s cieľom vytvoriť audiovizuálne dielo po obsahovej a technickej stránke tak, aby bolo následne ponúknuté do vysielania RTVS.

V roku 2023 sme chceli pokračovať v spolupráci s RTVS a do programu zaradiť naše audiovizuálne výstupy. Vo februári 2023 RTVS odvysielala program Živá kniha GITANA, na ďalšie nami ponúknuté diela však už počas nereagovala, preto nami navrhnutý ukazovateľ v kontrakte sa podarilo naplniť len čiastočne.

Predpokladáme, že problém mohol nastať po zmene vedenia RTVS a zmene niektorých pozícií na Dvojke. Z plánovaného počtu 30 tisíc divákov 3 audiovizuálnych diel sa nám teda podarilo odvyselať jedno dielo, ale štatistika sledovanosti nám zo strany RTVS nebola dodaná.

e) zrealizovať 1 špecifické odborné podujatie v oblasti rómskeho jazyka, (resp. rómskej kultúry) s počtom 12 prednášajúcich a počtom 20 účastníkov

V dňoch 07.-08.12.2023 sme realizovali plánovanú vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou pod názvom **Aktuálny stav rómskych štúdií IV**. Táto konferencia bola realizovaná v spolupráci s Ústavom rómskych štúdií Prešovskej univerzity v Prešove a Spoločenskovedným ústavom SAV CSPV SAV v. v. i. v Košiciach. Na konferencii odznelo spolu 23 príspevkov prednášajúcich (plánovaných bolo 12) z piatich krajín (Slovensko, Česko, Maďarsko, Fínsko, Island). Konferencia sa realizovala hybridným spôsobom – fyzicky aj online. Program konferencie bol rozdelený do troch hlavných sekcií: *jazyk a literatúra*, *Rómovia v historickom diskurze*, *školenie a vzdelávanie*. Konferenciu navštívilo spolu 63 účastníkov (plánovaných bolo 20).

Na pôde knižnice sme osobne privítali **Sofyiu Zahovú, PhD. z Islandskej univerzity**, ktorá vo svojej prezentácii príspevku s názvom *Mýty, mylné predstavy a historické fakty o rómskej literatúre* predstavila tému rómskej literatúry v európskom priestore. Ďalším zahraničným hosťom bol **Kimmo Granqvist, PhD. z Univerzity v Helsinkách**, ktorý sa pripojil online a ktorý sa venoval téme rómskeho jazyka vo Fínsku.

Domácu akademickú pôdu zastupovali okrem iných prof. **PaedDr. Vladimír Klein, PhD. a doc. PhDr. Viera Šilonová, PhD.** s príspevkom *Sociálne znevýhodnené deti v materských školách – realizácia inkluzívnej diagnostiky a stimulácie*, **prof. PhDr. Eduard Lukáč, PhD.** s výskumom týkajúcim sa vzdelávania Rómov z obdobia prvej ČSR (1918-1938).

Na konferencii odznelo skutočne veľa zaujímavých a aktuálnych vedeckých výstupov kolegyň a kolegov z Univerzity v Pécsi, zo Spoločenskovedného ústavu CSPV SAV, Central European University, z Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Karlovej univerzity v Prahe, Prešovskej univerzity

v Prešove, Nadácie Dobrá rómska víla Kesaj, Fóra pre ľudské práva či občianskeho združenia Minority SK. Výstupom z konferencie bude v roku 2024 zborník príspevkov a video zostrih konferenčných príspevkov, ktorý bude dostupný na YouTube kanáli knižnice a na kanáloch našich partnerov.

Ďalšie činnosti v oblasti dokumentovanie rómskej kultúry

Okrem činnosti a aktivít, ktorých výstupy a výsledky boli pretavené do merateľných ukazovateľov kontraktu, sme v centre realizovali aj ďalšie činnosti. Zamestnanci centra sa podieľali na **príprave a prezentácii digitálnych výstav** vo Window gallery, konkrétne pripravili tri výstavy (1) *Holokaust* – výstava malieb výtvarníka Jozefa Feča, (2) *Rómska paleta II.* – výstava výtvarných prác žiakov ZŠ v Jarovniciach a (3) *Rómovia v umení* – výstava fotografií Rómov a Rómiiek z oblasti umenia.

V rámci edičnej činnosti sme v roku 2023 pripravili a vydali 2 tituly:

1. *Aktuálny stav rómskych štúdií na Slovensku III.*. Ed. Roman Čonka, Jana Gáborová Kroková. Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2023, 149 s., ISBN 978-80-89614-90-5

Zborník z konferencie *Aktuálny stav rómskych štúdií na Slovensku III.* obsahuje 12 príspevkov, každý príspevok má stanovených dvoch recenzentov, ktorých vnímame ako odborných garantov jednotlivých výstupov. Obsah zborníka je zameraný na oblasť Rómov v historicko-politickom diskurze, oblasť školstva a vzdelávania, jazyka a literatúry a oblasť rómskej témy v digitálnom priestore. Pevne veríme, že štúdie budú prínosné aj pre čitateľov, obohatia ich o nové poznatky, prípadne ich budú motivovať k ďalšiemu poznávaniu.

2. *Vakeribena. So e baba the o papus vakerde.* Jana Gáborová Kroková. Prešov: Štátna vedecká knižnica v Prešove, 2023, 87 s., ISBN 978-80-89614-93-6

Druhým vydaným edičným titulom v roku 2023 je publikácia *Vakeribena / Rozprávania*. Autorka v knihe približuje čitateľovi ľudovú slovesnosť Rómov v jej aktuálnej podobe.

Súčasťou pracoviska je **študovňa romistiky**, kde prezenčne sprístupňujeme jednak rôzne tlačené zdroje s tematikou života a kultúry Rómov, jednak digitálny obsah. Fond študovne je postupne rozširovaný, neustále ho aktualizujeme tak, aby ponúkal najnovšie publikácie. V roku 2023 sme v študovni poskytli spolu 93 prezenčných výpožičiek. Všetky podujatia centra fyzicky navštívilo spolu 2 528 návštevníkov

Vyššie uvedené aktivity si často vyžadujú **spoluprácu s partnermi**. Jedným z významných partnerov v roku 2023 bola už tretí rok Asociácia pre kultúru, vzdelávanie a komunikáciu pri príprave a realizácii aktivít v rámci 15. ročníka ocenenia Roma Spirit 2023. Riaditeľka knižnice odovzdávala ocenenie v kategórii kultúra husľovej virtuózke a pedagogičke Barbore Botošovej. Rovnako aj v roku 2023 sme sa snažili o spoluprácu s RTVS pri prezentácii niektorých DKO formou televízneho vysielania, o čom bolo písané vyššie.

Osvedčeným partnerom pri realizácii odborných podujatí je Ústav rómskych štúdií Prešovskej univerzity a Národný inštitút vzdelávania a mládeže v Prešove. Zmluvná spolupráca je podpísaná so spoločnosťou SloMediaGrioup Bratislava, ktorá prevádzkuje regionálne televízie TV Severka, TV Vega a TV Romana a ktorá prostredníctvom nich propaguje naše digitálne objekty. Ešte v roku 2022 sme podpísali Memorandum o spolupráci s Centrom spoločenských a psychologických vied SAV v Košiciach, ktorá sa úspešne rozvíja najmä pri organizovaní vedeckých konferencií. V roku 2023 sme podpísali Memorandum o spolupráci s Ústavom rómskych štúdií Prešovskej univerzity.

Už tretí rok sme sa digitálnym obsahom zapojili do podujatia Európsky deň jazykov, ktorý pripravuje Národný inštitút vzdelávania a mládeže.

Obrázok 10 V oblasti rómskej kultúry a rómskeho jazyka spolupracujeme na niektorých odborných projektoch s Prešovskou univerzitou v Prešove. Štátna vedecká knižnica v Prešove, dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry v zastúpení Mgr. Valérie Závadskej a Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín Prešovskej univerzity v Prešove, Ústav rómskych štúdií v zastúpení doc. Mgr. Anamárie Kónyovej, PhD. podpísali memorandum o spolupráci, ktoré je založené na rozvíjaní rómskej kultúry na Slovensku.

Obrázok 11 Návšteva veľvyslanca USA Gautama ramu v knižnici

3.2 Zhodnotenie čerpanie výdavkov na prioritné projekty

Knižnica nečerpala výdavky na prioritné projekty.

3.3 Informačné technológie

Spájajúcim článkom všetkých činností a útvarov je oddelenie informačných technológií, ktorého činnosť presahuje rámec vlastného útvaru a je dôležitá a nevyhnutná pre všetky odborné práce a aktivity realizované v knižnici. Jeho činnosť nie je upravená merateľnými ukazovateľmi, lebo výstupy a výsledky práce jeho zamestnancov práce sa stávajú podkladom pre výstupy alebo súčasťou výstupov ostatných odborných útvarov. Zároveň zabezpečuje hardvérovú a softvérovú podporu a údržbu nevyhnutnú pre plynulú prevádzku knižnice.

Na oddelení možno úlohy a odborné práce, ktoré zabezpečuje a realizuje 5 zamestnancov, rozdeliť do 4 oblastí:

1. zaznamenávanie a technické spracovanie DKO vrátane sprístupňovania digitálneho obsahu (www.portalsvk.sk, www.slovakiana.sk);
2. správa a prevádzka informačných technológií a informačných systémov, správa webového sídla a portálu;
3. zabezpečovanie grafických činností pre podujatia organizované jednotlivými útvarmi knižnice;
4. technická podpora pri realizácii rozvojových projektov.

Zaznamenávanie a technické spracovanie digitálnych kultúrnych objektov

V súvislosti s úlohami centra rómskej kultúry sme naďalej realizovali **spracovanie audio, video a foto** materiálov zozbieraných v predchádzajúcich rokoch do podoby finálnych digitálnych kultúrnych objektov, vytvárali skeny analógových malieb a kresieb a zaznamenávali sme nové nahrávania v teréne.

Na strih a úpravu digitálneho obrazu a zvuku, vytváranie, mixovanie a navrhovanie zvukových efektov, ako aj spracovanie digitálnej fotografie bolo zakúpené predplatné na ďalší rok softvéru Adobe Creative Cloud. Bol zakúpený aj upgrade na softvér Edius z verzie X na verziu 11, ktorý slúži na spracovanie videa.

Z dôvodu nedostatku úložnej kapacity na umiestnenie DKO, zdrojového materiálu z nahrávaní DICRK ako aj iných akcií usporiadaných knižnicou a povinných deponátov zasielaných knižnici na základe zákona o publikáciách bolo potrebné rozšíriť systémovú kapacitu úložísk knižnice. Bol realizovaný nákup a inštalácia diskového poľa NAS Storage Synology v celkovej kapacite 80TB aj s rozširujúcimi NVMe kartami pre zrýchlenie zápisu operácií. Toto rozšírenie diskového priestoru v priestoroch serverovne na Námestí mládeže 4 výrazne prispeje k zrýchleniu operácií aplikačných systémov knižnice.

Spracované objekty v prezentačnej podobe sprístupňujeme pre širokú verejnosť v 3 jazykových mutáciách (slovenskej, anglickej a rómskej) na portáli www.portalsvk.sk, kde sú neustále dopĺňané a aktualizované. Naďalej sme spracovávali aj analógové dokumenty skenovaním, ktoré sú tiež umiestňované na portáli. V priebehu roku boli riešené aktualizácie portálu a dolad'ované jeho funkcionality.

Kontrolu DKO kurátorom metadát, ktorá pozostáva z trojfázovej kontroly objektov, zabezpečoval už interný zamestnanec, pretože ide o dôležitú fázu celého procesu digitalizácie a prezentovania. Táto kontrola má svoju postupnosť a je realizovaná v troch fázach:

1. V prvej fáze po zostrihaní a prepise videa je kontrolovaná gramatická a obsahová správnosť prepisu slovenských titulkov. Po kontrole a oprave chýb sú postúpené externým prekladateľom na preklad do anglického a rómskeho jazyka.
2. Po ukončení spracovania DKO knihovníckymi a technickými zamestnancami je realizovaná druhá fáza kontroly objektu, ktorá okrem iného zahŕňa aj kontrolu mennej konvencie a kontrolu popisných a technických metadát. Tejto druhej fáze podliehajú všetky typy objektov. Po jej ukončení a oprave chýb je objekt zverejnený na portáli a zapísaný do KIS Virtua.
3. Následne pristupujeme k tretej fáze kontroly a to ku kontrole na portáli a v KIS Virtua.

Kontrola metadát je veľmi dôležitý proces, pretože sa tým výrazne eliminuje chybovosť pri spracovaní DKO. Na základe Zmluvy o spolupráci medzi NOC a knižnicou boli v pravidelných intervaloch odosielané SIP balíky pre jednotlivé typy DKO v súlade s požiadavkami NOC na import do CAIR a na prezentáciu na portáli Slovakia. V roku 2023 bolo zaslaných do CAIR spolu 135 SIP balíkov.

Správa a prevádzka informačných technológií a informačných systémov

Pre realizáciu odbornej knihovníckej činnosti sme naďalej využívali ako svoj základný knižničný softvér KIS Virtua. Softvérové zabezpečenie a údržba systému bežali v rutínnej prevádzke, priebežne podľa potreby sme vytvárali, resp. aktualizovali skripty na odhaľovanie chýb, napr. duplicitné záznamy holdingov, chyby v štruktúre prírastkových čísel a signatúr, využiteľnosti návratového automatu a pod. a pomocou existujúcich skriptov sme generovali základné odborné knižničné evidencie dokumentov, a to Prírastkový zoznam a Zoznam úbytkov.

Bol realizovaný nákup ďalších RFID etikiet na čipovanie knižničného fondu z dôvodu ochrany a zvýšenia efektivity pri výpožičke a vrátení dokumentov.

V súlade s platnou európskou a slovenskou legislatívou o ochrane osobných údajov sme výmazom zo systému likvidovali údaje o používateľoch, ktorí nemali evidovanú nijakú aktivitu za posledné dva roky a voči knižnici nemali žiadne podlžnosti. Po vymazaní z databázy používateľov sme následne ich prihlášky používateľa skartovali.

Priebežne sme realizovali výmenu opotrebovaných batérií v UPS, ktoré zabezpečujú prevádzku pracovných staníc pri výpadku elektrického napätia a nákup a renováciu tonerov do tlačiarň, zakúpené a nainštalované boli SSD disky do starších pracovných staníc zamestnancov.

V rámci plánu obnovy pracovných staníc zamestnancov boli zakúpené a vymenené 4 staré opotrebované pracovné stanice na odborných oddeleniach a 1 notebook. Na oddelenie historických knižničných fondov bolo zakúpené čiernobiele multifunkčné zariadenie formátu A3 Xerox VersaLink B7125V_S. V čítarni boli doplnené 2 nové pracovné stanice pre používateľov na prácu s elektronickými zdrojmi.

Pravidelne je realizovaná údržba sieťovej infraštruktúry, dátových úložísk a serverov, aktualizácia firmvéru týchto zariadení a potrebné profylaktické prehliadky a revízie zariadení. Počas roka boli realizované pravidelné ročné profylaktické prehliadky motorgenerátora, UPS a klimatizácií vo všetkých serverovniach. Koncom roka sme začali proces verejného obstarávania na maintenance na technické zariadenia, ktorým uplynula záruka a ich bezporuchový chod je potrebný pre zabezpečenie plynulej prevádzky knižnice na rok 2024. Ide o aktívne sieťové prvky Cisco, servery, diskové pole a páskovú knižnicu IBM. Priebežne sme riešili problémy s elektronickou poštou, aplikačným softvérom, výpadkami siete alebo celkovým používaním počítačov a tlačiarň.

Internetové pripojenie v knižnici zabezpečuje firma SWAN s. r. o., ktorá je centrálnym poskytovateľom internetových služieb pre organizácie pod zriaďovateľskou pôsobnosťou MK SR. Počas roka bola realizovaná výmena aktívnych sieťových prvkov a VoIP aparátov vo všetkých lokáciách knižnice. Zaznamenali sme niekoľko výpadkov pripojenia na internet na strane dodávateľa pripojenia, ktoré však boli v krátkom čase odstránené a nespôsobili žiadne vážne narušenie prevádzky knižnice. Uzol umiestnený v sídelnej budove na Hlavnej 99 je aj pod správou vládnej siete Govnet, ktorá poskytuje podporu DNS a e-mailových služieb knižnice. Od septembra 2014 poskytuje knižnici v budove na Námestí mládeže pripojenie do internetu optickou linkou s rýchlosťou 1Gbps združenie SANET. Táto linka je využívaná na pripojenie portálu knižnice do internetu a IPsec tunel so Slovenskou národnou knižnicou v Martine.

Ochranu údajov v KIS Virtua pred poškodením a stratou, ako aj centrálnu zálohovanie dát v súčasnosti zabezpečuje správca servera, na ktorom beží KIS Virtua. O ochranu počítačov v knižnici pred počítačovými vírusmi sa stará antivírusový systém Kaspersky. Bola zakúpená aktualizácia na ďalšie 3 roky. Systém je pravidelne aktualizovaný, čo značne prispieva k tomu, že počas celého roka bolo zavíranie pracovných staníc prakticky nulové.

Zabezpečovanie grafických činností

Prezentačnú činnosť knižnice v značnej miere zabezpečovalo oddelenie vytváraním grafických návrhov na pozvánky, plagáty a ďalšie propagačné materiály, či už počas tradičného TSK alebo mimo neho napr. počas týždňa vedy a techniky, na propagáciu nových typov podujatí, na popularizáciu vedy, propagáciu odborných podujatí OHKF a DICRK.

Po skúsenostiach z predchádzajúceho roku sme verejný odpočet knižnice za rok 2022 realizovali znova online. OIT v spolupráci s niektorými ďalšími útvarmi pripravilo videodokument, ktorý oveľa zaujímavejším spôsobom než bežná prezentácia prostredníctvom slajdov predstavil činnosti knižnice realizované v tomto roku. Videodokument bol premiérovu spustený v stanovený deň a hodinu odpočtu, čo bolo patrične propagované na webovej stránke a sociálnej sieti. Doposiaľ je dostupný širokej verejnosti na jej [YouTube kanáli](#). O záujme o knižnicu a jej činnosť svedčí aj 128 videní tohto dokumentu do 31.12.2023.

Zamestnanci oddelenia pripravili po grafickej a technickej stránke 12 samostatných digitálnych výstav, ktoré boli prezentované vo Window gallery mesačne počas celého roka 2023.

Technická podpora pri realizácii rozvojových projektov

Technologické projekty sa nám darí realizovať, či už to bol vyššie spomínaný národný projekt digitalizácie živej rómskej kultúry alebo takmer súbežne realizovaný prioritný projekt *Implementácie technológie RFID v knižnici*.

Počiatkové investície pred 11 rokmi boli zamerané na obstaranie základných zariadení a materiálov (inicializačné jednotky, RFID brány, čipy do dokumentov), preto pôvodné bezpečnostné brány už boli opotrebované, technologicky zastarané a hlavne poruchové. Bola potrebná ich modernizácia a v októbri realizovaná výmena za nové s pripojením do vnútornej siete knižnice a softvérovým monitoringom. Zároveň tieto nové brány umožňujú lepšiu identifikáciu dokumentov pri neoprávnenom pokuse o odcudzenie, pretože sú prepojené so systémom Virtua a umožňujú priamo zobrazenie názvu dokumentu. Brány sú inštalované na oddelení knižnično-informačných služieb.

4. Rozpočet organizácie

Plnenie rozpočtu v €

Tabuľka 3 Plnenie rozpočtu knižnice

Ukazovateľ	Skutočnosť 2022	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet 2023	Skutočnosť 2023	% čerpania 4:3	Index 21/20x100 4:01
a	1	2	3	4	5	6
Príjmy celkom, z toho:	22 702	20 500	20 500	23 293	114	103
200 Nedaňové príjmy, z toho:	22 702	20 500	20 500	23 293	114	103
210 Príjmy z vlastného majetku	1 576	2 300	1 934	1 934	100	123
220 Administratívne a iné poplatky	20 733	18 200	16 400	19 192	117	93
230 Kapitálové príjmy	-	-	-	-		
290 Iné nedaňové príjmy, z toho:	393		2167	2 167	100	551
292 012 dobropisy	65		2 064	2 064	100	3175
292 017 vrátky						
292 019 refundácie	328		103	103	100	31
292 027 iné						
300 Granty a transfery						
600 Bežné výdavky, z toho:	1 327 043	1 391 826	1 394 566	1 393 501	100	105
610 Mzdy, platy, služobné príjmy a OOV	583 313	606 786	616 786	616 786	100	106
620 Poistné a príspevok do poisťovní	204 459	212 067	216 211	216 211	100	106
630 Tovary a služby, z toho:	504 569	541 070	510 175	509 110	100	101
631 Cestovné náhrady	788	9 000	2 249	2 249	100	285
632 Energie, voda a komun.	68 503	79 100	75 303	75 303	100	110
633 Materiál	174 117	101 900	119 759	119 759	100	69
634 Dopravné	5 704	8 900	7 443	7 443	100	130
635 Rutinná a štand. údržba	116 880	62 516	67 229	67 229	100	58
636 Nájomné za prenájom	50 574	170 000	142 653	142 650	100	282
637 Ostatné tovary a služby	88 003	109 654	95 539	94 477	100	107
640 Bežné transfery, z toho:	34 702	31 903	51 394	51 394	100	148
Členské príspevky	213	213	213	213	100	100
Odstupné	7 170		4 770	4 770	100	67
Odchodné	1 649	3 690	7 075	7 075	100	429
Jednotlivcovi	20 416	25 000	35 195	35 195	100	172
Náhrada príjmu	5 254	3 000	4 141	4 141	100	79
700 Kapitálové výdavky, z toho:	45 051	0	30 755	30 754	100	68
710 Obstaranie kapitálových aktív	45 051		30 755	30 754	100	68
Výdavky celkom / BV + KV /	1 372 094	1 391 826	1 425 321	1 424 255	100	104

Poznámka: v uvedenom prehľade sú zahrnuté všetky rozpočtové prostriedky organizácie, vrátane prostriedkov EÚ a na spolufinancovanie a mimorozpočtové výdavky

BV – bežné výdavky

KV – kapitálové výdavky

4.1 Zhodnotenie plnenia záväzných ukazovateľov rozpočtu

Rozpis záväzných ukazovateľov štátneho rozpočtu na rok 2023:

- a) záväzný ukazovateľ **príjmy ŠR** stanovený na 20 500 €, k 31.12.2023 dosiahol skutočnú výšku **23 293 €**, plnenie na 114 %;
- b) záväzný ukazovateľ **bežné výdavky** schválený vo výške 1 391 826 € bol v priebehu roka 2023 upravený na sumu 1 394 566 €, skutočnosť k 31.12.2023 je **1 393 501 €**, percentuálne plnenie je na 100 %;
- c) záväzný ukazovateľ **kapitálové výdavky** nebol k 01.01.2023 schválený, rozpočtovým opatrením bol upravený na 30 755 €, skutočnosť k 31.12.2023 je **30 754 €**, plnenie na 100 %;
- d) záväzný ukazovateľ **mzdové prostriedky** vo výške 606 786 € bol navýšený na **616 786 €**, percentuálne plnenie je 100 %;
- e) záväzný ukazovateľ **limit zamestnancov** stanovený na **40** predstavuje k 31.12.2023 v priemer-nom evidenčnom prepočítanom stave hodnotu 40.

Tabuľka 4 Záväzné ukazovatele rozpočtu k 1.1.2023

Ukazovateľ	Klasifikácia	Rok 2023 (v €)
Príjmy ŠR (zdroj 111)	kat. 200	20 500
Bežné výdavky spolu	kat. 600	1 391 826
01.3.3 Iné všeobecné služby,		
z toho:		1 381 826
- mzdy, platy, služobné príjmy a OOV	kat. 610	606 786
- OEK 01 Informačné technol. financované zo štát. rozpočtu	kat. 600	71 340
08.5.0 Výskum a vývoj v oblasti rekreácie, kultúry a náboženstva		10 000
Kapitálové výdavky	kat. 700	-
Limit zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme		40

Prehľad vykonaných rozpočtových opatrení

V priebehu roka boli k schválenému rozpočtu vykonané **4 rozpočtové opatrenia (RO)**:

1. **RO č. 1** – zvýšenie rozpočtu kapitálových výdavkov v prvku programovej štruktúry 08T 0109 Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva, IA 28 173 ŠVK PO – Implementácia RFID technológie vo výške **17 940 €** na výmenu detekčných brán a v prvku programovej štruktúry OEK 0103 Podporná infraštruktúra, IA 41 943 ŠVK PO – OEK 0103 – Podporná infraštruktúra vo výške **12 815 €** na rozšírenie diskového poľa;
2. **RO č. 2** – zníženie rozpočtu bežných výdavkov v prvku programovej štruktúry 08S 0105 Knižnice a knižničná činnosť za účelom ich realokácie v rámci kapitálových výdavkov vo výške **30 755 €**;
3. **RO č. 3** – zvýšenie rozpočtu bežných výdavkov v prvku programovej štruktúry 08S 0105 Knižnice a knižničná činnosť o **30 000 €**, kat. 600 na vykrytie prevádzkových výdavkov;
4. **RO č. 4** – presun bežných výdavkov v prvku programovej štruktúry 08S 0105 Knižnice a knižničná činnosť vo výške **6 505 €** z kat. 630 Tovary a služby na kat. 610 Mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania na dofinancovanie miezd zamestnancov knižnice, navýšenie bežných výdavkov v prvku programovej štruktúry 08S 0105 Knižnice a knižničná činnosť o 3 495 €, kat. 610 Mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania;

Tabuľka 5 Štruktúra rozpočtu po úpravách

Ukazovateľ	schválený rozpočet	úprava rozpočtu	upravený rozpočet k 31.12.2023
Príjmy celkom	20 500	-	20 500
Bežné výdavky spolu, z toho:	1 391 826	2 740	1 394 566
08S0105 Knižnice a knižničná činnosť	1 320 486	2 740	1 323 226
- z toho 610	606 786	10 000	616 786
0EK 0I03 Informačné technológie financované zo ŠR	71 340	-	71 340
Limit zamestnancov	40	-	40
Kapitálové výdavky spolu, z toho:	-	30 755	30 755
0EK 0I03 Informačné technológie financované zo ŠR		12 815	12 815
08T0109 Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva		17 940	17 940
Výdavky vrátane kapitálových celkom	1 391 826	33 495	1 425 321

4.2 Príjmy knižnice

4.2.1 Príjmy knižnice podľa ekonomickej klasifikácie

Závazný ukazovateľ príjmy ŠR (zdroj 111) bol schválený vo výške 20 500 €, skutočne dosiahnuté príjmy sú vo výške 23 293 €, percentuálne plnenie je na 114 %. Na plnení záväzného ukazovateľa príjmov štátneho rozpočtu sa prevažnou mierou podieľali príjmy z poplatkov za porušenie predpisov (nedodržanie výpožičnej lehoty), z poplatkov za predaj služieb a predaj publikácií z edičnej činnosti. K ďalším príjmom vo výške 1 934 € patrí príjem z vlastníctva majetku, a to z prenájmu pozemku na základe zmluvy o nájme, ale aj z krátkodobého prenájmu. Necelých 10 % z celkového plnenia predstavujú iné nedaňové príjmy z dobropisov a refundácií vo výške 2 167 €.

Tabuľka 6 Štruktúra príjmov

Ukazovateľ	schválený rozpočet	upravený rozpočet	skutočnosť k 31.12.2023	% plnenia
Príjmy celkom, z toho:	20 500	20 500	23 293	114
200 Nedaňové príjmy celkom, z toho:	20 500	20 500	23 293	114
210 Príjmy z vlastníctva majetku	2 300	1 934	1 934	84
220 Príjmy z vlastnej činnosti, z toho:	18 200	16 399	19 192	105
- pokuty, penále a iné sankcie	12 200	9 894	10 610	100
- predaj výrobkov, tovarov a služieb	6 000	6 505	8 582	113
290 Iné nedaňové príjmy	-	2 167	2 167	100
300 Granty a transfery	-	-	-	

Tabuľka 7 Plnenie príjmov

Ukazovateľ	Plnenie v €
210 príjmy z vlastníctva majetku, z toho:	1 934
- 212002 z prenajatých pozemkov (krátkodobý prenájom časti pozemku na prevádzkovanie lunaparkov)	132
- 212002 z prenajatých pozemkov (prenájom pozemku na umiestnenie reklamných zariadení podľa zmluvy)	1 802
220 administratívne a iné príjmy, z toho:	19 192
- 222003 z porušenia predpisov (sankcie za oneskorené vrátenie výpožičiek)	10 610
- 223001 z predaja služieb (príjmy za registráciu nových používateľov, reprografické služby, rešerše a poskytovanie medzinárodnej medziknižničnej výpožičnej služby)	8 582
230 kapitálové príjmy, z toho:	-
- 231 príjem z predaja kapitálových aktív	-
290 iné nedaňové príjmy, z toho:	2 167
- 292 ostatné príjmy (z dobropisov, refundácie)	2 167
300 granty a transfery:	-

Vyhodnotenie mimorozpočtových príjmov

Mimorozpočtové príjmy v roku 2023 neboli poskytnuté.

4.2.2 Prostriedky prijaté z rozpočtu EÚ a iné prostriedky zo zahraničia

Knižnica neprijala žiadne prostriedky zo zahraničia.

4.2.3 Úpravy schváleného rozpočtu príjmov v priebehu roka

Úpravy rozpočtu na strane príjmov neboli žiadne.

4.3 Výdavky knižnice

4.3.1 Výdavky podľa ekonomickej klasifikácie

Celkové rozpočtované výdavky knižnice pre rok 2023 boli vo výške 1 391 826 €, po úprave sa rozpočet navýšil na 1 425 321 €, skutočnosť k 31.12.2023 je 1 424 255 €. Čerpanie bolo členené na:

- a) bežné výdavky 1 393 501 €
- b) kapitálové výdavky 30 754 €

a) čerpanie bežných výdavkov celkom:

Finančné prostriedky vo výške **1 393 501 €** boli použité na bežnú činnosť knižnice, na výplatu miezd a odvodov do poisťovních fondov, na nákup energií, materiálov a rôznych služieb pre zabezpečenie bezproblémovej prevádzky knižnice, na financovanie prevádzky odborného pracoviska dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry a na vedecko-výskumnú činnosť.

610 Mzdy v hodnote **616 786 €** boli použité na výplatu tarifných miezd, osobných príplatkov, príplatkov za riadenie, príplatok za vedenie vozidla, nadčasovú prácu, 1 odmeny za pracovné zásluhy pri dosiahnutí 50 rokov veku, odmien za mimoriadne výkony a odmien pri príležitosti vianočných sviatkov (zdroj 111);

620 Poistné a príspevok do poisťovní v sume **216 211 €** boli použité v zákonom stanovenej výške;

Tabuľka 8 Čerpanie výdavkov v položke Tovary a služby (630)

Pol. Názov	schválený rozpočet	upravený rozpočet	čerpanie k 31.12.2023	% čerpania
631 Cestovné výdavky	9 000	2 249	2 249	100
632 Energie, voda, komunikácie	79 100	75 303	75 303	100
633 Materiál a dodávky	101 900	119 759	119 759	100
634 Dopravné	8 900	7 443	7 443	100
635 Rutinná a štandardná údržba	62 516	67 229	67 229	100
636 Nájomné za nájom	170 000	142 653	142 650	100
637 Ostatné tovary a služby	109 654	95 539	94 477	100
Tovary a služby spolu	541 070	510 175	509 110	100

630 Tovary a služby v hodnote **509 110 €** boli použité na tieto účely:

631 Cestovné výdavky v sume 2 249 € boli vyplatené cestovné náhrady pri tuzemských aj zahraničných pracovných cestách, z toho 756 € bolo čerpanie cez funkčnú klasifikáciu 08.5.0 - výskum a vývoj v oblasti rekreácie, kultúry a náboženstva na zahraničnú pracovnú cestu;

632 Energie, voda, komunikácie: suma 75 303 € bola čerpaná v týchto podpoložkách:

- 632001 – Energie: 58 414 € (elektrická energia a plyn);
- 632002 – Vodné, stočné: 3 208 €;
- 632003 – Poštové služby: 6 143 €;
- 632004 – Komunikačná infraštruktúra: 2 220 € (poplatky za užívanie rezortných komunikačných a počítačových sietí, prístup k internetu);
- 632005 – Telekomunikačné služby: 5 318 € (poplatky za služby telekomunikácií vrátane IP telefónie);

633 Materiál: v rámci celej položky bolo čerpanie vo výške 119 759 €, ktoré boli použité v týchto podpoložkách:

- 633001 – Interiérové vybavenie: 952 € – nákup fotografického plátna ako podkladu pre výstavné účely, výstavné vitríny;
- 633002 – Výpočtová technika: 17 313 € na nákup a obnovu HW – PC, HDD, SSD, RFID čipy;
- 633003 – Telekomunikačná technika: 453 € nákup mobilného telefónu;
- 633004 – Prevádzkové stroje, prístroje, zariadenia, technika, náradie: 3 218 € – výmena chladničiek za energeticky úspornejšie varianty, objektív ku fotoaparátu CANON ;
- 633006 – Všeobecný materiál: 5 871 €, nákup čistiacich a hygienických potrieb, kancelárskych potrieb, závesný systém pre výstavné účely;
- 633007 – Špeciálny materiál: 2 370 € na nákup materiálov pre knižársku dielňu;
- 633009 – Knihy, časopisy, noviny: suma 83 543 € bola čerpaná na nákupy periodickej a neperiodickej literatúry a databáz;
- 633010 – Pracovné odevy, obuv a PP: 235 € – trička, obuv, bunda pre skladníkov;
- 633013 – Softvér: 2 958 € - softvérová licencia Edius Pro, Creative cloud;
- 633015 – palivo ako zdroj energie: 72 € na nákup nafty pre motorgenerátor (pre potreby DICRK);
- 633016 – Reprezentačné: 2 774 € - občerstvenie poskytnuté počas konferencií, reklamné predmety pre potreby konferencií;

634 Dopravné – čerpanie 7 443 € bolo použité na nákup pohonných hmôt, úhradu havarijného a povinného zmluvného poistenia áut, opravy a údržbu áut, diaľničné známky;

635 Rutinná a štandardná údržba: 67 229 € bolo použitých na diagnostiku, kalibrovanie a výmenu batérií UPS, profylaktiku UPS NETYS a motorgenerátora, podporu od výrobcu na HW a SW zariadení na DICRK, servisnú podporu pre multifunkčné zariadenie XEROX, upgrade portálu www.portalsvk.sk, servisný paušál pre výťah – OKIS, profylaktická prehliadka klimatizácií na DICRK, OKIS, v budove Hlavná ul., opravu kotlov výmenou na Hlavnej ul., výmenu výmenníka tepla v kotolni na Hlavnej ul., opravu snímača CO v kotolni na Námestí mládeže, servisné služby RFID zariadení, servisnú prehliadku posuvných dverí na OKIS, periodické revízie hasiacich prístrojov, servis zabezpečovacieho zariadenia na Nám. mládeže;

636 Nájomné za prenájom priestorov skladu kníh a spotrebu energií, prenájom mobilného regálového systému, kopírovacieho stroja, 1 parkovacieho miesta pri sídelnej budove knižnice na Hlavnej ul., kávomatu na oddelení služieb, priestorov na nahrávanie podujatí DICRK pre tvorbu digitálnych kultúrnych objektov boli čerpané prostriedky v celkovej sume 142 650 €;

637 Služby: výdavky v sume 94 477 € boli čerpané na:

- 637001 – Školenia, kurzy, semináre, konferencie: 3 723 € - online seminár k ročnej uzávierke miezd, ku novele zákona o verejnom obstarávaní – povinná elektronická platforma a zákazka s nízkou hodnotou, účastnícky poplatok na vedeckej konferencii – VVČ, webinár ku legislatívnym zmenám v oblasti GDPR, školenie všetkých zamestnancov na tému „Konštruktívna komunikácia, riešenie problémov, asertivita“ na odporúčanie Inšpektorátu práce Prešov – riešenie podnetu;
- 637002 – Konkurzy a súťaže – 11 760 € na vyplatenie odmien za umelecký výkon – spev, hudobné vystúpenie pri realizácii podujatia *Živá kniha* – z činnosti dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry, vzdelávacie podujatie „Kúzelná fyzika“ v rámci Týždňa slovenských knižníc a Týždňa vedy a techniky, odborné prednášky v cykle cestovateľských zápiskov A. Fogaša s témou Jemen a Kanada;
- 637004 – Všeobecné služby: 39 577 € za revízie elektrických a plynových zariadení, komínov, bleskozvodov, ročnú prehliadku elektronického zabezpečovacieho systému, SHZ, EPS, polygrafické práce a grafické spracovanie publikácií v rámci vedecko-výskumnej činnosti, grafiku,

sadzbu a tlač publikácií DICRK, audiovizuálne záznamy podujatí v réžii DICRK, strih, zvukovú a obrazovú postprodukciiu záznamov pri tvorbe digitálnych kultúrnych objektov z činnosti DICRK, umelecké preklady textov pri tvorbe digitálnych kultúrnych objektov, renováciu tonerov, zlatenie obalov kníh po ich oprave, tlač kópií obrazov na gumené plátno pre účely výstav, revíziu kotolní, kosenie, parkovú úpravu oddychovej zóny, umývanie okien;

- 637005 – Špeciálne služby: 806 € za ochranu objektov, služby BOZP, PO;
- 637006 – Náhrady: 70 € za preventívne lekárske prehliadky zamestnancov obsluhujúcich služobné motorové vozidlá;
- 637011 – Štúdie, expertízy, posudky: 300 € bolo použitých na výkon opakovaného auditu pracovnej zdravotnej služby podľa zákona č. 355/2007 Z. z.;
- 637012 – Poplatky a odvody: 813 € bankové poplatky, ročný poplatok za znečisťovanie ovzdušia;
- 637016 – Prídel do SF: 7 784 €;
- 637027 – Odmeny na základe dohôd vykonávaných mimo pracovného pomeru: suma 20 437 € na tieto činnosti: upratovanie – celoročne, vykurovanie – sezónne, akvizíciu dokumentov počas dlhodobej PN kmeňového zamestnanca, jazykovú korektúru pre zborník Aktuálny stav rómskych štúdií na Slovensku III., recenzentský posudok rukopisov štúdií a rukopisu diela zborníka Kameň mudrcov alebo soľ nad zlato, preklady abstraktov a kľúčových slov do anglického jazyka k štúdiám;
- 637035 – Dane: 9 043 € daň z nehnuteľnosti, vývoz odpadu;
- 637036 – Reprezentačné výdavky: 164 €.

640 Bežné transfery vo výške 51 394 € boli použité na členské príspevky SANET a SAK, odstupné, odchodné, nemocenské dávky a finančný príspevok na stravovanie.

b) čerpanie kapitálových výdavkov celkom:

V rámci kapitálových výdavkov knižnica čerpala finančné prostriedky vo výške 30 754 € na nákup 2 ks detekčných brán pre oddelenie služieb a na rozšírenie kapacity diskového poľa, viac informácií v časti vyhodnotenie čerpania kapitálových výdavkov.

4.3.2 Výdavky knižnice podľa funkčnej klasifikácie

a) 01.3.3. – Iné všeobecné služby, bežné výdavky spolu 1 384 563 €.

Tabuľka 9 Bežné výdavky (funkčná klasifikácia)

Program	Zdroj	Položka	Názov	Rozpočet	Čerpanie	% čerpania
08S0105	111	610	Mzdy, platy a OOV	616 786	616 786	100
		610	Mzdy, platy a OOV	616 786	616 786	100
08S0105	111	620	Poistné a príspevky do poisťovní	215 982	215 982	100
		620	Poistné a príspevky do poisťovní	215 982	215 982	100
08S0105	111	630	Tovary a služby	429 064	429 061	100
0EK0103	111	630	Tovary a služby	71 340	71 340	
		630	Tovary a služby	500 404	500 401	100
08S0105	111	640	Bežné transfery	51 394	51 394	100
		600	Bežné výdavky spolu	1 384 566	1384 563	100

b) 01.3.3 Iné všeobecné služby, kapitálové výdavky spolu 30 754 €

Tabuľka 10 Kapitálové výdavky (funkčná klasifikácia)

Program	Zdroj	Položka	Názov	Rozpočet	Čerpanie	% čerpania
08T0109	111	710	Obstarávanie kapitálových aktív	17 940	17 940	100
0EK0103	111	710	Obstarávanie kapitálových aktív	12 815	12 814	100
		700	Kapitálové výdavky	30 755	30 754	100

c) 08.5.0 Výskum a vývoj v oblasti rekreácie, kultúry a náboženstva, bežné výdavky 8 938 €

Tabuľka 11 Bežné výdavky (funkčná klasifikácia)

Program	Zdroj	Položka	Názov	Rozpočet	Čerpanie	% čerpania
08S0105	111	620	Poistné a príspevky do poisťovní	229	229	100
		620	Poistné a príspevky do poisťovní	229	229	100
08S0105	111	630	Tovary a služby	9 771	8 709	89
		630	Tovary a služby	9 771	8 709	89
		600	Bežné výdavky spolu	10 000	8 938	89

d) 08.5.0 Výskum a vývoj v oblasti rekreácie, kultúry a náboženstva, kapitálové výdavky neboli čerpané.

Vyhodnotenie plnenia programovej štruktúry

Tabuľka 12 Bežné výdavky (programová štruktúra)

Program	Zdroj	Názov	Rozpočet	Čerpanie	% čerpania
08S0105	111	Knižnice a knižničná činnosť	1 323 226	1 322 161	100
0EK0103	111	Informačné technológie financované zo ŠR	71 340	71 340	100
		Spolu	1 394 566	1 393 501	100

Tabuľka 13 Kapitálové výdavky (programová štruktúra)

Program	Zdroj	Názov	Rozpočet	Čerpanie	% čerpania
08T0109	111	Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva	17 940	17 940	100
0EK0103	111	Informačné technológie financované zo ŠR	12 815	12 814	100
		Spolu	30 755	30 754	100

Výdavky organizácie na financovanie projektu Dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry

Národný projekt **Dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry** podporený v rámci Operačného programu Informatizácia spoločnosti, prioritná os 2 „Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry“ a spolufinancovaný Európskym fondom regionálneho rozvoja bol vecne ukončený 31.10.2014. Finančné ukončenie bolo uzavreté 16.06.2015, čím sa projekt dostal do obdobia trvalej udržateľnosti, ktoré skončilo v roku 2021.

Činnosť odborného pracoviska kontinuálne pokračovala aj v roku 2023. V rámci čerpania bežných výdavkov najväčší podiel predstavuje spotreba energií, výdavky na maintenance zariadení, opravu a údržbu zariadení, odmeny vyplácané podľa zmlúv na základe autorského zákona ako podklad pre tvorbu digitálnych kultúrnych objektov, externé služby participujúce na ich tvorbe ako audiovizuálny

záznam, strih, zvuková a obrazová postprodukcia, preklady textov vytvorených pri spracovaní digitálnych kultúrnych objektov zo slovenského do anglického a rómskeho jazyka, umelecké výkony pri realizácii pravidelných podujatí *Živé knihy*. Navýšenie čerpania mzdových prostriedkov je z dôvodu valorizácie platových taríf od 01.09.2023 o 10%. Za zvýšenými výdavkami v EK 640 je výber spôsobu stravovania zamestnancov prostredníctvom finančného príspevku na stravovanie a 3-násobná úprava jeho zákonnej výšky počas roka 2023.

Na financovanie tohto špecializovaného pracoviska sa čerpali finančné prostriedky nasledovne:

Tabuľka 14 Prehľad čerpania výdavkov k 31.12.2023

Položka EK	Rozpočet v €	Upravený rozpočet 2023	Skutočnosť 2023	% čerpania
610	125 000	137 487	137 487	100
620	43 000	46 036	46 036	100
630	114 000	121 407	121 407	100
v tom: 631		243	243	
632		21 995	21 995	
633		5 624	5 624	
634		2 617	2 617	
635		44 616	44 616	
636		2560	2560	
637		43 752	43 752	
640	1 000	8408	8408	100
600 Spolu	283 000	313 338	313 338	100
700 Spolu				
600+700 Celkom	283 000	313 338	313 338	100

Vyhodnotenie mimorozpočtových výdavkov

Mimorozpočtové výdavky knižnica nečerpala.

4.3.3 Výdavky knižnice hrazené z prostriedkov EÚ a spolufinancovania zo štátneho rozpočtu

Knižnica nečerpala žiadne výdavky z prostriedkov EÚ.

4.3.4 Výdavky z iných prostriedkov zo zahraničia

Knižnica nečerpala žiadne výdavky z iných prostriedkov zo zahraničia.

4.3.5 Úpravy schváleného rozpočtu výdavkov v priebehu roka V priebehu roka bol rozpočet bežných výdavkov v sumare navýšený o 2 740 € a na strane výdavkov o 30 755 €.

Vyhodnotenie čerpania kapitálových výdavkov v roku 2023

V prvku programovej štruktúry **08T 0109 Stratégia rozvoja slovenského knihovníctva** sa realizovala IA 28 173 ŠVK PO – Implementácia RFID technológie v sume **17 940 €**. Nákup 2 ks detekčných brán s novou rádiovou frekvenciou technológiou, ktorá má väčší snímací rozsah so svetelným a zvukovým alarmom, umožňuje vzdialenú kontrolu a nastavenie brány pomocou sieťového rozhrania. Pri naša úsporný režim so zníženou spotrebou elektrickej energie. Hlavný cieľ investície je ochrana knižničného fondu. Poskytnuté finančné prostriedky boli vyčerpané v plnej výške.

Obrázok 13 Nová RFID brána pred všeobecnou študovňou oddelenia služieb

V prvku programovej štruktúry **0EK 0I03 Podporná infraštruktúra** sme realizovali IA 41 943 ŠVK PO – 0EK 0I03 Podporná infraštruktúra na rozšírenie diskového poľa s cieľom zabezpečenie kontinuity prác pri tvorbe digitálnych kultúrnych objektov prostredníctvom úložiska na ďalšie obdobie a rozšírenie jeho kapacity aj s ohľadom na archiváciu povinných deponátov v zmysle zákona o publikáciách. Finančné prostriedky boli čerpané vo výške **12 814 €**.

4.4 Finančné operácie

Knižnica nerealizovala príjmové finančné operácie v kategóriách 400 a 500 ekonomickej rozpočtovej klasifikácie, ani výdavkové finančné operácie v kategórii 800 ekonomickej rozpočtovej klasifikácie.

4.5 Príjmy, výdavky a finančné operácie súvisiace s COVID-19

Knižnica nečerpala výdavky súvisiace s opatreniami prijatými na zmiernenie negatívnych následkov nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a opatreniami prijatými na zabránenie jej šíreniu.

4.6 Prehľad pohľadávok a záväzkov za rok 2023

Pohľadávky k 31.12.2023 knižnica neviduje.

Záväzky k 31.12.2023 sú vo výške 21 404,29 €, z toho 399,42 € predstavujú dlhodobé záväzky zo sociálneho fondu podľa nasledujúcej bilancie pohybov na účte sociálneho fondu:

Počiatkový stav na účte sociálneho fondu bol **1 569 €**, príjmy tvoril odvod z objemu vyplatených miezd vo výške 1,5 %, čo predstavovalo **7 784 €**. Výdavky z účtu sociálneho fondu v priebehu roka mali celkovú hodnotu **8 954 €** a boli použité ako príspevok na stravovanie zamestnancov a jednorazovú sociálnu výpomoc pri dlhodobej práceneschopnosti u 1 zamestnanca. **Konečný stav** sociálneho fondu k 31. 12. 2023 je **399 €**.

Druhú časť záväzkov predstavujú krátkodobé záväzky z obchodného vzťahu vo výške 21 004,87 € v lehote splatnosti

5. Personálne otázky

5.1 Organizačná štruktúra

Odborná činnosť knižnice v roku 2023 bola výrazne poznačená potvrdením limitu počtu zamestnancov na 40 zamestnancov (prepočítaný stav), ktorý bol stanovený ešte v roku 2021. Preto došlo opätovne k organizačným zmenám a zrušeniu dvoch pracovných miest. Celkové zníženie o 4 zamestnancov za dva roky pre tak malú organizáciu, navyše pri prevádzkovaní v troch od seba dosť vzdialených objektoch, je veľmi vysoký počet a následkom toho je nižšie plánovanie ukazovateľov, nehovoriac o rozvojových aktivitách, do ktorých sa nepúšťame. Vieme si, aj vzhľadom na aktuálne trendy v službách knižníc, predstaviť vytvorenie iných pracovných pozícií a realizovať nové inovatívne služby, ale pri znižovaní limitu to nie je možné.

V zmysle uvedených informácií ako aj v súlade aj s inými nevyhnutnými organizačnými zmenami bol aktualizovaný knižničný poriadok a upravená organizačná štruktúra. Knižnica má v súčasnosti 7 odborných útvarov a útvar riaditeľky, ktoré zodpovedali za nasledovné činnosti:

1. dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry (5 zamestnancov):

- a) mapovanie a dokumentovanie prejavov živej rómskej kultúry v rámci celého Slovenska, zber dát a dokumentov, odbornú evidenciu a spracovanie získaných dát a dokumentov,
- b) budovanie geografickej databázy informácií z oblasti rómskej kultúry – mapová služba,
- c) podieľa sa na edičnom spracovaní získaných kultúrnych objektov a dát v oblasti rómskej kultúry,
- d) organizovanie kultúrnych, vzdelávacích, popularizačných a prezentačných podujatí so vzťahom k rómskemu etniku na celoslovenskej i medzinárodnej úrovni, atď.;

2. oddelenie akvizície a spracovania fondov (7 zamestnancov):

- a) akvizíciu dokumentov do knižničného fondu, domácu a medzinárodnú výmenu dokumentov, kontrolu dodávania povinných deponátov, akvizíciu domácej i zahraničnej periodickej literatúry a jej evidenciu,
- b) spracovanie všetkých získaných dokumentov,
- c) analytické spracovanie článkov,
- d) vyradovanie dokumentov z knižničného fondu, atď.;

3. oddelenie ekonomiky a prevádzky (3,5 zamestnanca):

- a) rozpočtovanie a financovanie príjmov a výdavkov v rámci organizácie v súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách
- b) ekonomickú agendu súvisiacu s prevádzkou knižnice a so systémom Štátnej pokladnice,
- c) personálnu a mzdovú agendu zamestnancov,
- d) verejné obstarávanie a správu všetkých objektov a ochranu majetku knižnice,
- e) prevádzku a údržbu motorových vozidiel, expedíciu a prísun poštových zásielok,
- f) hotovostné operácie knižnice, atď.;

4. oddelenie historických knižničných fondov (4 zamestnanci):

- a) budovanie historických knižničných fondov, ich akvizícia a odborné analytické spracovanie,
- b) vedecko-výskumná činnosť v oblasti dejín knižnej kultúry,
- c) edičnú, publikačnú činnosť a prezentáciu knižnice v oblasti dejín knižnej kultúry,
- d) poskytovanie knižnično-informačných služieb súvisiacich s historickým knižničným fondom, atď.;

5. oddelenie informačných technológií (5 zamestnancov):

- a) zabezpečovanie systémovej analýzy knižničných procesov, rozvoj, údržbu a prevádzku počítačov, lokálnych sietí a pripojenia knižnice na internet,
- b) implementáciu, koordináciu nasadzovania a prevádzku knižnično-informačného systému a ďalšieho softvéru používaných vo všetkých organizačných útvaroch knižnice,
- c) dodržiavanie štandardov v oblasti IT, určuje pravidlá a režimy práce s prostriedkami IT, dodržiavanie licencií a zmlúv, atď.;

6. oddelenie knižnično-informačných služieb (7 zamestnancov):

- a) poskytovanie knižnično-informačných služieb v zmysle zákona č. 126/2015 Z. z. o knižniciach v platnom znení, realizáciu služieb všetkých študovní, prístup k internetu a elektronickým informačným zdrojom,
- b) poskytovanie konzultačných služieb a realizáciu informačnej výchovy, atď.;
- c) prípravu a realizáciu podujatí pre verejnosť;

7. oddelenie ochrany fondov (6 zamestnancov):

- a) správu, ochranu, prísun a odsun knižničného fondu ŠVK, starostlivosť o sklady,
- b) revíziu a vyradovanie knižničného fondu,
- c) preventívnu starostlivosť o dokumenty, väzbu periodík, základnú ochranu historických tlačí, atď.;

8. útvar riaditeľa (2,5 zamestnanca):

- a) manažovanie knižnice v súlade s príslušnými právnymi predpismi,
- b) správu registratúry, evidenciu písomností v zmysle zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám, správu archívu, spisového protokolu, evidenciu a správu majetku organizácie, prevádzka vzdelávacieho centra,
- c) realizáciu kontrolnej činnosti, ochrana osobných údajov
- d) správu agendy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia, požiarnej ochrany, civilnej obrany a utajovaných skutočností,
- e) personálnu evidenciu a pracovnoprávnú agendu, vykonávanie úloh v oblasti sociálnej a zdravotnej starostlivosti o zamestnancov,
- f) zabezpečovanie právnych služieb,
- g) projektová činnosť všeobecne, riadenie a publicitu národného projektu počas udržiateľnosti.

5.2 Stav zamestnancov

Záväzný limit zamestnancov pre rok 2023 bol stanovený vo výške 40, priemerný evidenčný prepočítaný počet zamestnancov bol 40.

Pohyb v zamestnanosti v roku 2023 je nasledovný: návrat po RD u 2 zamestnankýň, odchod na MD u 2 zamestnankýň, pracovný pomer sme ukončili s 3 zamestnancami – 2x odchod do dôchodku, 1x z dôvodu organizačnej zmeny. Prijali sme 2 zamestnancov – 1x na oddelenie knižnično-informačných služieb a 1x na oddelenie informačných technológií. Na dohodu o vykonaní práce knižnica zamestnávala celkovo 7 zamestnancov (pracovná náplň je uvedená v časti 4.3 Výdavky organizácie), práce na dohodu o pracovnej činnosti vykonávali postupne, nie súčasne, 7 zamestnanci (upratovacie práce – celoročne a vykurovanie – sezónne).

Knižnica vlani zamestnávala 6 zamestnancov so zmenenou pracovnou schopnosťou, 2 zamestnanci pracovali na skrátený pracovný úväzok. Týždenný pracovný čas bol v zmysle prijatej kolektívnej zmluvy 37,5 hodiny, priemerný vek zamestnanca bol 47,5 roka.

Tabuľka 15 Počet zamestnancov - vývoj

Stav	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
fyzický	45	43	44	44	44	45	45	42	41	40
prepočítaný	44,9	42,4	43,1	43,6	42,8	43,1	43,3	41,5	40,3	40

Tabuľka 16 Veková štruktúra zamestnancov k 31.12.2023

18r.-25r.	26r.-30r.	31r.- 35r.	36r.-40r.	41r.-45r.	46r.-50r.	51r.-55r.	56r.-60r.	61r. +
0	3	2	5	8	4	10	1	7

Tabuľka 17 Vzdelanostná štruktúra zamestnancov k 31.12.2023

Vysokoškolské	z toho VŠ knihovnícke	Úplne stredné odborné	z toho ÚSO knihovnícke	Stredné odborné
26	6	11	1	3

Tabuľka 18 Kvalifikačná štruktúra zamestnancov k 31.12.2023

Zaradenie	Počet celkom	VŠ	ÚSO	SO
vedúci zamestnanci	8	7	1	-
odborní knihovnícki zamestnanci	21	16	5	-
ostatní odborní zamestnanci	4	3	1	-
ekonomicko-administratívni zamestnanci	3	-	3	-
manuálne pracujúci zamestnanci	4	-	1	3
SPOLU	40	26	11	3

5.3 Priemerná mzda

Závazný ukazovateľ čerpania mzdových prostriedkov s limitom 616 786 € bol splnený na 100 %, priemerná mesačná mzda pri fyzickom stave počtu zamestnancov k 31.12.2023 činila 1 285 € na zamestnanca, pri priemernom evidenčnom prepočítanom počte je dosiahnutá priemerná mesačná mzda v rovnakej výške. Zamestnanci boli odmeňovaní v zmysle zákona č. 553/2003 Z. z. v novelizovanom znení a bol im poskytovaný základný tarifný plat, osobný príplatok, príplatok za riadenie, príplatok za vedenie vozidla, príplatok za nadčas u 1 zamestnanca a odmeny pri príležitosti životného jubilea, za mimoriadne činnosti a pri príležitosti vianočných sviatkov.

Tabuľka 19 Vývoj priemernej mzdy v €

Priemerná mzda	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
v SR	858	883	912	954	1 013	1 092	1 133	1 170	1 266	1 383*
v ŠVK	667	722	767	838	928	1 023	1 090	1 070	1 206	1 285

* 1.-3. Q. 2023 (Zdroj: Štatistický úrad SR)

6. Hodnotenie a analýza vývoja knižnice v danom roku

Rok 2023 bol pre knižnicu vo viacerých ohľadoch úspešný, ale zároveň pretrvávali niektoré problémy, ktoré majú vplyv aj na výkony a plnenie stanovených cieľov.

Silné stránky

Naša **prezentácia navonok** bola veľmi dobrá a nastúpený trend (počas a po odznení pandemického obdobia) sa ukazuje ako veľmi dobrý. Všetky naše výstupy a výsledky prezentujeme v tlači, na internete (webová stránka, sociálne siete), v rozhlasovom aj v televíznom vysielaní. Boli sme aktívnejší v prezentácii našich služieb a našej činnosti v priamom kontakte s verejnosťou, o čom svedčí počet rôznorodých podujatí za minulý rok. K tomu výraznou mierou prispieva technické a technologické vybavenie, ktoré máme k dispozícii (dotykový kiosk, prezentačné monitory, inteligentná fólia na premietanie obsahu do externého prostredia).

Ďalšou silnou stránkou sú samoobslužné zariadenia, ktoré získavajú obľubu a sú stále viac a viac využívané vo výpožičnom procese, a to vďaka **komplexne implementovanej RFID technológii**. Túto technológiu implementuje stále viac knižníc na Slovensku, ale ako jediní máme súbor samoobslužných zariadení, ktoré prinášajú komfort pre obidve strany: knižnicu aj používateľskú verejnosť. Služby poskytované bez asistencie knihovníka a niektoré v režime 24/7/365 sú vysoko cenené.

Našou doménou sú dva špecializované útvary vykonávajúce činnosti so špecifickým obsahom: oddelenie historických knižničných fondov a dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry. Obe pracoviská sú dobre etablované v povedomí širokej, ale i odbornej verejnosti, o čom svedčí účasť domácich aj zahraničných prednášajúcich z rôznych vedeckých a akademických inštitúcií na vedeckých konferenciách, ktoré pripravujú každé vo svojej vecnej pôsobnosti, či partnerstvo významných akademických a výskumných inštitúcií pri organizovaní týchto konferencií a zostavovaní odborného programu.

Výsledkom ich práce sú výstupy využiteľné najmä vo vzdelávaní. Ich činnosť je bližšie popísaná v kapitole 3 Kontrakt knižnice so zriaďovateľom a jeho plnenie, časť 3.1.2 Vedeckovýskumná činnosť a 3.1.3 Dokumentovanie rómskej kultúry.

Slabé stránky

Najvýraznejším problémom pre knižnicu je **nevyhovujúca priestorová situácia**, ktorý dlhodobo zdôrazňujeme. Prevádzka knižnice pri súčasnom geografickom rozmiestnení spravovaných i prenájatých objektov je roztrieštená a nákladná. Ani vnútorná dispozícia budov pre administratívu, odborné oddelenia, ale najmä pre verejnosť nie je dobrá, pretože na to tie budovy neboli určené. Sídlna budova na Hlavnej patrí do mestskej pamiatkovej rezervácie a žiadne stavebné úpravy z tohto dôvodu nie sú možné, a neumožňuje to ani lokalizácia budovy (nulový priestor na rozšírenie).

Budova na Námestí mládeže je síce z historického hľadiska nová stavba, a aj sme si ju v rámci vnútornej dispozície zrekonštruovali, ale tieto úpravy sú maximum, čo sme vedeli urobiť. Budova už neponúka žiadne možnosti na ďalší rozvoj, napríklad na realizáciu nových aktivít s väčšou kapacitou účastníkov. Súčasná priestorová kapacita sú maximálne pre 50 osôb, pričom realizujeme aj podujatia, kde je záujem oveľa väčší (napr. Kúzelná fyzika 80-100 osôb). Rovnako nemôžeme uskutočniť dve podujatia súčasne bez toho, aby sme neobmedzovali iných užívateľov našich služieb (návštevníkov študovne, či čítárne). Tieto problémy nás výrazne limitujú pri realizácii zaujímavých aktivít.

Podstatným dôvodom na nutné hľadanie riešenia je depozit knižničného fondu, ktorý máme v súčasnosti prenájatý a ktorého financovanie je každoročne vo výške cca 100 tis. €.

Všetky doterajšie snahy o lepšie priestorové podmienky (novostavba, zakúpenie hotovej budovy a jej adaptácia) stroskotali. Budeme sa snažiť opäť, ale bez podpory zriaďovateľa nebude žiadne riešenie schodné.

Súčasný **limit zamestnancov** je pre knižnicu nepostačujúci. Táto skutočnosť sa odrazila pri plánovaní merateľných ukazovateľov, nehovoriac o výpadkoch z dôvodu práceneschopnosti zamestnancov počas roka, pri ktorých je nemožné zabezpečiť zastupiteľnosť z iných útvarov. Ďalším dôsledkom nízkeho limitu sú chabé možnosti pre rozvojové aktivity, ktoré potrebujeme personálne pokryť.

Privítali by sme, ak by sa rozhodnutia o limite zamestnancov prijímali na základe vopred realizovanej analýzy a po vzájomnej komunikácii so zriaďovateľom, lebo plošné znižovanie pôsobí kontraproduktívne vo vzťahu k rozvoju inštitúcie.

V súčasnosti knižnica potrebuje zvýšiť limit zamestnancov zo 40 na 42, pričom 1 miesto plánujeme na podporu vedeckovýskumnej činnosti a 1 miesto na vytvorenie pozície, ktorá bude zodpovedať za prípravu a organizovanie podujatí pre verejnosť.

Nakoniec sa ako problém javí nedostatok prostriedkov, ktoré dokážeme vyčleniť na **nákup dokumentov do knižničného fondu**. Posledné dva roky (2022-2023) sa priemerná cena za dokument pohybuje vo výške 25 € (sú v tom zahrnuté aj licencie k štyrom databázam). Ak chceme získať do fondu aspoň 4000 knižničných jednotiek, pri priemernej cene 25 € potrebujeme 100 000 € len na nákup fondov, plus cca 15 000 € na obnovenie ročných prístupov do databáz.

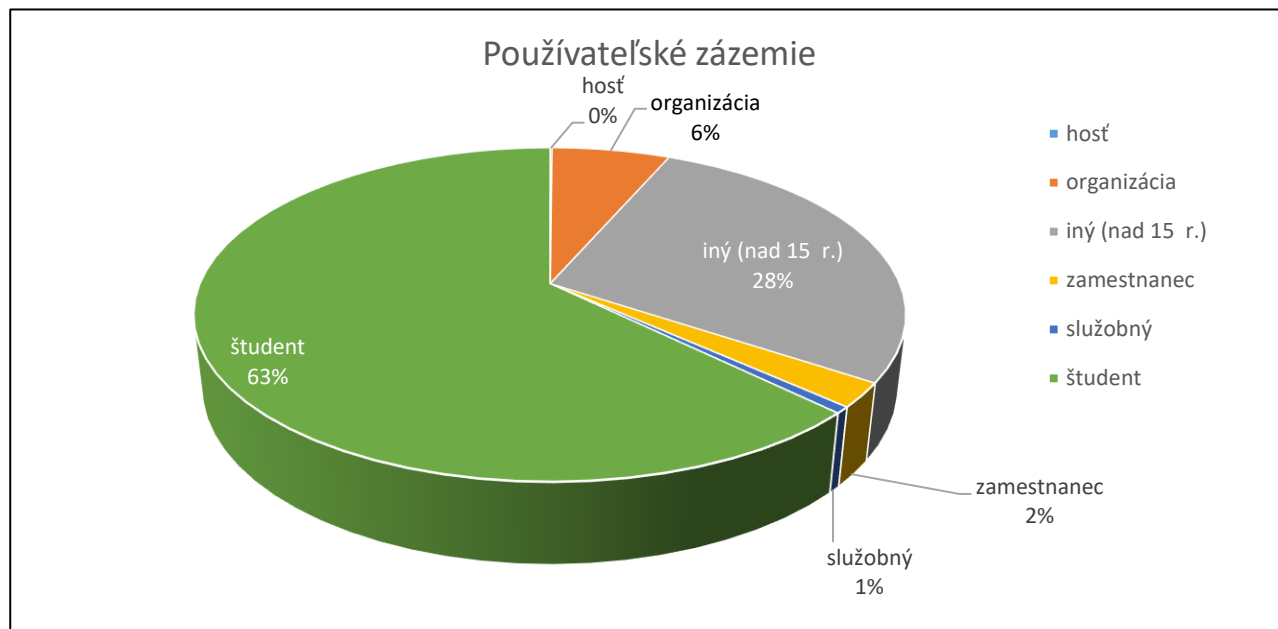
Je potrebné zopakovať aj ďalšie zdôvodnenie na zvýšenie rozpočtu na nákup fondu, ktoré sme uviedli aj v správe za rok 2022: zákon o publikáciách nedostatočne definuje, aké publikácie sú vydavatelia povinní odovzdať oprávneným prijímateľom, pretože definícia odbornej a vedeckej literatúry, na ktorú majú oprávnené vedecké knižnice nárok, je veľmi všeobecná a je len na posúdení vydavateľa, čo zo svojej produkcie bude za odborné a vedecké publikácie považovať. Rovnako považujeme za problém aj to, že pri vydaní jedného titulu v dvoch formách (tlačenej a digitálnej), máme nárok iba na digitálnu formu, ktorú nám má odovzdať Slovenská národná knižnica. Pritom nie je vyriešené nielen odovzdávanie, ale ani uloženie a sprístupňovanie digitálnych deponátov.

Keďže nie je možné sa spoliehať na dodanie povinného deponátu, aby sme mali vo fonde k dispozícii aspoň jeden exemplár, je potrebné ho získať nákupom, a na to sú potrebné finančné zdroje.

7. Hlavné skupiny užívateľov knižnice

Používateľské zázemie knižnice je široké a rozmanité, od študentov stredných a vysokých škôl v regióne i mimo neho, cez zamestnancov štátnej správy a samosprávy, školstva, podnikateľskej sféry, priemyslu, odborníkov z vedeckého výskumu a iných odvetví až po širokú verejnosť. Registre požívateľov nielen z regiónu Prešovského kraja, ale z celého územia Slovenska.

Graf 6 Zloženie používateľského zázemia v roku 2023

Kategórie používateľov	Hodnota
hosť	4
organizácia	255
iný (nad 15 r.)	1111
zamestnanec	94
služobný	25
študent	2499

V roku 2023 sme dosiahli počet **3 990 registrovaných používateľov**, z toho 3 044 používateľov boli noví a tí, ktorí si členstvo opätovne predĺžili. Počet aktívnych používateľov, ktorí za kalendárny rok vykonali aspoň jednu transakciu, bol 2 932 používateľov.

Registrácia do knižnice je najefektívnejší spôsob ako využívať knižničné služby, najmä výpožičné, pretože bez nej sa výpožičky, absenčné či prezenčné realizovať nemôžu. Na tento účel je spracovaný a zverejnený Knižničný poriadok Štátnej vedeckej knižnice v Prešove. V rámci jeho ustanovení umožňujeme poskytovanie prezenčných služieb formou jednorazovej návštevy pre tých návštevníkov, ktorí z rôznych dôvodov (cudzinci, turisti a pod.) nemajú záujem o registráciu, ale jednorazovo chcú alebo potrebujú využiť služby knižnice.

Používateľské zázemie knižnice je však oveľa širšie a nie je obmedzené iba na registrovaných používateľov. Podujatia a aktivity, ktoré realizujeme, pripravujeme práve s cieľom osloviť rôzne cieľové skupiny. Závisí od obsahu podujatia, pretože obsah určuje výber a oslovenie konkrétnej cieľovej skupiny.

Už tradičné podujatia o popularizácii vedy (Kúzelná fyzika, Vedecká hračka, Týždeň vedy a techniky na Slovensku a pod.) sú určené pre školy (dopoludnia), ale aj pre širokú verejnosť (popoludní). Tomu sa dané podujatie aj prispôsobuje.

Akýmkoľvek inými podujatiami vzdelávacieho charakteru v spolupráci s rôznymi organizáciami sa snažíme osloviť v prvom rade školy, pričom od obsahu záleží, či ide o základné, stredné, príp. vysoké školy. Informačná výchova vo všeobecnosti je určená už študentom 9. ročníkov základných škôl a študentom stredných škôl, ktorým navyše ponúkame aj samostatnú aktivitu o rešeršovaní a práci s katalógom (Naučme sa rešeršovať), ale napríklad aktivita o citovaní (bibliografická hodinka) je skôr pre poslucháčov vysokých škôl a univerzít.

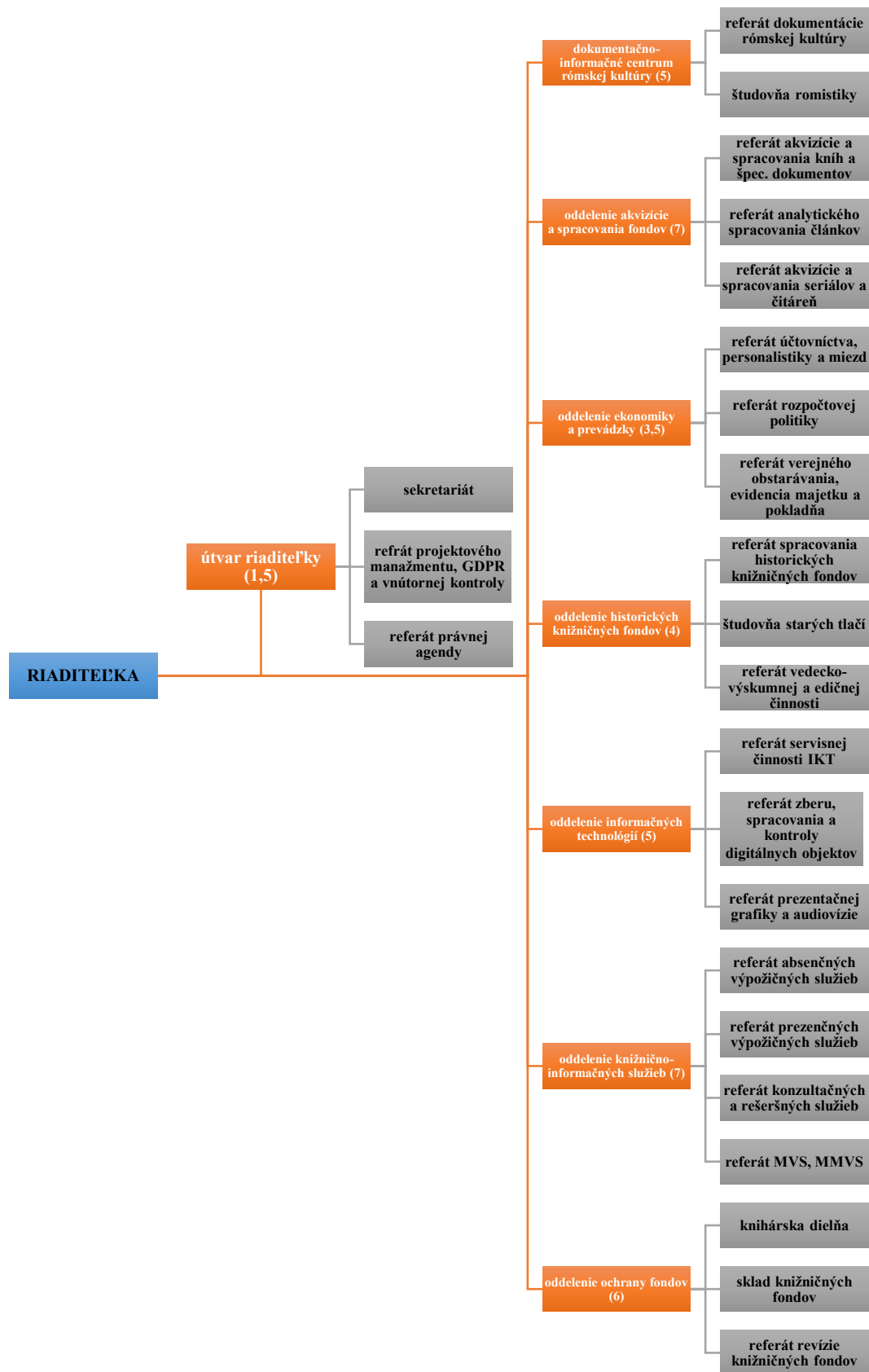
Kultúrne a kultúrno-spoločenské podujatia (prezentácie publikácií, občasné koncerty vážnej hudby, cestovateľské prezentácie a pod.) realizujeme pre širokú verejnosť, ktorú oslovujeme rôznymi kanálmi (plagáty, informácie na webe knižnice, na sociálnej sieti, v miestnych médiách). Aktivity zamerané na prezentáciu rómskej kultúry (či už ako živé podujatia alebo ako prezentácia digitálneho obsahu) sú určené tiež širokej verejnosti, pričom ich cieľom je predstaviť ich tradície a kultúru nielen príslušníkom rómskej národnostnej menšiny, ale aj slovenskej majorite.

Pre špecifickú cieľovú skupinu sú pripravované odborné podujatia, a to vedecké konferencie. Na jednej strane sú určené pre odborníkov z výskumnej a akademickej sféry pokrývajúcich odbory ako história, archívnictvo, knihovníctvo, muzeológia, kulturológia a pod. a na druhej strane pre odborníkov, ktorá sa venujú rómskej kultúre a rómskemu jazyku, pričom sa o ne zaujímajú aj odborníci zo zahraničia.

V tomto trende práce s verejnosťou budeme pokračovať.

Prílohy

Príloha 1 Organizačná štruktúra platná k 31.12.2023

RIADITEĽKA

ÚTVAR RIADITEĽKY (1,5)

- sekretariát
- referát projektového manažmentu, GDPR a vnútornej kontroly
- referát právnej agendy

DOKUMENTAČNO-INFORMAČNÉ CENTRUM RÓMSKEJ KULTÚRY (5)

- referát dokumentácie rómskej kultúry
- študovňa romistiky

ODDELENIE AKVIZÍCIE A SPRACOVANIA FONDŮV (7)

- referát akvizície a spracovania kníh a špec. dokumentov
- referát analytického spracovania článkov
- referát akvizície a spracovania seriálov a čítareň

ODDELENIE EKONOMIKY A PREVÁDZKY (3,5)

- referát účtovníctva, personalistiky a miezd
- referát rozpočtovej politiky
- referát verejného obstarávania, evidencie majetku a pokladňa

ODDELENIE HISTORICKÝCH KNIŽNIČNÝCH FONDŮV (4)

- referát spracovania historických knižničných fondov
- študovňa starých tlačí
- referát vedecko-výskumnej a edičnej činnosti

ODDELENIE INFORMAČNÝCH TECHNOLOGIÍ (5)

- referát servisnej činnosti IKT
- referát zberu, spracovania a kontroly digitálnych objektov
- referát prezentačnej grafiky a audiovizie

ODDELENIE KNIŽNIČNO-INFORMAČNÝCH SLUŽIEB (7)

- referát absenčných výpožičných služieb
- referát prezenčných výpožičných služieb
- referát konzultačných a rešeršných služieb
- referát MVS, MMVS

ODDELENIE OCHRANY FONDŮV (6)

- knihárska dielňa
- sklad knižničných fondov
- referát revízie knižničných fondov

Interné kontroly

Na základe Smernice o kontrolnej činnosti a vybavovaní sťažností v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove (Smernica o vnútornej kontrole) a v súlade s Organizačným poriadkom ŠVK v Prešove, Pracovným poriadkom ŠVK v Prešove a právnymi predpismi vykonáva knižnica vnútornú kontrolnú činnosť. Kontrolné akcie realizovali predovšetkým zamestnanec poverený vnútornou kontrolou, vedúci zamestnanci, ktorým kontrolná činnosť vyplýva z riadiacej funkcie, zodpovedná osoba pre oblasť ochrany osobných údajov a bezpečnostný manažér pre oblasť dodržiavania informačnej bezpečnosti.

V roku 2023 sa uskutočnilo **36 interných kontrol** podľa Plánu hlavných úloh Štátnej vedeckej knižnice v Prešove na rok 2023 a z toho:

1. **19 kontrol** vykonávaných odborných činností a pracovných postupov,
2. **15 kontrol** v oblasti spracovania a ochrany osobných údajov,
3. **2 kontroly** v oblasti dodržiavania informačnej bezpečnosti.

Interné kontroly boli zamerané na plnenie úloh a dodržiavanie predmetu činnosti knižnice, na dodržiavanie platnej legislatívy pri spracovávaní osobných údajov, na hospodárenie a nakladanie s majetkom a majetkovými právami knižnice, ktoré nadobudla v priebehu svojej činnosti a zaevidovanie, prešetrovanie a vybavenie sťažností. Cieľom vykonaných kontrol bolo zistenie súladu pri plnení úloh a dodržiavaní predmetu činnosti knižnice v rámci kompetencií vymedzených organizačným poriadkom a ostatnými dokumentmi upravujúcimi organizačné usporiadanie.

1. Interné kontroly zamerané na plnenie úloh a dodržiavanie predmetu činnosti knižnice v roku 2023:

- kontrola upratovania priestorov knižnice – plnenie povinností vyplývajúce z pracovnej náplne upratovačky,
- kontrola finančnej a pokladničnej disciplíny – vedenie a stav pokladne a pokladničnej knihy v zmysle dodržiavania rozpočtových pravidiel,
- kontrola správnosti uloženia dokumentov – uloženie dokumentov na regáli podľa signatúr
- kontrola článkovej bibliografie – priebeh spracovania bibliografických záznamov, počet, správnosť a relevantnosť záznamov článkovej bibliografie,
- kontrola spracovania posledných výziev na vrátenie dokumentov - stav spracovania posledných výziev na vrátenie dokumentov a dodržiavanie postupov pri ich spracovávaní a vybavovaní,
- kontrola dochádzky a prítomnosti na pracovisku – kontrola dodržiavania Pracovného poriadku ŠVK v Prešove,
- kontrola odovzdávania periodík do väzby – postup a spôsob plánovania a kompletizácie ročníkov periodík na spracovanie do väzby do dielne OOF,
- kontrola dopravy – hospodárne využívanie vozového parku ŠVK a nakladanie s pohonnými hmotami,
- kontrola dodržiavania smernice o evidencii, revízii a vyradovaní knižničného fondu – správnosť spracovania údajov požadovaných k evidencii dokumentov do prírastkového zoznamu, zoznamu úbytkov podľa záväzných platných predpisov,
- kontrola prevádzky študovni a čítárne – dôslednosť sledovania prezenčných výpožičiek,

- kontrola upratovania priestorov knižnice – plnenie povinností vyplývajúce z pracovnej náplne upratovačky,
- kontrola akvizície dokumentov a obsahovej stránky nakúpených knižničných jednotiek – spôsob realizácie nákupu dokumentov do knižničného fondu v súlade s rozpočtom a internou smernicou, spôsob výberu dokumentov a ich obsahová stránka,
- kontrola zaraďovacích a vyradovacích protokolov majetku – zaraďovanie majetku na základe faktúr a vyradovanie majetku na základe rozhodnutia riaditeľky,
- kontrola čipovania knižničných jednotiek – správnosť umiestňovania čipov do knižničných jednotiek ,
- kontrola karty používateľa v KIS – správnosť evidencie údajov a postupov pri registrácii a prolongácii členstva podľa písomnej prihlášky,
- kontrola spracovania bibliografických záznamov – štatistiky a korektnosť tvorby bibliografických záznamov,
- kontrola starostlivosti o HKF – uloženie dokumentov na regáli podľa signatúr, čistota skladu a dodržiavanie podmienok ochrany HKF,
- kontrola spracovania rešeršných požiadaviek – relevantnosť vyhľadávaných záznamov k zadanej požiadavke,
- kontrola prekladov textov a anotácií k DKO – kontrola stavu spracovaných prekladov umiestnených na portáli a v KIS.

Interné kontroly zamerané na plnenie úloh boli realizované na všetkých organizačných útvaroch a prostredníctvom informačných systémov alebo výstupov z informačných systémov, resp. tlačенých dokumentov.

2. *Kontroly ochrany osobných údajov a dodržiavania platnej legislatívy a bezpečnostnej dokumentácie v rámci spracovania a ochrany osobných údajov.*

Tieto kontroly boli realizované zodpovednou osobou na základe plánu kontrol, ktorý je súčasťou Plánu hlavných úloh Štátnej vedeckej knižnice v Prešove za rok 2023. Kontroly realizované zodpovednou osobou boli uskutočnené priebežne na všetkých útvaroch.

V máji 2023 zamestnanci ŠVK v Prešove absolvovali online školenie o spracovávaní a ochrane osobných údajov, ktoré je pravidelnou každoročnou súčasťou úloh a povinností zodpovednej osoby inštitúcie. Školenie bolo v roku 2023 zrealizované formou samoštúdia pripraveného textu o spracovávaní a ochrane osobných údajov sprístupneného na intranete a absolvovaním testu s 15 otázkami. Školenie absolvovalo 39 zamestnancov zo všetkých útvarov knižnice, 1 zamestnankyňa neabsolvovala školenie pre práceneschopnosť a následný nástup na materskú dovolenku.

3. *Kontrola v oblasti informačnej bezpečnosti*

Táto kontrola bola zameraná na inštaláciu legálne zakúpeného softvéru, inštaláciu shareware, free-ware, trial a demo, aktuálnosť antivírusovej a spywareovej ochrany, kontrola prístupov AD, aktuálnosť OS Windows a APV bola vykonaná na 8 pracovných staniciach na Hlavnej 99, Prešov a na 8 pracovných staniciach na pracoviskách v budove na Námestí mládeže 4. Používaný softvér je aktuálny, podľa možnosti bol upgradovaný na novšiu verziu. Niektoré počítače mali problém s aktualizáciou Windows cez proxy a budú aktualizované manuálne v počas zatvorenia študovne starých tlačí

v júli. Kontrola bola realizovaná bezpečnostným manažérom na útvare oddelení historických knižničných fondov, dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry a na oddelenie informačných technológií.

Súčasťou kontroly boli informačné systémy MS Windows, Kaspersky Endpoint Security, Mozilla Firefox, MS Office, Cisco VPN a Virtua klient.

Pri interných kontrolách, ktoré vykonali **zamestnanec vnútornej kontroly, zodpovedná osoba a bezpečnostný manažér** neboli zistené žiadne väčšie nedostatky. Všetky návrhy menších zmien a úprav na jednotlivých oddeleniach, ktoré vzišli z kontrolnej činnosti, sa začali realizovať ihneď po ich navrhnutí, resp. sa zrealizovali v blízkej dobe po výkone kontroly. V prvom polroku 2023 neboli zrealizované žiadne mimoriadne kontroly.

Externé kontroly a audit

V prvom polroku 2023 sa uskutočnila jedna externá kontrola, ktorá sa začala realizovať v decembri 2022.

Kontrolný orgán: Inšpektorát práce Prešov, oddelenie PPV, Konštantínova 6, 080 01 Prešov

Dátum kontroly: od 22.12. 2022 do 10. 02. 2023

Predmet kontroly:

Doklady a informácie potrebné na výkon inšpekcie práce v zmysle § 2 ods. 1 písm. a) body 1., 3., 4. v nadväznosti na § 12 ods. 16 ods. 2 písm. a) zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov za kontrolované obdobie január 2020 až december 2022.

Výsledok kontroly:

Externá kontrolná činnosť bola vykonaná podľa zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení od 22. decembra 2022 do 10. februára 2023 v ŠVK v Prešove na pracovisku Hlavná 99, Prešov. Inšpektorát práce Prešov zistené nedostatky popísal v Protokole o výsledku inšpekcie práce č. IPV-8-20-2.3/P-E24,A22,25-23 a navrhol 4 opatrenia, ktoré ŠVK v Prešove postupne implementovala.

V zmysle uvedeného protokolu riaditeľka ŠVK v Prešove vydala Rozhodnutie č. 7/2023 o prijatí opatrení na odstránenie nedostatkov zistených pri výkone inšpekcie práce v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove.

V rámci opatrenia 1 – *oboznámiť zamestnancov ŠVK so znením Protokolu o výsledku inšpekcie práce* boli vedúci zamestnanci ako členovia vedenia knižnice oboznámení s protokolom na porade vedenia knižnice dňa 21.02.2023, ktorí následne informovali zamestnancov na svojich útvaroch o výsledkoch inšpekcie práce. Zároveň sa všetci zamestnanci mohli oboznámiť s výsledkom kontroly zo zápisnice z porady vedenia zverejnenej na intranetovej stránke knižnice. Riaditeľka aj osobne oboznámila s protokolom zamestnancov tých útvarov, na ktorých sa uskutočnila inšpekcia, pričom ich informovala o plánovaných aktivitách smerujúcich k odstráneniu zistených nedostatkov.

Druhým opatrením bolo *zosúladiť aktuálne platné dokumenty – pracovný poriadok a kolektívnu zmluvu so znením § 13 zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon)*

a so zmenami § 43 a 44, resp. 47a zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce. Vedenie knižnice so súhlasom odborovej organizácie prijalo Dodatok č. 1 k aktuálne platnému Pracovnému poriadku Štátnej vedeckej knižnice v Prešove a k platnej Kolektívnej zmluve na rok 2023 s účinnosťou od 01.03.2023. Zároveň bolo upravené tlačivo pracovnej zmluvy tak, aby boli splnené všetky informačné povinnosti v súlade so Zákonníkom práce. Dodatkami boli odstránené zistené nedostatky, keďže boli doplnené ustanovenia v súlade s antidiskriminačným zákonom a upravený výplatný termín.

Opatrením 3 bolo zabezpečiť školenie všetkých zamestnancov ŠVK v Prešove v súlade s antidiskriminačným zákonom, ktoré sa pre všetkých zamestnancov zrealizovalo 21.06.2023 prostredníctvom lektora Slovenského národného strediska pre ľudské práva v Bratislave.

Opatrením 4 bolo zrealizovať školenie na zlepšenie pracovných podmienok na pracovisku. Zamestnanci, rozdelení do dvoch skupín, absolvovali školenie 20.04.2023 a členovia vedenia knižnice 10.05.2023. Školenie s názvom *Úspešná komunikácia, riešenie konfliktov, asertivita (Komunikácia I)* realizovala spoločnosť CeMS s. r. o. Prievidza.

Audity, sťažnosti a petície

V roku 2023 sa v knižnici neuskutočnili žiadne audity a neboli zaevidované žiadne sťažnosti ani petície.

Ukazovateľ	Merná jednotka	Skutočnosť 2021	Skutočnosť 2022	Skutočnosť 2023
Celkový stav fondu (posledné prírast. číslo)	kn. j.	658 652	667 715	675 922
Ročný prírastok , z toho:	kn. j.	9 115	8 560	8 207
- knihy	kn. j.	7 470	7 116	6 756
- periodické dokumenty	kn. j.	1 094	981	954
- špeciálne dokumenty	kn. j.	551	463	497
Ročný prírastok , z toho:	kn. j.	9 115	8 560	8 207
- nákup	kn. j.	4 219	4 497	3 348
- povinný deponát	kn. j.	3 458	3 120	3 214
- dary	kn. j.	1 167	717	1 255
- výmena	kn. j.	132	97	113
- digitálne kultúrne objekty	kn. j.	115	104	148
- bezodplatný prevod, náhrady, vlastná činnosť	kn. j.	24	25	39
Úbytky knižničného fondu	kn. j.	1 910	1 503	1 346
Spracovanie kníh, špeciálnych dokumentov	záznamy	8 021	7 579	7 253
Spracovanie seriálov	záznamy	1 094	981	954
Analytické spracovanie článkov	záznamy	1 432	1 308	1 320
Spracovanie HKF	záznamy	671	601	602
Registrovaní používatelia , z toho aktívni používatelia	osoby osoby	4 494 3 220	4 101 3 134	3 990 2 932
Počet návštevníkov , z toho:	osoby	330 254	290 389	300 497
- požičovňa	osoby	47 363	46 835	44 497
- študovne	osoby	3 383	7 518	7 466
- OPAC, webstránka, portál, sociálne siete	osoby	218 432	214 289	245 209
- podujatia (fyzické, online, sledovanosť TV)	osoby	61 076	21 747	8 261
Výpožičky , z toho:	kn. j.	183 812	176 478	158 134
- absenčné	kn. j.	165 633	157 095	144 535
- prezenčné	kn. j.	18 179	19 383	13 599
- MVS a MMVS spolu, v tom:	kn. j.	3 620	2 870	2 435
- iným knižniciam	kn. j.	3 009	2 302	1 912
- z iných knižníc	kn. j.	611	568	509
Podujatia celkom , v tom:	počet	153	199	134
- prezentácie, besedy, prednášky, workshopy, výstavy)	počet	86	95	16
- výstavky nových prírastkov	počet	45	47	46
- informačná výchova	počet	18	53	65
- odborné podujatia (konferencie, lektorované výstavy)	počet	4	4	7
Informačná a rešeršná činnosť:	počet	16 117	17 240	15 326
- bibliografické informácie	počet	7 921	9 737	8 828
- faktografické informácie	počet	8 196	7 503	6 498
- rešerše	počet	312	294	269
Edičná činnosť	tituly	2	6	3
Reprografické služby pre používateľov	počet	10 597	19 024	19 040
Knihviazačské a knižarské práce , z toho:	počet	3 344	3 300	2 338
- oprava dokumentov	kn. j.	1 678	1 698	1 104
- väzba novín a časopisov	zv.	1 605	1 602	1 234
Revízne práce	kn. j.	41 686	41 031	40 274

Príloha 4 Digitálne kultúrne objekty spracované v roku 2023

Tabuľka 21 Digitálne kultúrne objekty – audio

P. č.	Autor/interpret	Názov DKO	Typ DKO	Kategória na portáli
1.	Peter Kudráč	Rudolf Kurej, Podskalka pri Humennom	audio	rozprávanie
2.	Peter Kudráč	Marta Daňová, Podskalka pri Humennom	audio	rozprávanie
3.	Peter Kudráč	Ladislav Kudráč, Podskalka pri Humennom	audio	rozprávanie
4.	Peter Kudráč	Katarína Goroľová, Podskalka pri Humennom	audio	rozprávanie
5.	Peter Kudráč	Jolana Tokárová, Podskalka pri Humennom	audio	rozprávanie
6.	Peter Kudráč	František Goroľ, Podskalka pri Humennom	audio	rozprávanie

Tabuľka 22 Digitálne kultúrne objekty - fotografia

P. č.	Autor/interpret	Názov DKO	Typ DKO	Kategória na portáli
1.	Jekhetane-Spolu	Katalin Papp	fotografia	výtvarné umenie
2.	Jekhetane-Spolu	Elena Lacková s rómskou kapelou	fotografia	výtvarné umenie
3.	Jekhetane-Spolu	Dezider Banga	fotografia	výtvarné umenie
4.	Jekhetane-Spolu	Arne Mann a Elena Lacková	fotografia	výtvarné umenie
5.	Jekhetane-Spolu	Vojtech Kökény	fotografia	výtvarné umenie
6.	Jekhetane-Spolu	Alexander Bohó	fotografia	výtvarné umenie
7.	Jekhetane-Spolu	Jaroslav Cicko	fotografia	výtvarné umenie
8.	Jekhetane-Spolu	Július Lakatoš	fotografia	výtvarné umenie
9.	Jekhetane-Spolu	Martin Kaleja-Januv	fotografia	výtvarné umenie
10.	Jekhetane-Spolu	Ján Cibul'a	fotografia	výtvarné umenie
11.	Jekhetane-Spolu	Marcel Courthiade	fotografia	výtvarné umenie
12.	Jekhetane-Spolu	Milena Hübschmannová	fotografia	výtvarné umenie
13.	Jekhetane-Spolu	Eva Davidová	fotografia	výtvarné umenie
14.	Jekhetane-Spolu	Zoran Dimov	fotografia	výtvarné umenie
15.	Jekhetane-Spolu	Vincent Danihel	fotografia	výtvarné umenie
16.	Jekhetane-Spolu	Ivan Berky Dušík	fotografia	výtvarné umenie
17.	Jekhetane-Spolu	Jaroslav Cicko - sochy	fotografia	výtvarné umenie
18.	Jekhetane-Spolu	Ján Šándor - doma	fotografia	výtvarné umenie
19.	Radka Riňaková Repková	Štefan Cína	fotografia	výtvarné umenie
20.	Radka Riňaková Repková	Ján Jóny	fotografia	výtvarné umenie
21.	Radka Riňaková Repková	Peter Pavlík	fotografia	výtvarné umenie
22.	Radka Riňaková Repková	Štefan Vansač	fotografia	výtvarné umenie
23.	Radka Riňaková Repková	Martina Ďuriková Cínová	fotografia	výtvarné umenie
24.	Radka Riňaková Repková	Ľudová hudba Štefana Cínu	fotografia	výtvarné umenie
25.	Radka Riňaková Repková	Júlia Kozáková	fotografia	výtvarné umenie
26.	Radka Riňaková Repková	Viliam Didiáš	fotografia	výtvarné umenie
27.	Radka Riňaková Repková	Ján Rigo	fotografia	výtvarné umenie
28.	Radka Riňaková Repková	Vojtech Botoš	fotografia	výtvarné umenie
29.	Radka Riňaková Repková	Ľubomír Gašpar	fotografia	výtvarné umenie
30.	Radka Riňaková Repková	Vladimír Slávik	fotografia	výtvarné umenie
31.	Radka Riňaková Repková	Miroslav Pokoš	fotografia	výtvarné umenie
32.	Radka Riňaková Repková	Dávid Štajer	fotografia	výtvarné umenie
33.	Radka Riňaková Repková	Daniel Pokoš	fotografia	výtvarné umenie
34.	Radka Riňaková Repková	Jónás Gábor	fotografia	výtvarné umenie
35.	Radka Riňaková Repková	Rudolf Balog	fotografia	výtvarné umenie
36.	Radka Riňaková Repková	Dušan Deme	fotografia	výtvarné umenie
37.	Radka Riňaková Repková	Manuša	fotografia	výtvarné umenie
38.	Radka Riňaková Repková	Pokošovci	fotografia	výtvarné umenie
39.	Radka Riňaková Repková	Roland Horváth Orchestra	fotografia	výtvarné umenie
40.	Radka Riňaková Repková	Miroslav Rác	fotografia	výtvarné umenie
41.	Radka Riňaková Repková	Július Bandy	fotografia	výtvarné umenie
42.	Radka Riňaková Repková	Július Bandy ml.	fotografia	výtvarné umenie
43.	Radka Riňaková Repková	Samuel Bandy	fotografia	výtvarné umenie
44.	Radka Riňaková Repková	Kristián Bandy	fotografia	výtvarné umenie
45.	Radka Riňaková Repková	Roland Horváth	fotografia	výtvarné umenie

46.	Radka Riňaková Repková	Anita Haffnerová Balážová	fotografia	výtvarné umenie
47.	Radka Riňaková Repková	Jakub Haffner	fotografia	výtvarné umenie
48.	Radka Riňaková Repková	Kapela Ďusi Band	fotografia	výtvarné umenie
49.	Radka Riňaková Repková	Petr Torák	fotografia	výtvarné umenie
50.	Radka Riňaková Repková	Michal Mižigár	fotografia	výtvarné umenie
51.	Radka Riňaková Repková	Dajori	fotografia	výtvarné umenie

Tabuľka 23 Digitálne kultúrne objekty - video

P. č.	Autor/interpret	Názov DKO	Typ DKO	Kategória na portáli
1.	Csaba Horváth	Csaba Horváth	video	rozprávanie
2.	Milan Mižič	Milan Mižič	video	rozprávanie
3.	Július Žiga	Július Žiga	video	rozprávanie
4.	Erika Godlová	Rómovia a Slovenské národné povstanie	video	rozprávanie
5.	Elena Lacková	Spoznajme sa (beseda v Handlovej)	video	rozprávanie
6.	Leonard Farkas	Leonard Farkas	video	rozprávanie
7.	David Kanaloš, Erik Karalo, Marek Haluška	Šukar jakha la čha hin (Krásne oči dievča má)	video	hudba
8.	David Kanaloš, Erik Karalo, Marek Haluška	Čhaje av ke ma pale (Besame mucho)	video	hudba
9.	David Kanaloš, Erik Karalo, Marek Haluška	O doj tele o Roma bašaven (Tam dole Rómovia hrajú)	video	hudba
10.	David Kanaloš, Erik Karalo, Marek Haluška	Mamo miri (Mama moja)	video	hudba
11.	Ľudová hudba Júliusa Žigu	Friš Čardáš - Ľudová hudba Júliusa Žigu	video	hudba
12.	Štefan Cína / Martina Ďuriková Cínová	Štefan Cína / Martina Ďuriková Cínová	video	rozprávanie
13.	Ján Jóny	Ján Jóny	video	rozprávanie
14.	Štefan Vansač	Štefan Vansač	video	rozprávanie
15.	Ľudová hudba Štefana Cínu	Phadžil'a, phadžil'a (Rozbila sa, rozbila)	video	hudba
16.	Ľudová hudba Štefana Cínu	Odoj tele (Tam, dole)	video	hudba
17.	Ľudová hudba Štefana Cínu	Čhajori romaňi (Dievčatko rómske)	video	hudba
18.	Ľudová hudba Štefana Cínu	Kale topanki (Čierne topánky)	video	hudba
19.	Ľudová hudba Štefana Cínu	Le more e brača (Vezmi, človeče, violu)	video	hudba
20.	Ľudová hudba Štefana Cínu	Aničko, Aničko	video	hudba
21.	Ľudová hudba Štefana Cínu	Nane cocha, nane gad (Nemám sukňu, nemám košeľu)	video	hudba
22.	Ľudová hudba Štefana Cínu	Čirikloro mirikloro (Vtáčatko koráločka)	video	hudba
23.	Ľudová hudba Štefana Cínu	Daje, daje (Mamka, mamka)	video	hudba
24.	Ľudová hudba Štefana Cínu	Šukar jakha la čha hin (Krásne oči to dievča má)	video	hudba
25.	Klara Kohoutová	Klara Kohoutová	video	rozprávanie
26.	Petr Torák	Petr Torák – Život v Českej republike	video	rozprávanie
27.	Michal Mižigár	Michal Mižigár	video	rozprávanie
28.	Júlia Kozáková	Júlia Kozáková	video	rozprávanie
29.	Viliam Didiáš	Viliam Didiáš	video	rozprávanie
30.	Ján Rigo	Ján Rigo - kontrabas	video	rozprávanie
31.	Vojtech Botoš	Vojtech Botoš	video	rozprávanie
32.	Ľubomír Gašpar	Ľubomír Gašpar - cimbal	video	rozprávanie
33.	Manuša	Jaj Dévlale - Manuša	video	hudba
34.	Manuša	A tu, more - Manuša	video	hudba
35.	Manuša	Nane maro, nane mas - Manuša	video	hudba
36.	Manuša	Kašate, Mek ča dural av'om - Manuša	video	hudba
37.	Manuša	Čardáše z východného Slovenska - Manuša	video	hudba
38.	Manuša	Kalo, Kalo - Manuša	video	hudba
39.	Manuša	Ko kodoj, Odoj tele o Roma bašaven, Ola Roma nič nakeren, ča pijen - Manuša	video	hudba
40.	Manuša	Zmes inštrumentálnych skladieb I. - Manuša	video	hudba
41.	Manuša	Zmes inštrumentálnych skladieb II. - Manuša	video	hudba
42.	Manuša	Gav gavestar - Manuša	video	hudba

43.	Manuša	Dumba - Manuša	video	hudba
44.	Manuša	Našaťom savoro - Manuša	video	hudba
45.	Miroslav Rác	Miroslav Rác - Slzy (2019)	video	hudba
46.	Miroslav Rác	Miroslav Rác - Srdce plače (2020)	video	hudba
47.	Miroslav Rác	Miroslav Rác - Zamyslenie (2017)	video	hudba
48.	Miroslav Rác	Miroslav Rác - Duša (2021)	video	hudba
49.	Miroslav Rác	Miroslav Rác - Nárek (2020)	video	hudba
50.	Miroslav Rác	Miroslav Rác - Synagóga (2019)	video	hudba
51.	Miroslav Rác	Miroslav Rác - Boľavá duša (2021)	video	hudba
52.	Ing. Anna Kalistová, PhD.	Spoločenskovedný ústav CSPV SAV v. v. i.	video	rozprávanie
53.	Prof. Hristo Kyuchukov	Psycholingvistický výskum zameraný na rómsky jazyk	video	rozprávanie
54.	Mgr. Roman Čonka - Mgr. Norbert Végh	Virtuálne prehliadky - nástroj na prezentáciu rómskej kultúry	video	rozprávanie
55.	Mgr. Klara Kohoutová, PhD. - Mgr. Jana Papcunová, PhD.	Hate speech namierený na Rómov	video	rozprávanie
56.	RNDr. Tadeáš Gavala, PhD.	PSK a rómska téma - aktuálny stav a vízie	video	rozprávanie
57.	Mgr. Lucia Segľová, PhD.	Svedectvo fotografií - rómske osídlenie v Sučanoch v 60. rokoch 20. storočia	video	rozprávanie
58.	Mgr. Alexander Mušínska, PhD., mimoriadny docent	K významnému jubileu Arneho B. Manna	video	rozprávanie
59.	Mgr. Ondřej Poduška:	Politická participácia Rómov na Slovensku - trendy a porovnania	video	rozprávanie
60.	Mgr. Alena Vrábľová:	Pomáhajúci profesionáli - dôležitá súčasť inkluzívnej edukácie v materských školách	video	rozprávanie
61.	Mgr. Ondrej Ficeri, PhD.	Problémy predprimárneho vzdelávania rómskych detí v období štátneho socializmu	video	rozprávanie
62.	Mgr. Zuzana Polačková, M.A., PhD.	Výzvy predprimárneho vzdelávania rómskych detí na Slovensku v súčasnosti	video	rozprávanie
63.	Doc. PhDr. Marek Lukáč, PhD.	(Ne)podpora dospelých z marginalizovaných rómskych komunít v odbornom vzdelávaní	video	rozprávanie
64.	Mgr. Lenka Goroľová	Bariéry inkluzívneho vzdelávania v MŠ	video	rozprávanie
65.	Mgr. Jana Gáborová Kroková	Rómska rozprávka v kontexte súčasnej literárnej vedy	video	rozprávanie
66.	Mgr. Karolína Ryvolová, PhD.	Čas zúčtování. Současná česká romská literatura mezi společenskou obhajobou a útokem	video	rozprávanie
67.	Bc. Roman Goroľ	Rómovia a rómsky jazyk v RTVS	video	rozprávanie
68.	Mgr. Martina Hornáková	Rómsky slovník online	video	rozprávanie
69.	Ing. Ivana Studená, PhD., Ing. Anna Kalistová, PhD.	Skúsenosti z pilotného Learning Lab-u v rámci projektu Interreg Deam Road - ako osloviť znevýhodnených Rómov na ceste k posilneniu ich postavenia a zvýšeniu kvalifikácie	video	rozprávanie
70.	Bc. Petra Kurutzová	Zlepšovanie digitálnych zručností dospelých/Dream Road Learning Lab na Luníku IX	video	rozprávanie
71.	Roman Šana	Vzdelávanie Rómov v digitálnych zručnostiach na Luníku IX.	video	rozprávanie
72.	Petr Torák - KP	Petr Torák – Komunitná práca	video	rozprávanie
73.	Petr Torák - VB	Petr Torák – Život vo Veľkej Británii	video	rozprávanie
74.	Vladimír Slávik	Vladimír Slávik	video	rozprávanie
75.	Miroslav Pokoš	Miroslav Pokoš	video	rozprávanie
76.	Dávid Štajer	Dávid Štajer	video	rozprávanie
77.	Daniel Pokoš	Daniel Pokoš	video	rozprávanie
78.	Rudolf Balog a Július Ökrös	Rudolf Balog a Július Ökrös	video	rozprávanie
79.	Anita Haffnerová a Jakub Haffner	Anita Haffnerová a Jakub Haffner	video	rozprávanie
80.	Roland Horváth	Roland Horváth	video	rozprávanie
81.	Dušan Deme	Dušan Deme	video	rozprávanie
82.	Miroslav Rác	Miroslav Rác - rozprávanie	video	rozprávanie
83.	Viktor Teru	Viktor Teru: Štúdium	video	rozprávanie
84.	Viktor Teru	Viktor Teru: Diskriminácia	video	rozprávanie

85.	Viktor Teru	Viktor Teru: Poradca	video	rozprávanie
86.	Viktor Teru	Viktor Teru: Generácia	video	rozprávanie
87.	Đusi Band Orchestra	Đusi Band Orchestra - Te me, mamó, adari džav	video	hudba
89.	Đusi Band Orchestra	Đusi Band Orchestra - Džava mange	video	hudba
90.	Đusi Band Orchestra	Đusi Band Orchestra - Ara, more, khatar ma	video	hudba
91.	Đusi Band Orchestra	Đusi Band Orchestra - Romaňi čhaj	video	hudba
92.	Đusi Band Orchestra	Đusi Band Orchestra - Kašate nekbareder špitala	video	hudba
93.	Đusi Band Orchestra	Đusi Band Orchestra - Zmes piesní: Maphir pal ma, čhajori / So me, Devla	video	hudba
94.	Đusi Band Orchestra	Đusi Band Orchestra - C mol Hora Romanian	video	hudba

1. [Boli ste vy už v meste Ľanovom? Nie? Nuž tak nepoznáte pani Rafikovú. Ach, to vám je zvláštna osoba. Dovoľte, aby sme vám ju predstavili. Janko Jesenský vo svojich poviedkach zobrazoval príhody zo života obyvateľov malomestského prostredia, aby odhalil myslenie, morálku a vrelý životný štýl. V poviedke si autor zvolil za predmet svojho posmechu pani podsudcovú Rafikovú a ostatné dámy z jej spoločenského kruhu. Klebety a ohováranie, ktorými sa vyznačujú tieto ženské postavy, majú len zakrývať ich malomeštiactvo, zlomyseľnosť a sebeckosť. Autorom scenára dramatizácie je Roman Gorol.](#) In: *RTVS - Regina Východ - Rómsky magazín - Spravodajsko-publicistický prehľad udalostí v živote Rómov na Slovensku*, 16. 12. 2023.
2. [Dokumentačné a informačné centrum rómskej kultúry pri Štátnej vedeckej knižnici v Prešove pokračuje v projekte dramatizácií klasických literárnych diel v rómskom jazyku, v Rómskom magazíne si vypočujete dramatizáciu antickej drámy Lysistrata.](#) In: *RTVS - Regina Východ - Rómsky magazín - Spravodajsko-publicistický prehľad udalostí v živote Rómov na Slovensku*, 10. 12. 2023.
3. [5. novembra si pripomenieme Svetový deň rómskeho jazyka.](#) In: *Ministerstvo kultúry SR*, 20. 10. 2023.
4. [Digitálna výstava Znak – písmo – slovo v Prešove.](#) In: *Ministerstvo kultúry SR*, 1. 10. 2023.
5. [Štátna vedecká knižnica v Prešove vás pozýva na výstavu „Vojnu treba začať tak, aby sa zdalo, že sa neusiluje o nič iné než o mier“.](#) In: *Ministerstvo kultúry SR*, 25. 9. 2023.
6. [Jedinečná výstava v priestoroch župy: Diela Jozefa Feča na tému rómskeho holokaustu.](#) In: *Prešovský štandard*, 5. 8. 2023.
7. [Výstava modelu Soľnej Bane od Milana Babeja.](#) In: *Ministerstvo kultúry SR*, 24. 7. 2023.
8. [Digitálna výstava obrazov Vladimíra Ganaja v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove.](#) In: *Ministerstvo kultúry SR*, 26. 6. 2023.
9. [Návšteva veľvyslanca USA Gautama Ranu v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove - rozhovor s našou kolegynou Erikou Godlovou.](#) In: *Rómsky magazín - Dobrý deň, Patria*, 15. 6. 2023.
10. [Štátna vedecká knižnica v Prešove odprezentovala verejný odpočet. Pri dokumentovaní rómskej kultúry sa knižnica v roku 2022 zamerala na výskum rómskych rodinných cimbalových kapiel.](#) In: *TERAZ.SK - Spravodajský portál Tlačovej agentúry Slovenskej republiky*, 22. 5. 2023.
11. [V týchto dňoch uskutočnila ŠVK v Prešove verejný odpočet svojich aktivít za uplynulé obdobie. Jeho súčasťou bol aj odpočet aktivít, ktoré boli realizované v rámci dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry.](#) Viac informácií o tom, čo sa robí v knižnici v rámci záchrany kultúrneho dedičstva Rómov, prináša Roman Gorol. In: *Rómske slovo NEV - Rómske slovo na vlnách rádia Patria / prebralo Rádio Regina Východ*, 19. 5. 2023.
12. [Rómske slovo NEV - Spravodajsko-publicistický prehľad udalostí v živote Rómov na Slovensku. Návšteva veľvyslanca USA Gautama Ranu v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove - rozhovor s našou kolegynou Erikou Godlovou v relácii Rómske slovo na vlnách rádia Patria.](#) In: *Rómske slovo NEV - Rómske slovo na vlnách rádia Patria / prebralo Rádio Regina Východ*, 16. 5. 2023.
13. [Tradičnú rómsku hudbu v minulosti reprezentovali hlavne cimbalové kapely. Tých je dnes už menej a majú charakter rodinných kapiel.](#) Jednou z nich je Ľudová hudba Štefana Čínu, ktorú

predstavujeme s využitím materiálov pripravených v ŠVK v Prešove v Dokumentačnom a informačnom centre rómskej kultúry. In: *Regina Východ - Rómsky magazín - Spravodajsko-publicistický prehľad udalostí v živote Rómov na Slovensku*, 14. 5. 2023.

14. [Aký bol rok 2022 v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove?](#) In: *Prešovský Večerník / Slovenský Večerník*, 12. 5. 2023.
15. FERKOVÁ, Valéria. [Týždeň astronómie v knižnici / Astronomy Week in the Library](#). In: *Bulletin Slovenskej asociácie knižníc*. Roč. 31, 2023, č. 3, s. 30 – 32. ISSN 1335-7905.
16. GÁBOROVÁ KROKOVÁ, Jana. [Aktuálny stav rómskych štúdií na Slovensku II. / The current state of Roma studies in Slovakia II.](#) In: *Bulletin Slovenskej asociácie knižníc*. Roč. 31, 2023, č. 2, s. 63 – 64. ISSN 1335-7905.
17. NĚMCOVÁ, Lucia. [Medzinárodný deň materinského jazyka v ŠVK v Prešove \(Kde? Kedy? S kým? Čo sa vám raz v škole prihodilo?: Učebnice a čítanky 1. ČSR\) / International Mother Language Day at the State Research Library in Prešov \(Where? When? With whom? What happened to you once at school?: Textbooks and reading books 1. Czechoslovakia\).](#) In: *Bulletin Slovenskej asociácie knižníc*. Roč. 31, 2023, č. 2, s. 64 – 67. ISSN 1335-7905.
18. DOMENOVÁ, Marcela. [Zo školy a zo sveta – dva nové zborníky k dejinám knižnej kultúry v ŠVK v Prešove / From the school and from the world - two new anthologies on the history of book culture in State Scientific Library in Prešov.](#) In: *Bulletin Slovenskej asociácie knižníc*. Roč. 31, 2023, č. 1, s. 39 – 40. ISSN 1335-7905.
19. ČONKA, Roman. [Keriben, kumštos u Roma \(Remeslá, umenie a Rómovia\) / Keriben, kumštos u Roma \(crafts, arts and Roma people\).](#) In: *Bulletin Slovenskej asociácie knižníc*. Roč. 31, 2023, č. 1, s. 41 – 44. ISSN 1335-7905.

Prešov, 15. marec 2024

Mgr. Valéria Závadská, riaditeľka